

”Sankari vastaa heille, jotka kutsuvat”:
Politiikkatieteellinen diskurssianalyysi sankaruuden merkityksistä

Michelle Ponnikas
Pro gradu -tutkielma
Politiikkatieteet
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Lapin yliopisto
Kevät 2024

Lapin yliopisto

Tiedekunta: Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: ”Sankari vastaa heille, jotka kutsuvat”: Poliittikatieteellinen diskurssianalyysi sankaruuden merkityksistä

Tekijä: Michelle Ponnikas

Koulutusohjelma/oppiaine: Poliittikatieteet

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Sivumäärä, liitteiden lukumäärä: 91, ei liitteitä

Vuosi: 2024

Tiivistelmä: Tämä tutkielma käsittelee poliittista sankaruutta ja populaarikulttuurissa ilmenevän poliittisen sankaruuden vaikutuksia yhteiskuntaan. Populaarikulttuurin voidaan nähdä olevan yksi poliittisen vaikuttamisen keinoista, sillä sen avulla on mahdollista esittää epäsuoraa tai suoraa kritiikkiä politiikan kysymyksiin tai kyseenalaistaa vallitsevia valtasuhteita. Tutkielman tieteellisen viitekehyksen muodostivat sankaritutkimuksen, politiikkatieteellisen tutkimuksen ja populaarikulttuurikirjallisuuden teokset. Tutkimuskysymyksiäni olivat, mitä on poliittinen sankaruus ja millaisia yhteiskunnallisia merkityksiä populaarikulttuuri luo sille. Tutkielman tutkimusmenetelmä on laadullinen tutkimus ja analyysimenetelmänä käytin kriittistä diskurssianalyysiä. Aineistoksi valitsin Eiichiro Odan kirjoittaman ja kuvittaman One Piece -animesarjan osan Alabasta Arc ja aineisto koostui 39:stä jaksosta. Aineistoa ei erikseen litteroitu, vaan analyysini perustui aineistossa toimijoiden puheiden, eleiden, tekojen ja keskinäisten suhteiden tarkastelemiseen suhteessa poliittisen sankaruuden ilmiöön.

Tutkielman johtopäätösten mukaan poliittisen sankaruuden kolmena merkittävänä diskursiina voitaisiin pitää altruismin, rohkeuden ja solidaarisuuden diskursseja. Poliittista sankaruutta esiintyy erityisesti vastakkainasetteluissa, joissa kontekstista ja tulkitsijasta riippuen henkilön teot ja sanat tulevat sosiokulttuurillisesti nähdyksi sankarillisina tai vihollisuutena. Poliittinen sankari on samaan aikaan yhteiskuntajärjestyksen tuotos sekä sen tuottaja, ja tarvittaessa kyseenalaistaa epäoikeudenmukaisia valtasuhteita, ottaa kantaa yhteiskunnallisiin haasteisiin ja puolustaa heikompia. Poliittinen sankaruus on sosiaalisen vallan muoto.

Avainsanat: Poliittinen sankaruus, poliittinen vihollisuus, populaarikulttuuri, yhteiskunnalliset vaikutukset, sosiaalinen konstruktionismi, vallankäyttö

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 AIKAISEMPI TUTKIMUS JA VIITEKEHYS	4
2.1 Sankaritutkimus	6
2.2 Poliittisen käsite, yhteiskuntajärjestys ja poliittinen järjestelmä	11
2.3 Populaarikulttuuri	16
3 AINEISTO JA ANALYYSIMENETELMÄ.....	19
3.1 One Piece: Alabasta Arc	19
3.2 Kriittinen diskurssianalyysi	23
4 ”AINOAT, JOTKA VOIVAT PELASTAA TÄMÄN MAAN, OLEMME ME!”	26
4.1 Sankarin epäitsekkyys ja halu auttaa	27
4.2 Sankarin valmius pelastaa ja uhrautua.....	37
5 ”PÄIHITÄN TEIDÄT HEIDÄN VUOKSEEN JA KUOLEN SANKARINA!”	48
5.1 Sankari ylläpitää turvaa ja suojelee pahuudelta.....	49
5.2 Sankarin rohkeus ja soturillisuus	60
6 ”MINKÄ PUOLESTA TAISTELET?”	69
6.1 Sankariin luottaminen ja turvautuminen.....	70
6.2 Sankari yksilönä ja osana poliittisesta järjestelmää.....	81
7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	88
AINEISTO	92
LÄHTEET.....	92

1 JOHDANTO

Pro gradu -tutkielman aihe on poliittinen sankaruus ja populaarikulttuurin sille luomat yhteiskunnalliset merkitykset. Lähestyn aihetta tunnetun populaarikulttuurin teoksen kautta ja pyrin muodostamaan vuoropuhelua aineiston, aikaisemman tutkimustiedon ja teorian välille. Kiinnitän huomiota tapoihin, joilla sankaruutta tuodaan aineistossa ilmi, miten se politisoidaan ja millaisia seurauksia näihin liittyen tehdyillä päätöksillä on sosiaaliseen järjestykseen.

Sosiaalisen järjestyksen näkökulmasta on merkittävää huomata, että on olemassa erilaisia sankarihahmoja ja he toimivat eri tavoin suhteessa ympäröivään maailmaan. Yhdelle henkilölle sankari voi olla toisen henkilön vihollinen, eli tarinan pahis, jota ilman maailma olisi parempi paikka. Henkilön tuleminen nähdyksi sankarina (eng. *heroisation*) perustuu ensisijaisesti siihen, että sosiaalisesti ja poliittisesti on rakennettu ehdot sellaiselle toiminnalle, jota voidaan pitää ihailtavana ja täten sankarillisena. Toisekseen tämä edellyttää tulkitsijaa eli sankaruudessa korostuu yksilön henkilökohtainen kokemus siitä, kenet hän kokee sankareiksi ja millainen suhde hänellä on sankariin. Sankaruuden ilmiö syntyy, kun yksilön teot kohtaavat sosiaalisesti tai poliittisesti ilmenevän tarpeen. Sankari tulee nähdyksi ja tunnustetuksi muiden toimijoiden kautta, mikä korostaa sankaruutta sosiaalisena ilmiönä. Jos sankaruus ymmärretään sosiaalisena ilmiönä, voidaan sen avulla pyrkiä saamaan selville olennaista tietoa yksilöistä, yhteiskunnista sekä siitä, kenellä on valta.

Sankareilla on yhteiskunnissa erityinen rooli. He luovat yhteisöllisyyttä tuomalla ihmisiä lähemmäksi toisiaan – niin hyvässä kuin pahassa – ja toimivat samalla esikuvina muille. Yhteiskuntien pysyvyyden ja jatkuvuuden kannalta sankaruuden voisi väittää olevan jopa oleellinen osa kokonaisuutta: sankarit inspiroivat, kiehtovat ja valloittavat ihmisten sydämiä, luovat toivoa paremmasta ja turvallisesta tulevaisuudesta. Tälläkin hetkellä maailmasta löytyy erilaisia sankareita, joten se, millaisia he ovat ja millaisia ihmisiä he kiehtovat, tulee väistämättäkin vaikuttamaan tulevaisuuden yhteiskuntien rakenteisiin. Esimerkiksi, mikäli ihannoimme vahvaa ja maskuliinista miestä, se välittää yhteiskunnan jäsenille viestin, että tällainen (mies)henkilö on mielestämme ihanteellinen ja se, mitä tämä ihminen tekee, on merkityksellistä. Samoin tämä voi päinvastaisesti vaikuttaa siihen, millaisia henkilöitä emme koe sankareina ja täten luoda tai kärjistä jo olemassa olevia vastakkainasetteluja.

Kun tarkastellaan nykyaikana sitä, mihin lapset, nuoret ja myös aikuiset kuluttavat vapaa-aikaansa, kääntyy huomio sosiaaliseen mediaan, peleihin ja populaarikulttuuriin. Tämä puolestaan vaikuttaa siihen, millaiset asiat, toimintamallit ja ajatukset saavat jalansijaa arkielämässä. Shiyu Miaon mukaan esimerkiksi Kiina on havahtunut populaarikulttuurin kasvaneeseen merkitykseen etenkin nuorten keskuudessa ja kokenut sen mahdollisena uhkana maan hallinnolle (The Ulkopolitist 23.05.2022). Tätä uhkaa maassa on pyritty ehkäisemään tiukoilla säädöksillä ja niin sanotuilla 'mustilla listoilla', joille päätyivät Miaon mukaan muun muassa liian feminiinisten miesten representaatiot. Tällaisten miesrepresentaatioiden ihannointi koettiin haitalliseksi ihanteelliselle miehen maskuliinisuuskuvalle. Toisin sanoen, hallinto teki päätöksen rajoittaa sitä, millaisia esikuvia nuorten (miesten) on sopivaa ihannoida ja millaiseen muottiin kyseisen yhteiskunnan jäseniä halutaan ohjata. Miao huomauttaa, että Kiinassa populaarikulttuurin vaikutus on tiedostettu jo historiassa ja sitä on hyödynnetty muun muassa maan kommunistisen puolueen ideologian levittämiseksi. (Emt.) Nimenomaan tästä voidaan hahmottaa, kuinka suuri merkitys tietynlaisten (sankari)kuvausten hallitsemisella on todellisuuteen ja kuinka paljon valtaa niiden avulla käytetään sosiaalisessa järjestyksessä. Sankaruus nimittäin ei perustu vain yhden henkilön sanoihin, vaan se on osa menneisyyttä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta.

Populaarikulttuurissa sankaruutta kuvataan homogeenisesti ja sankareiden tunnistettavuutta vahvistetaan suosimalla tietynlaisia toistuvia ominaisuuksia. Tämä voi rajata tai poissulkea vaihtoehtoista sankaruutta sillä perusteella, että valtavirrasta eroavien henkilöiden ominaisuudet tai motiivit eivät täytä sankaruuden vaatimuksia. Kuten, jos sankareiden representaatio populaarikulttuurissa on miesvoittoista, naissankaruuden representaatio on puutteellista ja tällöin sankaruuden esiintyvyydessä on riski homogeenisyyteen, eli siinä ilmaantuva vaihtelu on vähäistä tai olematonta. Toisaalta sankaruuden tunnistaminen sosiaalisesti mahdollistuu samankaltaisten ominaisuuksien – homogeenisyyden – esiintymisen ansiosta.

Sankaruus on status, jonka muut voivat antaa yksilölle tai riistää sen häneltä. Aiheen tutkiminen politiikkatieteellisesti on merkittävää siksi, koska se voi paljastaa millaisin perustein ihmiset kokevat yhteiskuntaan kuulumisen merkittäväksi, keitä he pitävät esikuvinaan ja millaista sankaruutta ja yhteiskunnallista kehityssuuntaa nämä esikuvat edustavat. Yhteiskunnallisesti merkittävää ja selkeästi politisoitunutta sankaruutta kutsun tutkielmassani *poliittiseksi sankaruudeksi*. Tutkimuskysymykseni ovat, mitä on poliittinen sankaruus ja millaisia yhteiskunnallisia merkityksiä populaarikulttuuri luo sille.

Poliittisen sankaruuden määritän alustavasti niin, että poliittinen sankari on henkilö, joka tulee nähdyksi sankarina muiden ihmisten toimesta, perustuen hänen toimintaansa, ajatuksiinsa tai eleisiinsä niin, että hän saa aikaan yhteiskunnallisia seuraamuksia ja luo yhteisöllisyyttä tietyn ryhmän, yhteisön tai järjestelmän sisällä.

2 AIKAISEMPI TUTKIMUS JA VIITEKEHYS

Tutkielmani tarkoitus on selvittää, miten ja millaista sankaruutta populaarikulttuurissa tuotetaan, ja mitä tämä sankaruuskuvaukset kertovat yhteiskunnallisesta kehityksestä. Tässä luvussa esittelen viitekehysten muodostavia teoksia ja teorioita. Aloitan luvun määrittelemällä, mitä on poliittinen sankaruus ja millaisia ulottuvuuksia poliittisella sankaruudella on. Perehdyn tässä yhteydessä sankaritutkimukseen (eng. *heroism science*), jota voidaan kuvailla joko omana tutkimusalanaan tai sellaisen teemana. Sankaritutkimukseen kuuluvassa kirjallisuudessa tarkastellaan niin sankaruuden historiaa, myyttiä ja symboliikkaa kuin myös sitä, millaista on nykyaikainen sankaruus ja millaisia yhteiskunnallisia ulottuvuuksia sankaruudessa on havaittu. Jotta voidaan onnistuneesti tutkia ja tulkita sankaruutta ilmiönä, on välttämätöntä määritellä sankaruuden suhde vihollisuuteen, sillä poliittisessa sankaruudessa nämä käsitteet toimivat toistensa vastapareina. Tämän suhteen tarkastelussa hyödynnän vihollisuutta ja sankaruutta tutkineen Vilho Harlen teoksia.

Jatkan poliittisen sankaruuden määrittelemisestä siihen, mitä on yhteiskunta, mille asioille yhteiskunta perustuu ja mitkä asiat ovat sille ominaisia. Tässä hyödynnän Carl Schmittin käsitettä poliittisesta, joka tarkastelee yhteiskuntaa vihollisuutta vastustavana sopimuksena (ks. Schmitt 2015). Schmittin ajatusten lisäksi hyödynnän tutkimuksessa sosiaalista järjestystä käsitteleviä teoksia ja pyrin ymmärtämään paremmin yhteyttä poliittisen sankaruuden ja sosiaalisen konstruktionismin välillä. *Sosiaalinen konstruktionismi*, josta myös diskursianalyysi on ottanut vaikutteita, kuvaa sitä, kuinka todellisuutta tulkitaan ja merkityksellistetään aina jonkin näkökulman kautta, myös silloin, kun kyseessä on jokin nonverbaalin viestinnän keino tai esimerkiksi kuva. Tämä perustuu asioiden merkityksellistämisen prosessiin, jossa ensimmäinen tendenssi mahdollistaa merkitysten vakiinnuttamista ja toinen tendenssi puolestaan tarkastelee jo olemassa olevien merkitysten moninaisuutta sekä havaitsee uusia merkityksellistämisen tapoja. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 251–252.) Kielenkäyttö ja erityisesti ihmisten välinen kommunikaatio tuottavat merkityksiä eli merkityksellistävät erilaisia luokituksia ja erontekoja, jotka vakiintuvat yhteiskunnassa. Yksilö samaan aikaan tulkitsee ja kuvaa sosiaalista todellisuutta, mutta myös luo sitä. Tästä syystä sosiaalinen konstruktionismi liittyy läheisesti siihen, millaista symboliikkaa ja erontekoja eli niin sanottuja erittelyjä liitetään poliittisiin sankareihin.

Tutkimuksen teoriakehys muodostuu sankaruutta ja yhteiskuntajärjestystä käsittelevistä tieteellisistä teoksista, ja johtuen tutkielmani aineistosta, teoreettista viitekehystä täydentä-

vät myös populaarikulttuurin tutkimuksen teokset. Populaarikulttuurin tutkimuksen avulla tarkoitukseni on ymmärtää paremmin sitä, kuinka tuotettua todellisuutta on aikaisemmin havainnoitu ja analysoitu. Näiden kolmen osa-alueen avulla päämääräni on pyrkiä muodostamaan vuoropuhelu, jossa poliittista sankaruutta ja siihen liittyvää merkityksellistämistä käsitellään sosiaalisen (ympäristön) tuotteena ja tuottajana.

2.1 Sankaritutkimus

Jos tarkastellaan sankaruutta sosiaalisena ilmiönä niin sen historialliset juuret ulottuvat jopa antiikin Kreikkaan, jossa sankarit tunnettiin urotöistä (ks. Kohen 2013). Ajan saatossa sankaruus on ilmiönä kuitenkin jonkin verran muuttunut, minkä takia jaan tässä tutkielmassa sankaritutkimuksen tarkastelun sankarimyytin historiaan ja nykyaikaiseen sankaritutkimukseen. Historialliset sankarit saattoivat tarinoiden mukaan taistella lohikäärmeitä tai muita uskonnollisen sävyn saavia pahuuden ilmentymiä vastaan, mutta nykyaikana sankarit kohtaavat tyypillisemmin enemmän inhimillisiä ja/tai luonnollisia vastustajia. Poliittisessa sankaruudessa tämä voi tarkoittaa vihollisuuden vastustamista, minkä voitaisiin tulkita yksinkertaisimmillaan tarkoittavan toisten ihmisten aiheuttaman uhan torjuntaa ja siltä suojautumista.

2.1.1 Sankarimyytin historia ja messianismi

Roomalainen poliitikko, Cicero, hahmottaa sankaruuden muutaman eri ulottuvuuden, kuten sosiaalisen sankaruuden, kautta. Harle lainaa Ciceroa, joka kuvaa sosiaalisen sankaruuden ja yhteiskunnan suhdetta seuraavalla tavalla: ”Tämän tyyppinen sankaruus edustaa moraalisten velvollisuuksien soveltamista sosiaaliseen vastuuseen. Cicero sanoo, että yksilön on osallistuttava antamiseen ja vastaanottamiseen, ja näin liimattava yhteiskunta yhteen.”¹ (Harle 1998, 125.) Cicero käyttää sosiaalisesta sankaruudesta termiä ’viisaus’ (eng. *wisdom*) ja viittaa tällä siihen, että (mies)henkilön tulisi haluta osallistua yhteiskunnan ja politiikan asioihin, täten perustaen sosiaalisen sankaruuden pohjaa rohkeudelle. Erityisesti sosiaalinen sankaruus korostuisi osana politiikkaa, ei sotaa, ja että hänen mukaansa ainoastaan politiikassa todellinen sankaruus heikompien, sorrettujen, puolustamisessa olisi mahdollista. Ajatuksena se voi kuulostaa ensikuulemalta absurdilta, sillä eikö sankaruuden korostuminen erityisesti sodan aikana ole yksi niistä ajatuksista, jotka nousevat ensimmäisenä mieleen? Tämän tulkinnan Cicero kuitenkin perustaa sille, että rohkeuteen kuuluisi sosiaalisen velvollisuuden ulottuvuus, mikä korostuu aiemman lainauksen osoittamalla tavalla. Sankari siis olisi sellainen henkilö, joka omassa yhteisössään ottaa sosiaalista vastuuta ja pyrkii näin toimimalla tuomaan ihmisiä lähemmäksi toisiansa. Sodassa sankaruuden voitaisiin nähdä perustuvan vihollisuuden vastustamiselle.

¹ eng. ”for Cicero, such heroism represents an application of moral duties at the social level for social responsibilities. Cicero says that one must contribute to giving and receiving and thus glue human society together.”

Teoksessaan *The Politics of Myth: A Study of C. G. Jung, Mircea Eliade and Joseph Campbell* (1999) Robert Ellwood käsittelee myyttiä ja siihen liittyvää dialogia, vedoten samankaltaiseen ajatukseen kuin Cicero. Sankaruus ja myytit eivät sen mukaan olisi ainoastaan yhden henkilön kertomuksia tai kokemuksia sankarista, vaan sen sijaan ne muodostuisivat 'ihmisten äänistä', liittäen ilmiön kyseiseen yhteiskuntajärjestykseen, josta sankari nousee (Ellwood 1999, 20). Ellwood puhuu heimoista, käyttäen mytologistien (eng. *mythologists*) terminologiaa, mutta puhun tästä synonyyminä modernien yhteiskuntien kanssa. Yksi heikkous näiden käyttämisessä synonyymeinä, joka on tunnistettava, on yhteisöjen yhtenäisyys eli en koe, että modernit yhteiskunnat ovat yhtä yhteisöllisiä kuin heimot ovat olleet ja nykypäivänä saattavat olla. Sankaruudessa ja myyteissä korostuisi tällöin heimon, tai nykyaikana yhteiskunnan, kollektiivisen tietoisuuden merkitys. Täten jos ajatellaan sankaruuden kokemusta kollektiivisena ilmiönä, modernissa yhteiskunnassa voisi esiintyä ja todennäköisesti esiintyykin enemmän hajontaa siinä, kuka tulee nähdyksi sankarina. Ellwoodin mukaan jo alkuperäisheimoissa sankarin rooli yhteisössä oli ristiriitainen, mihin Ellwood viittaa kollektiivin ja sankarillisen paradoksina (eng. *the paradox in collective and heroic in myth*). (Emt.)

Sankareilla kuitenkin, huolimatta roolin ristiriitaisuudesta, on merkittävä sija siinä, millainen yhteiskunta ja sen jäsenet ovat (emt., 24). Ellwood lainaa kiinalaisen filosofin, Mengzin, ja Karl Marxin ajatusta siitä, että ihmisluonnon hyvyys määräytyisi sen yhteiskuntajärjestyksen rakenteiden seurauksena, mihin yksilö kuuluu. Sigmund Freudin edustaman linjan mukaan, kuten Ellwood sen muotoilee, ihmisen pahuus tai itsekkyyks olisivat perinnöllisiä niin yksilössä kuin myös yhteiskunnassa. Jos tätä pidettäisiin totena, eikä aikaisemmin mainittua, pelkästään yhteiskunnan hyvyys ei pelastaisi sen jäseniä tai varmistaisi pahuudesta vapaata tulevaisuutta. Tämä johtuisi siitä, että ajan vaatimusten ja ajatusten muuttuessa myös esimerkiksi sankaruuden ja sankareiden määritelmä muuttuisi. Ellwood esittelee myös C. G. Jungin näkemyksen, jonka mukaan universaaliin sankarin myyttiin kuuluisi tyypillisesti voimakas mies tai hengellinen johtaja (eng. *godman*), joka hävittää erilaisten hahmojen muodossa olevan pahuuden ja vapauttaa kansansa tuholta ja kuolemalta (emt., 53). Modernissa nyky-yhteiskunnassa lohikäärmeet tai demonit eivät ole tyypillisiä pahuuden ilmentymiä, mikä korostaa sankarimyytin uusiutumisen merkittävyyttä sen säilyvyyden kannalta – aikojen ja ajatusten muuttuessa muuttuvat myös ne yhteiskunnalliset tarpeet, joiden täyttämistä ja ”pahuuden” päihittämistä varten sankarit nousevat.

Pro graduni osalta erityisesti yksilön poliittisen sankaruuden merkitys yhteiskunnallisessa sfäärissä on merkittävä. Ellwood käyttää tällaisena esimerkkinä Star Warsia, jossa yksilön sankaruuden korostamisella välitetään kulttuurillista sanomaa siitä, että ”loistavat yhteiskunnat muodostuvat loistavista yksilöistä” (emt., 93). Hän lainaa tässä yhteydessä Joseph Campbellia, jonka mukaan myytit kertoisivat yksilöstä ja tämän syvimmästä identiteetistä, joka vain odottaa paljastumista – sankaruus ilmentäisi siis ikuisen elämän etsimisen olemusta, ajatonta kertomusta ihmiselämästä (emt., 94).

Mircea Eliaden ajatuksia esitellään samoin teoksessa *The Myth of Eternal Return, Or Cosmos and History* (1954). Ranskan kielestä alun perin käännettyssä julkaisussa Eliaden kuvataan hahmottavan ihmiselämää uusiutuvana, ja hän käyttää tästä termiä ylösnousemus (eng. *resurrection*), jolla viittaa ihmiselämän kärsimyksen loputtomaan kiertokulkuun. Hän käyttää hyväkseen erilaisten uskontokuntien näkemyksiä Messiaasta eli pelastajasta, joka syntyy maailmaan ja jonka tehtävä on toimia yhteiskunnan pelastajana. (Eliade 1954, 101.) Tällaista uskoa Messiaaseen, vapahtajaan, kutsutaan *messianismiksi* ja siitä on tehty myös Suomessa tutkimuksia 2000-luvulla muun muassa Venäjään liittyen (esim. Virtanen 2018). Yhdistäen Eliaden, Campbellin ja Ellwoodin ajatuksia ihmiselämän kiertokulusta, voidaan mielestäni mahdollisesti luoda kaksi erilaista näkemystä sankaruuden myytistä: ensimmäinen näistä on maallinen, konkreettinen ja toinen uskonnollinen, abstrakti.

Maallinen, uusiutuva sankaruus voi kuvastaa nykyaikaisesti sitä, että sankareiden ilmene-
miset ja kuvaukset muuttuvat eri aikakausina eikä yhden sankarin olemassaolo kumoa toisen syntymää. Vaikka se olisi enemmän tai vähemmän kulttuuriin sidonnainen, sankaruus ei edellyttäisi uskonnollista vakaumusta Jumalaan tai vapahtajaan. Eliaden kertoma Messiaaseen ja ylösnousemukseen liittyvä uskonnollinen sankarimyytti sen sijaan on jotain ihmistä suurempaa voimaa kohti kohdistuvaa odotusta maailmaan syntyvästä vapahtajasta, joka pelastaa ihmiskunnan tuholta ja kärsimykseltä: ”Kun Messias saapuu, maailma tulee pelastetuksi ja historia lakkaa olemasta”² (emt., 107). Tällöin historian sija olisi esittää lukuisat positiiviset ja negatiiviset *teofaniat* eli jumalalliset esiintymät (ks. esim. Luomaaho 2014, 262; 265), eikä toimia itseään toistavana. Tämän Eliade pohjaa israelilaiselle näkemykselle Messiaan saapumisesta ja ihmiskuntaa kohtaavasta vapautuksesta. Eliade kuitenkin esittää, ettei messianismi kuitenkaan kykenisi palauttamaan ajan kulumisen myötä haurastunutta puhtautta ja yhtenäisyyttä maailmaan ja ettei jumalallisen intervention

² eng. ”When the Messiah comes, the world will be saved once and for all and history will cease to exist.”

puutteen vuoksi kaiken luonnon regeneraatio eli uudelleenrakentaminen toteutuisi tietyin väliajoin (Eliade 1954, 105–106). Sen sijaan Eliade asettaa regeneraation tapahtuman tulevaisuudessa tapahtuvaksi, *illud tempukseksi* eli latinasta käännettynä *ajaksi nyt ja ikuisesti*. Tulkintani mukaan yhteiskunnassa ilmentyvä sankaruus juontaisi juurensa ihmiskunnan ajanlaskun alkuun, eli aikaan, jolloin ensimmäiset sankarit tulivat kuvailluiksi ja ihailuiksi. Siitä lähtien sankarimyytti olisi uusiutunut jatkuvasti, myötäillen *illud tempusta*, uudelleensyntymän kautta.

2.1.2 Nykyaikainen sankaritutkimus

Sankaritutkimusta on tehty runsaasti eri tieteenalojen alaisuudessa ja sitä voitaisiinkin nimittää tieteelliseksi teemaksi, jonka käsittely erilaisista näkökulmista on mahdollista. Se, mitä sankaritutkimus kuvastaa omassa tutkielmassani, on sankaruuden ja sankarin symbolisoinnin poliittista merkitystä yhteiskunnissa. Mitä sankareiksi valittavat henkilöt kertovat sen kyseisen ajan ja paikan ihmisten näkemyksestä sankarista, millaisia piirteitä sankaruuteen yhdistetään ja sulkeeko vihollisuus esimerkiksi pois samanaikaisuuden sankaruuden – vai voivatko kaksi vastakkaista merkityssysteemiä ilmetä yhtä aikaa, yhden tulkinnan kautta henkilön x tullessa nähdyksi sankarina ja toisen tulkinnan kautta henkilön x tullessa nähdyksi vihollisena.

Sosiologian tutkija Kristian Frisk on jakanut pääpiirteittäin sankaruuden tutkimisen neljään kategoriaan, jotka olen kääntänyt 1) merkityksellisten henkilöiden (eng. *study of great men*), 2) sankarikertomusten, 3) sankarillisten tekojen ja 4) sankarillisten instituutioiden tutkimukseen (Frisk 2019, 87). Frisk korostaa, että sankaruutta tutkittaessa on kyse yksilön ja yhteiskuntajärjestyksen välisen vaikutussuhteen tarkastelusta. Sankaruus itsessään on vanha käsite ja sitä on tutkittu jo antiikin aikana, mikä osoittaa, että sankaruuden ilmiöllä on vankat juuret yhteiskuntajärjestyksessä. Sankaruus on tämän lisäksi onnistunut ajatukseksi säilymään, huolimatta vuosisatojen ja -tuhansien aikana vaihdelleista aatesuuntauksista. Eri aikoina sankaria on voitu kuvailla eri termein ja sankarille on voitu nähdä kuuluvaksi sellaisia ominaisuuksia, joita toisena aikakautena ei ole yhtä paljoa korostettu. Se puolestaan osoittaa, ettei kyseessä ole mitätön, ohimenevä asia vaan resilientti ja merkittävä ilmiö, joka toistuu aikakausien vaihteluista huolimatta – sankarin määritelmä voi muuttua, mutta sankarin rooli säilyy tästä huolimatta suhteellisen samana.

Yksi tutkielmani hypoteesi on, että sankarit, joita valitaan tai jotka muutoin päätyvät johtajan rooliin, ovat etenkin symbolisia johtajia ja tiennäyttäjiä muille. Tätä perustelen sillä, että tyypillisesti johtajiin yhdistetään sankareille ominaisia piirteitä, vaikka näiden ominaisuuksien painoarvot saattavatkin vaihdella. Tätä ajatusta havainnollistaen sekä osaavan johtajan että sankarin taustalla on usein onnistunut lopputulos, eli heitä mitataan sen perusteella, kuinka hyvin he ovat suoriutuneet tehtävistään. Frisk esittelee Max Weberin sankarin karisman teorian (eng. *theory of hero's charisma*), jonka mukaan karismaattisten johtajien sankaruus perustuu heidän menestykseensä, ja että tällainen 'ideaali, karismaattinen auktoriteetti' (eng. *charismatic authority*) koostuisi sankaruudesta ja vallan legitimaatiosta yhdessä (emt., 90). Jos poliittinen sankari ei onnistu puolustamaan hädässä olevia eikä voittamaan vastoinkäymisiä, hänen luotettavuutensa laskee.

Teoksessa *Heroism and Global Politics* (2019) Kitchen sitoo yhteen jo tässä teorialuvussa rakennettua ideaa: ” – Poliittisen yhteisön rakentaminen liittyy yhteisen identiteetin rakentamiseen. Useimmat identiteettiteorioista esittävät, että identiteetti pitäisi rakentaa Itsen ja Toisen suhteelle. – Sankareiden käyttäminen osana poliittista narratiivia liittyy mielestäni voimakkaimmin siihen, miten poliittiset yhteisöt tai liikkeet näkevät itsensä.”³ (Kitchen & Mathers 2019, 21–22). Täten sankaruus olisi sosiaalinen ilmiö, joka näkyisi erityisesti yhteiskunnissa ja jota hyödyntämällä henkilöt, liikkeet, yhteisöt tai esimerkiksi kertomukset saavat (poliittista) vaikutusvaltaa. Kuten Kitchen sanoittaa samaisella sivulla, vaikkei sankaruudesta yksityiskohtaisesti puhuta valtiojohdon asioissa, siitä on mahdollista erottaa ne vaikutukset, joita sankaruudella ja sankariteoilla on yhteiskuntajärjestelmään. Tästä Kitchen mainitsee esimerkkinä johtajat, jotka voivat käyttää sankaruutta legitimoidakseen omaa vallankäyttöänsä tai pyrkiä luomaan näiden avulla kansalle ”yhteistä tarkoitusta”. (Emt., 22.)

³ eng. ”– Building political community is about building a common identity. Most theories of identity posit that identity must be built on a relationship between Self and Other. – The use of heroes as part of a political narrative is, I argue, most strongly related to how political communities or movements see themselves.”

2.2 Poliittisen käsite, yhteiskuntajärjestys ja poliittinen järjestelmä

Koska pro graduni tarkoitus on tarkastella poliittisen sankaruuden merkityksiä yhteiskuntaan, on mielestäni tärkeää ymmärtää ja hahmottaa yhteiskunta jollain tavalla, että sitä ja siinä ilmeneviä ilmiöitä voidaan tutkia. Johtuen omasta kiinnostuksestani sankaruuden monitulkinnallisuuteen, viehätyin Carl Schmittin ajatuksesta, jonka mukaan yhteiskunta perustuisi vihollisuuden torjumiselle. Tässä yhteydessä kuitenkin olisi hyvä tehdä jonkinlaista erottelua 'vihollisuuden lajeille'. Vilho Harle korostaa, että puhuttaessa viholliskuvista, 'Toisesta' tai 'Vihollisesta' on tärkeä ymmärtää niiden sisältö (Harle 2023, 23). Harlen mukaan 'Vihollinen' on puhtaasti hyvän ja pahan erotteluun perustuva käsite, kun taas viholliskuva perustuu oman ryhmän tekemään oletukseen toisesta ryhmästä – tämä kuva voi olla positiivinen tai negatiivinen, mutta sisällöltään siihen kuuluu tietynlaisia käsityksiä vastakkaisesta ryhmästä. 'Toiseudesta' puhuttaessa kuitenkin tarkastellaan nimenomaan yksilön omaa identiteettiä suhteessa muihin, ja tällöin 'Toiseus' voi kuvastaa vielä tuntematonta toimijaa, jota ei voida nimittää välttämättä 'Viholliseksi.' Harle tuo vielä ilmi eron 'Vihollisen' ja vihollisen välillä, viitaten siihen, että sodassa keskenään eivät välttämättä kamppaile 'hyvä' ja 'paha' vaan valtiot, jolloin molemmat niistä ovat toisilleen vihollisia – eivätkä täten pelkäävät hyvyttä tai pahuutta edustavia. (Emt., 23–25.)

Sankari voi olla olemassa ja tulla olemassa olevaksi myös silloin, kun ei puhuta (ihmis)yksilöiden välisestä konfliktista vaan esimerkiksi luonnonkatastrofista. Tästä hyvä esimerkki on pelastaja, joka tarjoaa apuansa metsäpalon sammuttamisessa ja sivullisten siirtämisessä turvaan. Mutta voiko tällainen sankari olla poliittinen? Sen sijaan, jos kyseessä on esimerkiksi sota, sodassa vastakkain ovat ihmiset eivätkä luonnonvoimat. Tässä tilanteessa sotaa käyvät ihmiset ovat tyypillisesti vihollisia toisilleen. Sodassa kuitenkin voi ilmentyä 'Vihollisen' olemassaolo, mikäli toista sodan osapuolta kuvataan yleisesti pahuuden kuvana. Tämän voitaisiin nähdä riippuvan siitä, minkä ajan ja tapauksen kautta ja kenen näkökulmasta tapahtunutta tarkastellaan. Jos käytämme tällaisesta sankaruudesta esimerkkinä Venäjän hyökkäyssotaa Ukrainaan vuonna 2022, voi sankari olla ukrainalainen sotilas, joka suojelee kotimaatansa tai Ukrainan presidentti Volodymyr Zelenskyi, joka inspiroi kansaansa, taistelee kansansa puolesta ja pyrkii poliittisin suhtein vahvistamaan Ukrainan kansainvälistä asemaa. Tyypillisesti näitä pidetään sankaruuteen yhdistettävänä piirteinä, etenkin nykyisen aikakauden näkökulmasta. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on saanut aikaan narratiivin, jonka seurauksena venäjävastaisuus on lisääntynyt ja Venäjä ei

ole pelkästään näyttäytynyt valtiiovihollisena vaan jopa 'Vihollisena', jonka pahuus uhkaa myös muuta Eurooppaa.

Samaan aikaan kuitenkin myös hyökkäyssodan sotilaita ja johtajia voidaan pitää sankareina, joko heidän yhteisönsä, maan johdon tai venäjänmielisten näkökulmasta. Sankaruus ei ole mustavalkoista, vaan niin kauan kuin joku osoittaa sankarille ominaisia piirteitä, ajatuksia tai toimia, joilla on vaikutuksia muihin ihmisiin, on olemassa poliittisia sankareita. Ja se, mikä mielestäni tekee heistä nimenomaan poliittisia sankareita, on ideologia tai ajatus, jota he tiedostaen tai tiedostamatta korostavat omien toimiansa ja sanojensa kautta ja jolla on poliittisen vaikuttamisen ulottuvuus. Tämä kuitenkin voi syrjiä tietynlaisia sankarikäsityksiä, jotka liittyvät erilaisiin ideologioihin tai joiden sankarimallit ovat epätyypillisiä. Sankaruuden määritelmässä tulisikin kiinnittää huomiota siihen, mitä asioita eronteot sulkevat pois sankaruuden piiristä.

Schmittin mukaan valtiollisen ja poliittisen rajat hälvenevät ”valtion ja yhteiskunnan läpäistessä toisensa”, jonka myötä aiemmin molemmista erilliset, neutraalit yhteiskunnalliset asiat, kuten kulttuuri, tulevat tällaisessa totaalisessa valtiossa mahdollisesti poliittisiksi (Schmitt 2015, 27). Tämä palauttaa ajatuksen takaisin populaarikulttuurin ja ylipäätään kaiken kulttuurin, tuotetun tai tapahtuneen todellisuuden, merkityksellisyyteen vaikuttajana poliittisissa keskusteluissa. Kuten Schmitt käyttää ystävän ja vihollisen erottelua, samaa voidaan todeta tapahtuvan myös aineistossa – ystävän ja vihollisen rajat ovat valtiollisen ja poliittisen tavoin harmaata aluetta, jolla päällekkäisyyttä voi tapahtua ja ystävästä tulla olosuhteiden varjossa vihollinen tai vihollisesta ystävä. Samoin Harle pitää vihollisuuden käsitettä tulkinnan muutoksesta riippuvana.

Schmitt yhdistää ystävän ja vihollisen erottelun erityisesti poliittisen käsitteeseen, ja korostaa, ettei vihollinen välttämättä merkitse automaattisesti moraalisesti paha vaan ainoastaan 'vierasta' (emt., 31–32). Tämä aukaisee niin sanotusti oven sankaruuden tulkinnallisuuteen ja kuinka se riippuu niin tulkitsijan omasta suhtautumisesta sankariin kuin myös siitä, millä sanoilla sankaria vastustavaa tahoa kuvataan. Schmittin 'vieras' on rinnastettavissa 'Toiseuteen', josta Harle puhuu, kun taas moraalisesti paha on yhdistettävissä Harlen 'Viholliseen'. Puhuttaessa vihollisuudesta pienellä v:llä – kuten Harle tätä kuvastaa – myönnetään, että molemmat osapuolet ovat toisilleen vihollisia eikä selkeää erontekoa sen kanssa, kuka on moraalisesti hyvä, voida tehdä. Kuitenkin uusien 'Vihollisuuksien' rakentamiseen liittyy

vahvasti moraalinen velvollisuus kokea tarvetta järjestellä omat ajatukset ja toimet oikein, eli päättää ketkä ovat moraalisesti pahoja (Harle 2023, 17).

Tämän tarkastelu aineiston valossa, jossa tuodaan ilmi erilaisia sankarimalleja ja vastakainasetteluita, korostaa sankaruuden poliittisuutta: sankari voidaan esittää päähenkilön näkökulmasta, jolloin tätä voidaan kuvata moraalisesti pahana, koska sen myötä muiden käyttökelpoisten erottelujen teko helpottuu. Tai päinvastoin, tarinan päähenkilön vihollisesta voi kerronnan keinoin tulla katsojan silmissä sankari. Vihollisen ja ystävän erottelujen yhteydessä Schmitt tuo ilmi myös kilpailijan käsitteen, joka vihollisesta eroten merkitsee vain kilpailevaa intressiä, johon ei välttämättä voida hyödyntää muita käyttökelpoisia erotteluita, kuten 'tyhmä' ja 'älykäs' (Schmitt 2015, 33). Se olisi täten myös erillinen 'Toisesta.' 'Kilpailija' liittyy vahvasti talouspoliittiseen näkökulmaan, mutta sitä monesti nähdään käytettävän myös muilla politiikan poleemisilla merkityksillä. Kuten urheilujoukkueella on kilpailija tai vastustaja, joka ei täysin sovellu vastustavan, 'Toisen' tai vihollisen käsitteeseen, vaan suhtautuminen kilpailijaan on neutraalia ja pohjautuu esimerkiksi saman saavutuksen tavoittelemiseen.

Vanhemmassa teoksessaan *Ideas of Social Order in the Ancient World* (1998) Harle tutkii poliittista ja yhteiskuntajärjestystä sekä niihin liittyviä ajatuksia ja teorioita tapaustutkimuksen avulla. Erilaisten uskontokuntien, niiden historian ja ideologioiden valossa Harle esittää, että yhteiskuntajärjestys voisi yhden validin näkökulman mukaan perustua joko moraalisiin periaatteisiin tai poliittiseen vallankäyttöön (Harle 1998, xi). Hän korostaa erottelua moraalisuuden ja poliittisuuden välillä, jota usein tehdään ja jonka mukaan poliittisuus nähdään osakseen moraalista irrallisena ja osaksi merkittävänä tekijänä sen toteuttamisessa. Tämä on riippuvainen siitä näkökulmasta, josta yhteiskunnallista päätöksentekoa hahmotetaan: kuuluuko poliittisen noudattaa moraalisia periaatteita vai tuleeko sen olla irrallinen poliittisista päätöksistä. Lähtökohtaisesti yhteiskuntajärjestyksen tarkoitus on kuitenkin sama, eli taata turvallinen, vakaa ja tuottava kokonaisuus, vaikka perustelut ja arvio ihmisluonnosta olisivat erilaiset. Harle huomauttaa, että huolimatta niistä arvoista, joille yhteiskunnan voitaisiin nähdä perustuvan, ne kuitenkin usein voivat tulla uhrautuksi järjestyksen säilyttämisen vuoksi (emt., 3–4).

Harlen parhaaksi kokema esimerkki yhteiskunnallisista arvoista voisi olla Hedley Bullin esittämä malli, joka koostuisi alkeellisista, ensisijaista ja universaaleista tavoitteista tai kuten Harle konkreettisemmin muotoilee: 1) elämästä, 2) totuudesta ja 3) omaisuudesta

(Harle 1998, 3). Thomas Hobbesin yhteiskuntasopimusteorian mukaan ihmistä luonnontilassa tulee lain rajoituksin ohjata noudattamaan moraalisia periaatteita. Samoin Harle kuvaa, Bullin ja James A. Ahon sanoin, että mikäli yhteiskuntajärjestystä ei koeta tapahtuvaksi yllä osoitetuin ehdoin tai päinvastaisesti se koetaan kaaoksena, yksilöt todennäköisemmin uhraavat näitä arvoja järjestyksen palauttamiseksi. Harlen esittämää ajatusta soveltaen poliittisuus ei täten sulkisi pois moraalisia periaatteita tai toisin päin, vaan moraalisisilla periaatteilla voitaisiin tavoitella epäsuorasti tai suoraan poliittista valtaa (sankari saavuttaa valtaa tekemällä moraalisia tekoja) tai poliittisella vallankäytöllä tukea moraalisia periaatteita (valtion johtaja tukee ja edistää yhteiskunnassa vallitsevia moraalisia periaatteita). Schmittin tavoin Harle viittaa Ahon ajatukseen, jonka mukaan yhteiskuntajärjestys olisi 'suoja kauhua vastaan' (eng. *shield against terror*). Tällä viitataan siihen, että jotta tiettyä kokonaisuutta voitaisiin kutsua yhteiskuntajärjestykseksi, tulee siihen kuuluvien ihmisten kokea se merkitykselliseksi ja suojata näitä tyhjyydeltä (eng. *nothingness*). (Harle 1998, 4.). Yhteiskunta on alati muuttuva, dynaaminen kokonaisuus, joka muovautuu sosiaalisesti ja jota ei voida selittää tai ymmärtää ainoastaan listaamalla konkreettisia asioita, kuten omaisuutta (Schmitt 2015, 4).

Yhteiskuntajärjestys, huolimatta millaisista lähtökohdista se muodostuu ja onko se poliittinen vai moraalinen, yhden näkemyksen mukaan perustuisi vihollisuuden, 'Toiseuden', vastustamiselle ja siltä puolustautumiselle. Harlen mukaan tällainen yhteiskunta eläisi jatkuvasti "kaaoksen pelossa". (Harle 1998, xvi; Aho 1981.) Vihollisuuden ja 'Toiseuden' määrittelemistä, kuten aiemmin kävi jo ilmi, Haarle on kehittänyt vanhemman teoksen jälkeen. Yhteiskuntajärjestyksen avulla kuitenkin eroteltaisiin 'Meidät' 'Heistä', jolloin ulkopuolelle jäävät tuntemattomat olisivat 'Toisia' ja vihollisuuden luonne riippuisi niistä olosuhteista, joihin yhteiskunta saatetaan. Jos varmuutta 'Toiseuden' luonteesta ei saataisi, osa yhteiskuntajärjestyksen jäsenistä voisi turvautua voimakeinoin vastustamaan sen tuomaa uhkaa, vaikka varmuutta 'Toiseuden' luonteesta ei olisi – tällöin 'Toisesta' tulisi vihollinen tai 'Vihollinen'.

Yhteiskuntajärjestys on alati muuttuva, ja juuri tämän muutoksen takia eri aikakausina ilmenevät erilaiset tarpeet muovaavat niitä vaatimuksia, joita sankareille osoitetaan (Harle 1998, xvi). Suomalainen sankaruus, jossa sankareiksi on tyypillisesti luokiteltu urheilussa tai sodassa menestyneet (miehet), on heijastus itsenäisen Suomen historiasta ja sen ajan yhteiskuntajärjestyksen tarpeista. Yhteiskuntajärjestys, joka esimerkiksi poliittisen vallankäytön tai moraalisiin perusteisiin täten muodostettaisiin, olisi riippuvainen sen sisäisistä ja

ulkoisista vaikuttajista. Poliittisen sisältämä jatkuva taistelun reaalin uhka ja poliittisen vihollisuuden, 'Toiseuden', olemassaolo väistämättä tulkintani mukaan edistävät kaaosta pelkäävän, hauraan yhteiskuntajärjestyksen säilymistä. Jos poliittinen vihollisuus kuvastaa toiseutta, Schmittin mallin mukaan poliittisen sankaruuden voitaisiin nähdä kuvaavan ystävyyttä. Mutta jos poliittista ei voi olla olemassa ilman taistelun reaalista uhkaa, väistämättä palataan ajatukseen poliittisesta vihollisuudesta tai erityisesti kilpailevista ideologioista, koska välttääkseen kaaoksen yhteiskuntajärjestys on pyrittävä säilyttämään yhtenäisenä.

Käsitellessään yhteiskuntajärjestystä perustavana poliittiselle vallankäytölle Harle toteaa, että usein poliittiset johtajat saavuttavat legitimitetin ja se legitimitetti voi perustua usealle eri periaatteelle. Jos kuitenkin poliittisten johtajien legitimitetti ei riitä tai se tulee kyseenalaistetuksi, todennäköisesti järjestys hajoaa tai aloitetaan *rekonstruktio* eli uudelleenrakentaminen, joka voi tapahtua esimerkiksi kapinan kautta. Ali Sadeghi, joka alun perin ajatuksen on esittänyt, on myös Harlen mukaan lisännyt siihen tarkennuksen, ettei yhteiskuntajärjestystä arvioida ainoastaan sen legitimitetin tai poliittisen järjestelmän kautta vaan sen johtajia ja mitä johtajat edustavat. (Harle 1998, 88.) Tämä palauttaa ajatuksen aiemmassa luvussa esitettyyn sankarin karisman teoriaan (ks. s. 10), jonka mukaan karismaattinen auktoriteetti koostuisi vallan legitimitetistä ja sankaruudesta. Näiden näkemysten valossa poliittisen sankarin voitaisiin argumentoida kuvastavan sitä poliittista järjestelmää, josta hän nousee, samoin kuin sankarimyytin historiaa tutkinut Ellwood argumentoi sankarin hyvyyden olevan heijastus hänen yhteisöstään.

2.3 Populaarikulttuuri

Caso ja Hamilton tuovat ilmi Michael J. Shapiro ajatuksen, jonka mukaan elokuvataiteen poliittisuus ei perustuisi sen sisältämille ja katsojalle tutuille poliittisille instituutioille tai tapahtumille. Näiden sijaan elokuvataide haastaa katsojalle tutun todellisuudentajun ja yleisen narratiivin muun muassa kuvien, sanojen ja äänen avulla, ja täten sen merkitys poliittikatieteellisesti kietoutuu kriittisen havainnoinnin eli ”mitä näen” ja ”mitä tapahtuu seuraavaksi” -tapaisille kysymyksille. (Caso & Hamilton 2015, 84; ks. Deleuze 1989, 272.) Shapiro tuo ilmi myös aikaisemmin tässä kirjallisuuskatsauksessa jo mainitun kollektiivisen muistin, käyttäen esimerkkinä sitä, kuinka kerronnalla on korostettu historiallisten tapahtumien, kuten Hiroshiman atomipommien, narratiiveja. Samaisessa, Federica Cason ja Caitlin Hamiltonin koostamassa *Popular Culture and World Politics Theories, Methods, Pedagogies* -teoksessa Jutta Weldes ja Christina Rowley toteavat, ettei populaarikulttuurin tutkiminen ole vielä kaikille itsestäänselvyys kansainvälisissä suhteissa (Caso & Hamilton 2015, 12).

Weldes ja Rowley ovat esittäneet kuusi tapaa, joilla populaarikulttuuri ja maailmanpolitiikka ovat ainakin yhteyksissä toisiinsa: ”1) valtioiden harjoittama populaarikulttuurin käyttö, 2) populaarikulttuuri ja globaali poliittinen talous, 3) kulttuurillisesti ja poliittisesti vaikuttavat globaalit virtaukset, 4) populaarikulttuuriset maailmanpolitiikan kuvaukset, 5) kulttuurillisen kulutuksen ja harjoitteiden politiikka sekä 6) ’timantin useat puolet’ ” (eng. *The Many Facets of the Diamond*), jolla viitataan näiden kuuden esitetyn yhteyden intertekstuaalisuuteen (emt., 13–24). Erityisesti valtioiden harjoittama populaarikulttuurin hyväksikäyttö, muun muassa pehmeän vallan (eng. *soft power*) kautta on huomattava poliittinen keino saavuttaa yleisö ja vakuuttaa kuulijat valtion narratiivista katsottuna. Cason ja Hamiltonin kokoamassa teoksessa korostuvakin ensisijaisesti narratiivisuus ja merkityksellisyys, joita valinnoilla ja kuvauksilla pyritään rakentamaan sekä kuinka katsoja niitä (kriittisesti) reflektoi.

Paul W. Kahn viittaa omassa teoksessaan siihen, että populaarikulttuurista julkaisua arvioi-
dessa narratiivin merkittävyys perustuu ensinnäkin 1) julkaisun, teoksen, sisältämälle tarkoitukselle sekä siihen, 2) mitä sen merkitys kertoo ”meille meistä itsestämme” (Kahn 2013, ix). Kahn korostaa, että vaikka hän ei ota omassa tutkimuksessaan kriitikon roolia tai perehdy narratiivista eroaviin, kuten visuaalisiin seikkoihin, hän ei kuitenkaan tuomitse näitä merkityksettöminä. Kahnia lukiessa on hyvä ottaa huomioon, että hänen teoksensa on

filosofinen eikä niinkään poliittinen ja siksi hänen huomionsa voivat olla erilaisissa asioissa kuin yhteiskuntatieteilijällä. Hänen tutkimuksensa kuitenkin koostuu kahdesta osasta, joita hän hyödyntää eri tavoin ja täten esittää niille erilaisia kysymyksiä. Ensimmäisessä osassa Kahn käyttää elokuvia kuvittamaan hänen argumenttiensa harjoittamisen ja tulkinnan luonnetta, ja valitsee näihin esimerkit sen mukaan, että ne kykenevät tarjoamaan vastauksia hänen kysymyksiinsä. Toinen osa koostuu elokuvien tuottamien 'tuotteiden' (eng. *products*) ymmärtämisestä ja tätä varten Kahn huomioi myös kyseisten elokuvien sisäisen maailman. (Emt., 4.) Kahn ehdottaa, että syyt, minkä vuoksi meidän tulee tai tulisi kääntyä tutkimaan populaarielokuvia, perustuvat juuri sen suosioon: ensinnäkin ne ovat laajasti tunnettuja ja helposti saatavilla, ja suosionsa vuoksi niiden tarjoamat mielikuvitukselliset resurssit vastaavat katsojien eli meidän odotuksiimme (emt., 6).

Shapiro on ehdottanut, että populaarikulttuuria tulisi tutkia sen tarjoaman, katsojalle tutun todellisuudentajun haastamisen vuoksi, ja tämä puoltaa Kahnin näkemystä siitä, että katsojan tehtävä on tulkita teosten merkityksiä ja mitä ne merkitykset viestivät meille meistä. Tämä puolestaan viittaa aikaisemmin esiteltyyn tutkimustietoon yhteiskunnallisesta merkityksestä, jonka mukaan yhteiskuntajärjestyksessä ilmiöt, kuten sankaruus, ovat osa kollektiivia ja rakentuvat sosiaalisen konstruktivismin kautta. Toisin sanoen, tuottamalla populaarikulttuuria tekee jonkin ilmiön näkyväksi ja tarjoaa sille äänen, narratiivin, jota puolestaan kriittisesti tarkastelemalla katsoja voi synnyttää uudenlaisia symbolisia merkityksiä, jotka muovaavat kollektiivia uudelleen. Kahn esittää, että tällaisen kriittisen tarkastelun olemassaolo on edellyttävää demokraattisen yhteiskuntajärjestyksen säilymiselle, sillä sen avulla tarkastellaan poliittista legitimitettä. Legitimitetin arvioinnin myötä, kuten aikaisemmin esittelin, arvotetaan muun muassa valtion johtajien ja sankareiden merkityksellisyyttä ja asemaa sen hetkessä yhteiskuntajärjestyksessä – jos näitä ei koeta legitimiteteiksi, yhteiskuntajärjestyksestä voidaan pyrkiä uudistamaan tai se saattaa sortua. (Emt., 16–17.)

Douglas Kellnerin mukaan kulttuuria poliittisesti tutkiessa tulisi ymmärtää, millaista on mediakulttuurin tuottama kuva yhteiskunnallisista ilmiöistä sen välineiden, eli muun muassa kuvien ja kuvailujen, avulla (Kellner 1998, 66). Kellner tarjoaa teoksessaan erilaisia esimerkkejä mediakulttuurin teoksista, joissa kuvataan muun muassa sodanvastaisia näkemyksiä sekä sukupuoli- ja rotuun liittyviä kysymyksiä. Pro gradun aineisto sisältää samoin tapahtumia, jotka ovat ottaneet inspiraatiota todellisen historiamme konflikteista ja sodista, mutta jotka kuvaavat aihetta tavalla, joka on myös lapsille lähestyttävä. Kellner toteaa, että mediakulttuurin tehtävä on selvittää, kuinka esimerkiksi elokuvien tuottamat

mielikuvat ja hahmot vaikuttavat kulttuurin sisällä (emt., 67) ja korostaa mediakulttuurin vaikutusta poliittisissa vaaleissa ja kiistoissa. Kellnerin tapa käsitellä mediakulttuurin roolia perustuu teoksessa teoreettisten näkökulmien esittämiseen ja niiden selventämiseen tapausesimerkeillä, hyvin pitkälti kuten myös itse tässä pro gradussa esitän omat havaintoni.

Kaiken kaikkiaan Kellnerin teos on kattava kokonaisuus erilaisista lähestymistavoista mediakulttuuriin, siihen vaikuttaviin tekijöihin ja kuinka mediakulttuuri tai sen kuvantaminen näkyvät yhteiskunnan järjestyneisyydessä. Kellnerin mukaan kulttuurintutkimuksen merkitys tulee korostumaan tulevaisuudessa, sillä se tarjoaa työkaluja, joiden avulla yksilö kykenee reflektoimaan näkemäänsä, lukemaansa ja kuulemaansa. Jälleen kerran korostuu kriittisen tulkinnan merkitys, kuinka mikään ei toimi irrallisena yhdestä vaan jollain tavalla liittyy myös johonkin toiseen. Samoin sankaruus tai sankarimyytit ilmiöinä eivät ole yksiselitteisesti vain psykologisia, politiikkatieteellisiä tai filosofisia vaan ajatukset ja teoriat niistä muodostuvat sosiaalisen konstruktionismin sekä kollektiivin kautta. Siksi ymmärtääkseen poliittista sankaruutta on myös ymmärrettävä yhteiskuntaa – sen järjestäytymistä ja historiaa – sekä kuinka erilaiset tapahtumat ja niistä annetut narratiivit vaikuttavat yhteiskuntien kehitykseen.

3 AINEISTO JA ANALYYSIMENETELMÄ

3.1 One Piece: Alabasta Arc

Tässä tutkielmassa käytän aineistona maailmanlaajuisesti tunnetun fiktiivisen teoksen osaa, joka on teemaltaan poliittisesti relevantti ja jonka avulla pyrin selvittämään populaarikulttuurin välittämää kuvaa poliittisista sankareista. Alun perin ajatukseni oli toteuttaa moniaineistollinen tutkimus, jossa olisin tehnyt vertailua fiktiivisen ja reaali maailman aineiston välillä. Ottaen kuitenkin huomioon pro gradun laajuuden ja tarkasteltavan aineiston määrän, tein valinnan toteuttaa tutkielman fiktiivisen aineiston pohjalta. Fiktiivisen aineiston avulla aiheen tarkastelu avaa näkökulmastani kattavammin sankaruuden symbolointia ja kerronnallisuutta, sillä 'kuka tahansa voi olla sankari, kun oikeasta näkökulmasta katsotaan'. Tein valinnan tarkastella poliittista sankaruutta ensisijaisesti johtajien kautta, koska he luonnollisesti ovat asemassa, jossa toimivat tiennäyttäjinä muille ja omilla toimillaan vievät kyseisen ryhmän tai yhteiskunnan kehitystä eteenpäin. Otan kuitenkin huomioon myös muunlaisen aineistossa esiintyvän sankarikäyttäytymisen ja -puheen.

Valitsemani aineisto koostuu japanilaisen Eiichiro Odan kirjoittaman ja kuvittaman One Piece -animesarjan osasta Alabasta Arc, joka ajoittuu sarjassa jaksojen 92. ja 130. välille (yhteensä 39 jaksoa). Yhden jakson kesto on arviolta 22–24 minuuttia eli kokonaisuudessa aineisto pitää sisällään dataa noin 15 tunnin ja 36 minuutin edestä, jos lasketaan 24 minuutin keskiarvon mukaan. Kerään aineiston Crunchyroll -nimisestä suoratoistopalvelusta, joka on erikoistunut anime- ja mangasarjojen tarjontaan. Aineistoa tarkastelen Douglas Kellnerin osoittamalla tavalla, eli en erikseen litteroi tekstiä. Tarkoitukseni on löytää aineistosta sellaisia ajatuksia, sanoja tai tekoja, joiden avulla tietty henkilö 1) nimitetään sankariksi tai 2) kuvataan sankarina ja kuinka nämä annetut kuvaukset vaikuttavat poliittisessä järjestelmässä ilmeneviin ajatuksiin ja toimintaan. Aineistoesimerkeissä käytän jaksosta lyhennettä JX, jossa J viittaa jaksoon ja X viittaa jakson numeroon.

Jotta poliittisen sankaruuden tutkiminen ja ymmärtäminen olisi tässä kontekstissa mahdollista, tulee edes päällisin puolin tutustua aineiston kohteena olevaan teokseen. Alun perin vuonna 1997 mangana julkaistu ja vuonna 1999 animoituun muotoon tuotu sarja jatkuu vielä tänäkin päivänä eikä sen suosiolle vaikuta tulevan loppua: TV Timen mukaan One Piece oli vuonna 2022 maailman katsotuin sarja ja sarjan päähenkilö Luffy oli maailman kolmanneksi suosituin tv-hahmo (TV Time 2023). Vuoden 2023 elokuussa sarjasta julkais-

tiin myös yhden tuotantokauden pituinen näytelty versio suoratoistopalvelu Netflixissä. Näytellyn version suosio yllätti ja pian julkaisun jälkeen ilmoitettiin, että se saisi vähintään toisen tuotantokauden. Sarja saavutti vuoden 2024 alussa myös Anime Awards -palkinnot kategorioissa ”paras jatkuva sarja” (eng. *Best Continuing Series*) ja ”paras päähenkilö” (eng. *Best Main Character*) (Deadline 02.03.2024).

One Piece -sarjan päähenkilö on 17-vuotias Monkey D. Luffy, joka haluaa tulla merirosvojen kuninkaaksi ja löytää entisen merirosvojen kuninkaan, Gold Rogerin, piilottaman One Piece -aarteen. Luffylla on poikkeuksellisia voimia, sillä hän on lapsena syönyt vahingossa paholaismarjan (eng. *Devil Fruit*), joka on tehnyt hänestä kumi-ihmisen (jap. *Gomu Gomu no Mi*, eng. *Rubber Human*). Paholaismarjoihin liitetään sarjassa monenlaista mytologiaa ja niitä on erityyppisiä, mutta yhteistä marjan syöneiden kesken on se, että he menettävät kykynsä uida loppuelämäkseen ja vastineeksi saavat syömänsä marjan voiman. Sarja seuraa Luffyn matkaa keltanokkaisesta merirosvosta näyttävän merirosvolaivan kapteeniksi.

Jotta voidaan ymmärtää maailmankuvaa, josta nostan tekemäni havainnot ja joiden pohjalta teen analyysini, on hyvä myös hahmottaa aineiston kohteena olevaa poliittista järjestelmää. One Piece -sarjan sisältämä maailma on monitasoinen ja pelkästään maantieteellisesti se on jakautunut kahteen suureen merialueeseen, joista toinen on Grand Line. Grand Line -nimistä merialuetta kutsutaan merirosvojen hautausmaaksi ja tällä alueella kaikista häijyimmät ja voimakkaimmat merirosvot yrittävät lunastaa paikkansa maailman huipulta. Toisen puoliskon muodostaa Sininen meri (eng. *Blue Sea*), johon kuuluu neljä ilmansuuntien mukaan nimettyä valtamerta. Tällä tiedolla pohjustan aineistossa ilmenevää maantieteellistä sijoittelua, koska sen rooli korostuu geopolitiikassa. Geopolitiikka viittaa terminä maantieteen merkityksellisyyteen kansainvälisissä suhteissa ja politiikassa.

Alun perin tarkoitukseni oli tutkia sankaruutta yhteiskunnan rakenteiden kautta, josta voidaan käyttää myös ilmaisua *poliittinen järjestelmä*, joka ei rajoitu pelkästään valtion rajojen sisäiseen toimintaan. Aineiston miljöö eli tapahtumaympäristö on Alabastan kuningaskunta, johon tarinan päähenkilö saapuu seurueensa kanssa. Kuitenkin siitä huolimatta, että aineiston miljöö on Alabasta, sen sisällä kamppailevat aineiston poliittisen järjestelmän eri tasoilla olevat toimijat. Aineistossa poliittinen järjestelmä koostuu eri tasoilla toteutettavasta vallankäytöstä: hallinnosta vastaa Maailmanhallitus (eng. *World Government*), jonka alaisuudessa vallankäyttö Grand Linen alueella on jakautunut kahdelle voimalle: Merivoi-

mille (eng. *Marine Headquarters*) sekä Seitsemälle sotapäällikölle ⁴ (eng. *Seven Warlords of the Sea*). Näiden lisäksi merillä toimii neljä vaikutusvaltaista merirosvoa, jotka ovat onnistuneet valtaamaan itselleen merialueita ja joita kutsutaan Neljäksi valtiaaksi (eng. *Four Emperors*). Seitsemän sotapäällikköä ovat Maailmanhallituksen alaisuuteen nimitetyt merirosvot, jotka ovat saaneet vapautuksen rikoksistaan vastineeksi palveluistaan ja avustaan taistelussa muita merirosvoja ja rikollisia vastaan. Merivoimat asettavat etsintäkuulutuksia halutuista rikoksentekijöistä ja lupaavat näistä tietyn suuruisia palkkioita, riippuen etsintäkuulutetun rikoksentekijän rikosten vakavuudesta. Tämä ei kuitenkaan päde Seitsemään sotapäällikköön, joita suojaa sopimus Maailmanhallituksen kanssa.

Sarjan poliittinen järjestelmä sisältää selkeän *autoritarismin* ja *liberalismin* vastakkainasettelun, jossa yhtenä osapuolena on poliittista ja sotilaallista valtaa käyttävä Maailmanhallitus ja toisena osapuolena ovat merirosvot ja muut Maailmanhallituksen autoritaarista valtaa vastustavat tahot. Aatteena liberalismi ei ole yksiselitteinen vaan se sisältää erilaisia muotoja, uskomusjärjestelmiä ja käytäntöjä. Michael Freedenin mukaan klassisessa liberalismissa perusta nojaa kuitenkin yksilönvapauteen ja siihen, onko hallituksella esimerkiksi oikeus rajoittaa yksilön vapauksia (Freeden 2020, 10). Maailmanhallituksen autoritaarista asemaa korostaa mainittavasti ensinnäkin se, että Maailmanhallitus kykenee mielivaltaisesti tuhoamaan kokonaisia valtioita, mikäli kokee ne uhaksi. Toisekseen tämä liittyy myös Maailmanhallituksen mahdollisuuteen manipuloida uutismediaa, sillä mikäli poliittisia epäkohtia tulee ilmi, he kykenevät selviytymään tilanteesta totuutta muuntelemalla.

Hierarkioiden rooli maailman poliittisessa järjestelmässä on merkittävä. Mielenkiintoisen tästä tekee se, että kansalaisille esitetty kuva maailman todellisesta tilasta eroaa merkittävästi siitä, millaisen näkemyksen tarina avaa lukijoille ja katsojille. Samalla kun Maailmanhallitus ja Merivoimat esittäytyvät oikeudenmukaisina ja rehellisinä, he suosivat järjestelmän ylläpitämisessä orjuutta ja epätasa-arvoa sekä pyrkivät pitämään maailman hyväosaiset tyytyväisinä. Maailmanhallituksen narratiivi tukee sitä, että rikoksentekijät ja merirosvot ovat moraalisesti pahoja, 'Vihollisia'. Tämä narratiivi tulee kuitenkin haastetuksi tarinankerronnan näkökulmasta, jossa osapuolet kuvataan sen lisäksi myös laajasti 'Toiseuden', kilpailun tai vastustavan kokonaisuuden, vihollisuuden, kautta. Täten, kun otetaan huomioon poliittisen järjestelmän autoritaarisuus ja epätasa-arvo, ei ole yllättävää, että merkittävään rooliin nostetaan jatkuvasti ihmisten unelmat ja haaveet vapaudesta.

⁴ tästä käytetty suomenkielisessä aineistossa myös termiä *kaapparilordi*.

Alabasta Arc on sarjan 11. osa ja se keskittyy Alabastan kuningaskuntaan, jossa kytevät voimakkaat poliittiset vastakkainasettelut ja arastava sisällissota. Kuningaskunnan prinsessa, Nefertari Vivi, on tuonut Luffyn ja tämän joukon mukanaan Alabastaan, tavoitteenaan estää Crocodile -nimisen merirosvon suunnitelmat tuhota kuningaskunta. Crocodile on yksi Seitsemästä sotapäälliköstä ja rikollissyndikaatti Baroque Worksin johtohahmo, joka on soluttautunut Alabastan kuningaskuntaan ja tavoittelee kuningaskunnan kaappaamista. Crocodilen juonittelun seurauksena kuningaskunnan kuningasta, Nefertari Cobraa, syytetään mystisen sadejauheen käytöstä, jonka käytön seurauksena ympäri Alabastaa ovat kaupungit ja kylät kuihtuneet kuiviin. Kansalaisista muodostunut Kapinallisarmeija pyrkii johtajansa Kozan kanssa pelastamaan Alabastan ja asettuu vastakkain Kuninkaallisen armeijan kanssa. Aineistossa tarkastelen sitä, kuinka kuvauksia luodaan ja miten niiden symbolisoinnilla erotetaan sankarit vihollisista. Vastakkainasetteluja, joita aineistosta löytyy ja joiden kautta sankaruuden moninaisuutta tarkastelen, ovat Alabastan kuninkaallinen armeija versus Kapinallisarmeija, Baroque Works -rikollissyndikaatti versus Olkihatut sekä Maailmanhallitus versus merirosvot. Nämä vastakkainasettelut kehittyvät tarinan edetessä, ja samalla sankaruuden ja vihollisuuden määrittelemisen rajat hämärtyvät.

Syy, miksi valitsin juuri tämän teoksen osan, on, koska siitä on selkeästi erotettavissa valtioon ja sen kansalaisiin liittyviä poliittisia aiheita, kuten kansannousu, kapinallisuus, vihollisuus ja sankaruus. Nämä puolestaan takaavat sen, että erilaisia sankareita ja sankaruuden muotoja on mahdollista hahmottaa. Itsessään teos ja sarja, joka perustuu alkuperäiseen mangaan, on kokonaisuudessaan poliittisesti merkittävä ja se ilmentää lukuisia esimerkitapauksia oikeasta maailmasta. Sarja käsittelee esimerkiksi valtasuhteita, vallan (väärin)käyttöä, kapinaa, sotaa, korruptiota, kansansurmia, orjuutta ja rotuerottelua. Maailman poliittisen järjestelmän kaikkia salaisuuksia ei ole vielä tänäkään päivänä paljastettu lukijoille tai katsojille ja siksi itsessään maailmanjärjestyksen poliittiseen tarkasteluun voisi osoittaa oman tutkimuksensa.

3.2 Kriittinen diskurssianalyysi

Tein valinnan hyödyntää tutkielman analysointimenetelmänä kriittistä diskurssianalyysiä kahdesta syystä. Tutkimukseni aineisto on laadullinen eikä sen sisältämää dataa ole mielekästä kuvata kvantitatiivisin menetelmin, koska analysointi perustuu aineistosta tehtäviin subjektiivisiin havaintoihin. Tutkielmassa tarkoitukseni on selvittää poliittisen sankaruuden yhteiskunnallisia merkityksiä, minkä takia analyysissa on välttämätöntä tarkastella yhteiskunnassa ilmeneviä valtasuhteita. Poliittista sankaruutta voidaan pitää eräänlaisena sosiaalisen vallan muotona, jonka yksilö voi saavuttaa tai menettää sosiaalisen merkityksellistämisen kautta. Tukena tässä käytän Jokisen, Juhilan ja Suonisen teosta *Diskurssianalyysi* (2016) sekä Michael Foucaultin teosta *Tiedon arkeologia* (2005). Jokisen, Juhilan ja Suonisen mukaan diskurssianalyysiä käytettäessä aineistossa havainnoidaan sitä, miten merkitys luodaan kielenkäytön kautta ja kuinka ne (merkitykset) kuuluvat erilaisiin merkityssystemeihin, joilla puolestaan on erilaisia sidonnaisuuksia kontekstiin ja toimijoihin (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 29–32).

Kriittisen diskurssianalyysin avulla tarkastelen sitä, miten ja millaisia merkityksiä ja symboliikkaa sankaruuteen ja sankareihin liittyen luodaan, nimenomaan kielenkäytön ja sosiaalisen interaktion kautta. Diskurssianalyysin osalta merkittävimmät tarkastelun kohteet ovat toimijuuden ilmeneminen, kielenkäyttö, kontekstuaalisuus, merkityssystemit, toimijan kiinnostuneisuus näihin systeemeihin, diskurssien väliset valtasuhteet ja selonteot (ks. emt.). Teoksessa todellisuuden kuvataan koostuvan useista keskenään kilpailevista tai rinnakkaisista merkityssystemeistä, joiden kautta maailmaa merkityksellisestään eri tavoin. Näitä merkityssystemejä voidaan kutsua diskursseiksi. Jokinen, Juhila ja Suoninen määrittelevät diskurssin ”*eheiksi säännönmukaisten merkityssuhteiden systeemiksi, jotka rakentuvat sosiaalisissa käytännöissä ja samalla rakentavat sosiaalista todellisuutta*”. (Emt., 33–34.) Michael Foucault on haastanut ajatuksen diskurssin ykseyden syntymisestä ja ehdottanut, että diskurssin ykseys olisi seurausta ”tilasta, jossa erilaiset kohteet profiloituvat ja muuttavat jatkuvasti muotoaan” (Foucault 2005, 48). Hänen mukaansa olisi mahdollista, että ilmiötä x koskevien diskurssien ykseys perustuisi niin kutsuttuun ’sääntökimppuun’, eikä niinkään ilmiön olemassaoloon. Foucault viittaa tällä sääntökimpulla eräänlaiseen sääntöjen ryhmään, joka määrittää diskurssien ykseyden sekä samaan aikaan kykenee kyseenalaistamaan sen pysyvyyden. (Emt.) Sen, mikä tekisi lausumakokonaisuudesta erityisen, määrittely voisi tapahtua kohteiden välisen hajonnan tarkastelun kautta.

Diskurssianalyysi liittyy hyvin läheisesti *sosiaaliseen konstruktionismiin* eli tulkintojen luomiseen näkökulman ja merkityksellistämisen kautta – mikään ei ”puhtaasti ole” jotain, vaan sosiaalisen ymmärtäminen edellyttää edellä mainittujen kohteiden havainnoimista, tunnistamista ja soveltamista käytäntöön: ”Käyttäessämme kieltä me toisin sanoen *konstruoimme* eli merkityksellistämme kohteet, joista puhumme tai kirjoitamme.” (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 26.) Se, miten konstruointia tapahtuu, puolestaan riippuu tapauskohtaisista ominaisuuksista. Yksi näistä ominaisuuksista on kontekstuaalisuus. Kontekstuaalisuus tarkoittaa kontekstin eli tapahtumatilanteen huomioon ottamista ja sitä voidaan toteuttaa eri mittakaavoissa, kuten tarkastelemalla missä muodossa ja yhteydessä tiettyä sanaa käytetään. Kun tarkastelun kohteena on tietty vuorovaikutustilanne, puhutaan silloin *vuorovaikutuskontekstista*, ja jos halutaan tarkastella vuorovaikutuksen ulkopuolista tapahtumaa, kyseessä on *kulttuurinen konteksti* (emt., 38–39).

Oman tutkielmani yhtenä rajoitteena tai haasteena olen ottanut huomioon sen, että aineisto on lähtöisin eri kulttuurista, ja vaikka havainnoin sitä mahdollisimman avoimesti ja yksityiskohtaisesti, esimerkiksi japanin kielestä sanan kääntäminen suomeksi tai englanniksi ei välttämättä enää luo asialle samaa merkitystä kuin mitä alkuperäisessä muodossa on tarkoitettu. Japaninkielisiin nimiin ja ilmauksiin liittyy japanin kieleen ja kulttuuriin ominaisia piirteitä, samoin kuin suomen kielessä ilmenee tiettyjä ilmauksia, jotka eivät ole suoraan käännettävissä englannin kielelle. Tällöin ei-japanilaiselle kuuntelijalle tai lukijalle moni asia voi jäädä havainnoimatta, kuin mitä japanin kieltä ja kulttuuria ymmärtävä osaa huomioida.

Diskurssianalyysi kiinnittää huomiota myös siihen, miten minää rakennetaan erilaisin ilmauksin tai kuvauksin. Tällöin voidaan tarkastella identiteettiä, subjektipositiota tai diskurssin käyttäjää. Identiteettiin liitetään tyypillisesti tiettyjä ominaisuuksia, oikeuksia tai velvollisuuksia, joita muut voivat asettaa toimijalle ja toimija voi asettaa itselleen. Subjektipositio puolestaan kuvastaa toiminnan rajoituksia ja sitä, kuinka toimijan asema voi vaihtua tilanteen mukaan. Diskurssin käyttäjää havainnoidessa puolestaan on mahdollista, että toimija voi määrittää itse omaa toimijuuttaan, vaikka nämä määritelmät sisältäisivät ristiriitaisuuksia. (Emt., 45.) Nämä liittyvät läheisesti tutkielmani aiheeseen. Sillä, kuinka kieltä käytetään luomaan merkityksiä, on seuraamuksia ja näistä kielenkäytön seurauksista voidaan puhua funktioina. Funktiossa ei ole merkitystä sillä, oliko toiminta tarkoituksellista vai tahatonta, vaan sen sijaan painotetaan niitä konkreettisia tosiasioita, jotka puhuja on sanoillaan mahdollistanut tehtäväksi tai tehnyt. Funktiot voivat olla tilannekohtaisia tai

niillä voi olla laajempi yhteiskunnallinen seuraus, jolloin funktion luonne on ideologinen. (Emt., 47–58; 94.)

Jonkin kuvauksen ottamista tarkastelun kohteeksi kutsutaan diskurssianalyysissä *selonteoksi*. Selonteot toimivat vuorovaikutuksellisessa suhteessa maailman kanssa ja samaan aikaan muuttavat maailmaa sekä ovat sen tuotos. Suonisen mukaan selonteot ovat oleellinen osa kulttuurin jatkuvuuden – ja täten myös yhteiskunnan – osalta. (Emt., 233–235.) Foucault on huomauttanut, että diskursseilla on ilmaantumisehtoja, kuten esimerkiksi poliittisesta sankaruudesta voidaan puhua historiallisten olosuhteiden ansiosta. Diskursiiviset suhteet muotoutuvat eri aikakausina ja diskurssien on ylläpidettävä niistä muodostunutta suhdekimppua, jotta se voisi esimerkiksi tunnistaa, nimetä ja käsitellä siinä ilmeneviä kohteita. (Foucault 2005, 65.) Foucault kutsuu tätä diskurssien ”ajallisen kehityskulun ominaiseksi säännöllisyydeksi”, eräänlaiseksi sääntöjärjestelmäksi, jonka toimeenpano on mahdollistanut uusien kohteiden siirtymisen diskurssin sisäpuolelle (emt., 100).

Diskurssianalyysin avulla tarkoitukseni on hahmottaa niitä diskursseja, joiden avulla havainnoidaan, kuvaillaan, tuotetaan ja ylläpidetään poliittista sankaruutta. Jokisen ja Juhilan mukaan diskurssianalyysissä edetään ”osista kokonaisuuksiin, merkityksistä merkityssysteemeihin eli diskursseihin” (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 80). Aineistoa tarkastellessani kiinnitän huomiota seuraaviin piirteisiin: keitä henkilöitä kannatetaan ja keihin henkilöihin luotetaan; mitä henkilöt sanovat tai tekevät; keitä sankarit ovat; mitkä asiat ovat politisoituneet; mitä kuvauksia sankareista tai vihollisista käytetään; ja millaisia ominaisuuksia, oikeuksia tai velvollisuuksia sankareihin liitetään. Aineistokysymysten pohjalta tarkastelen yksityiskohtaisemmin sitä, millainen kulttuuri tai symbolijärjestelmä aineistosta välittyy, millaisia diskursseja muodostuu, keitä sankarit tai viholliset ovat ja mistä tämä (eron-teko) on riippuvainen, kuinka tietyn sankarin ihannoiminen vaikuttaa kyseisen henkilön toimintaan, miten toiminta politisoidaan, miten henkilösuhteet vaikuttavat hahmojen motiiveihin, millaisina liittolaisuudet näyttäytyvät, millainen toiminta on sankarillista ja mitkä piirteet ovat yhteiskunnallisesti sankarille ominaisia.

4 ”AINOAT, JOTKA VOIVAT PELASTAA TÄMÄN MAAN, OLEMME ME!”

Poliittinen sankaruus voi ilmentyä monenlaisen piirteen ja persoonallisuuden kautta, mutta yksi merkittävä ja toistuva rooli, joka sankareille osoitetaan populaarikulttuurissa, liittyy sankaruuteen auttamisena ja lähimmäisenrakkautena – jos omaksutaan kyseinen termi osana sankaruuden myytin historiaa. Sankarin merkitys tulee tyypillisesti ilmi tilanteissa, joissa on kaipuu ja tarve sellaisen henkilön tai voiman olemassaololle, joka voisi vapauttaa hädästä. Jokisen, Juhilan ja Suonisen (2016, 35–36) mukaan diskurssianalyysin kannalta merkittävää on korostaa diskurssien toimintaulottuvuutta ja kontekstuaalisuutta, ei yksistään diskursseja. Tämä tarkoittaa tässä tapauksessa sitä, ettei esimerkiksi auttamista ilmene ainoastaan yksistään vaan auttaminen tapahtuu suhteessa johonkin eli kontekstin kautta. Ketä sankari auttaa, milloin sankari auttaa ja kuinka sankari auttaa tai pelastaa hädän hetkellä? Mitä muita diskursseja liittyy auttamiseen ja kuinka ne näyttäytyvät toimintaulottuvuudessa?

Tätä ensimmäistä päädiskurssia tutkielmassani kutsun *altruismin diskurssiksi*. Sankaruudessa tämä auttaminen ja pelastaminen näkyvät pyyteettömänä toimintana, jolla pyritään tuomaan toisen ihmisen ahdinkoon helpotusta. Uhrautuminen, eli jostain asiasta luopuminen toisen hyväksi, voitaisiin nähdä kuuluvaksi *auttamisen* ja *pelastamisen* aladiskursseihin. Altruistinen toiminta voi esiintyä pyyteettömänä epäitsekkyytinä tai siihen voi liittyä tietynlaisia velvollisuuksia, odotuksia tai jopa henkilökohtaisia päämääriä. Palomies, joka juoksee pelastamaan palavassa talossa olevan lapsen, väistämättä tulee nähdyksi sankarina. Tällöin palomies voi olla tai olla olematta motivoitunut vain pelkästään puhtaasti auttamisen ja pelastamisen halusta, mutta häneen kohdistuu myös asemansa takia velvollisuuksia. Sen sijaan joku ulkopuolinen henkilö, jolta puuttuu palomiehen aseman tuoma auktoriteetti ja velvollisuudet, todennäköisimmin on motivoitunut auttamaan puhtaasti niin sanotusta auttamisen halusta. Tässä tilanteessa kuitenkin on mahdollista, että teon suorittaneella henkilöllä on ollut oma henkilökohtainen syynsä osallistua ja pyrkiä vaikuttamaan lopputulokseen, esimerkiksi sosiaalisen statuksen vahvistumisen tai aineellisen palkkion toivossa.

Koska sankaruudelle ei ole yksiselitteistä muottia, johon jokaisen kuuluu istua, voivat molemmat näistä henkilöistä tulla nähdyiksi sankareina. Poliittinen sankaruus tulee ilmi näissä tilanteissa niistä seurauksista, joita teoista seuraa – puhutaanko tai viestitäänkö teon seurauksista tai toimijoista tavalla, joka esimerkiksi kannustaa useampia hakemaan palomieskoulutukseen tai ottamaan osaa tilanteissa, joissa havaitsee toisen/toisten olevan vaarassa.

4.1 Sankarin epäitsekkyyys ja halu auttaa

Auttaminen, kuten myös altruismi, usein liitetään sankaruuteen. Jatkaen aikaisemman luvun ajatusleikkiä palomiehen sankaruudesta, palomies toteuttaa tulipalopaikalle saapuaan toimintaa, jonka pohjalla yleisoletuksen mukaan on tämän halu auttaa ja pelastaa, mutta myös toimijuuteen liitetty velvollisuus toimia kyseisenlaisella tavalla. Cambridgen sanakirjan mukaan altruismi on ”halukkuutta toimia niin, että asettaa muiden edun oman edun edelle” (Cambridge Dictionary 18.3.2023). Altruismi ja sankaruus eroavat toisistaan siinä, että altruistiseen toimintaan liittyy tyypillisesti alhaisempi riski kuin sankaruuteen ja että altruistiset teot ovat liitännäisiä tilanteisiin, joissa on usein löydettävissä selkeä moraalinen velvoite toimia tietyllä tavalla (Kitchen & Mathers 2019, 4). Sankaruus tästä poiketen voi olla liitännäinen yksilön omaan vapaaseen tahtoon auttaa ja toimia urheasti tilanteessa, joka voi sisältää riskejä ja haittoja yksilölle itselleen, mutta joka ei ole toimimista niin, että asettaa muiden edun oman edun edelle. Sankaruus ei ole välttämättä vallitsevan moraalisen velvoitteen seuraamista, niin sanotusti auttamista koska ”on pakko”. Moraalisen velvoitteen toteuttamiseen ei täten kuuluisi myöskään oletusta ulkoisesta palkkiosta, kun taas sankari voi tavoitella ulkoista tai sisäistä palkkiota toteuttamastaan sankarillisesta teosta.

Toisinaan teon tuleminen koetuksi sankarillisena voi edellyttää joko ensin a) toiminnan suorittavan henkilön näkemistä sankarina, tai niin, että b) itse teon seuraamukset määrittävät sen sankarillisuuden. Tässä korostuu poliittinen sankaruus nimenomaan sosiaalisena ilmiönä, sillä se saa merkityksensä tulkitsijan kautta eikä se voi tulla olemassa olevaksi ilman tätä. Muun muassa Charles Cooley (1902) on esittänyt, ettei kyse olisi pelkästään itse sankarista henkilönä vaan asioista, joita sankari saa tulkitsijan tuntemaan – minkä myötä sankaria voitaisiin kutsua ”rakenteellisen mielikuvituksen tuotteeksi” (Cooley 1902, 346). Sosiologian tutkija Kristian Frisk (2019) on julkaisussaan hahmottanut sankaruutta monen näkökulman kautta, lainaten muun muassa Cooleyn, Carlylen, Weberin ja Spencen ajatuksia liittyen siihen, millainen rooli sankarilla on ollut nimenomaan sosiaalisessa kontekstissa. Näiden neljän tutkijan mukaan olisi mahdollista hahmottaa sankaruus joko sosiaalisten muutosten tuotteena tai vaihtoehtoisesti, havainnoida sankaruutta itsessään sekä ympäröivän yhteiskunnan tuotteena että sen tuottajana (Frisk 2019, 91).

Jos noudatetaan aiemmassa kappaleessa mainittuja sankaruuden määrittelemisen keinoja, niiden mukaan auttamisen diskurssi voitaisiin hahmottaa autettavan ja auttajan välisestä suhteesta tai auttajan suhteesta yhteiskuntaan. Mikäli noudatetaan vaihtoehtoa A, mahdol-

lista olisi, että henkilö tulisi nähdyksi sankarina hänen yhteiskunnallisesti tunnustetun toimijuutensa kautta. Väitetään esimerkiksi, että henkilö X olisi luonteeltaan empaattinen, ystävällinen ja ajattelevainen. Henkilö X tunnettaisiin siitä, että hän auttaa muita, kun nämä tarvitsevat apua tai että hän puhuu auttamisen tärkeydestä ja kannustaa muita auttamaan toisiansa. Tällöin, jos sankaruuden yhtenä piirteenä pidettäisiin auttamiseen kannustamista, häntä voitaisiin nimittää poliittiseksi sankariksi. Tästä eroten, mikäli noudatetaan vaihtoehtoa B, henkilön sankaruus voitaisiin todentaa tarkastelemalla hänen toteuttamiensa tekojen seurauksia eli sitä, kuinka hyvin hän onnistuu kannustamaan muut auttamaan toisiansa omien tekojensa ja sanojensa avulla.

Kuvitellaan, että henkilö Y:llä olisi tarkoitus toimia tavalla, joka auttaa toista ihmistä, mutta hänen tekonsa ei päätyisi auttamaan tai parantamaan apua tarvitsevan tilannetta. Tällöin henkilöllä Y olisi ollut tietoinen tarkoitus auttaa, mutta hän olisi epäonnistunut siinä eikä häntä välttämättä nähtäisi sankarina. Päinvastoin, jos henkilö Y onnistuisi auttamaan tai parantamaan apua tarvitsevan tilannetta, hänen tekonsa voisi tulla sosiaalisesti tulkituksi sankarillisena. Tämä kaava ei kuitenkaan ole ehdoton, sillä samoin henkilö X on voinut tai todennäköisesti onkin, saavuttanut asemansa tietynlaisen toteutetun toiminnan kautta. Tämän ajatusleikin perusteella on kuitenkin mahdollista todeta, että auttaminen toimintana voi liittyä henkilöstä tehtyyn oletukseen toimijana tai hänen suorittamaansa toimintaan.

Tarkastelen seuraavaksi aineiston jaksoa 92. Jaksossa merirosvot ovat hyökänneet Nananan kaupunkiin ja aiheuttaneet häiriötä. Tarinan antagonisti, Crocodile, saapuu paikalle. Kansalaiset kutsuvat paikalle saapunutta Crocodilea ”Alabastan suojelusenkeliksi” ja luottavat hänen apuunsa, huolimatta siitä, ettei Crocodilen syy puuttua tilanteeseen liity kansalaisten auttamiseen. Näkemys Crocodilesta kansalaisten auttajana on heidän (kansalaisten) omansa, eli subjektiivinen kokemus.

Crocodile: ”Merirosvot, älkää aiheuttako metakkaa tässä valtiossa.”⁵

Tähän kehotukseen yksi merirosvoista vastaa,

”Olet hallituksen koira, joka myi sielunsa auktoriteetille. Kuka luulet olevasi, kun käyttäydyt kuin olisit sankari?!”⁶

⁵ Lisään käyttämäni englanninkielisen tekstitysaineiston alkuperäisen muodon alaviitteisiin, josta se on mahdollista tarkistaa: ”Anyway, pirates, don’t cause a ruckus in this country.”

⁶ ”You’re the government’s dog, one who sold his soul to authority. Who do you think you are, acting like a hero?!”

Crocodile antaa merirosvoille mahdollisuuden antautua, mutta nämä kieltäytyvät. Crocodile laskeutuu merirosvojen keskuuteen ja nämä puukottavat häntä. Crocodile ei kuitenkaan kuole puukkojen iskuista, vaan voimaansa käyttämällä onnistuu tuhoamaan kaupunkiin hyökänneet merirosvot. Välittömästi tapahtuman jälkeen Crocodile lähtee kävelemään pois kaupungista, kansalaisten hurratessa kiitollisina hymyillen hänen nimeänsä. Samaan aikaan kuninkaallinen armeija saapuu paikalle, vain todetakseen, että Crocodile (jälleen) pelasti kaupungin. Kuninkaallinen armeija saapui paikalle liian myöhään, jotta he olisivat voineet auttaa kansalaisia merirosvojen hyökätessä, joten Crocodile sai kansan kiitoksen. Tarkastellen tätä edellisellä sivulla mainittujen sankaruuden määrittelemisen ehtojen kautta, Crocodilen toiminta sopii molempiin vaihtoehtoihin – kun hän saapuu paikalle, kansalaiset osaavat luottaa hänen tarjoamaansa apuun, mikä voidaan päätellä kansalaisten ja kuninkaallisen armeijan reaktioista. Mitä tulee toiminnan mahdollistamaan sankaruuteen, Crocodile onnistuu auttamaan kansalaisia ja pysäyttämään metakan. Tästä eroten, vaikka kuninkaallinen armeija nauttisi kansan luottamusta (A), he eivät saa kansan kiitosta onnistuneesta avun tarjoamisesta (B) eivätkä tule täten nähdyiksi sankareina. Tässä vaiheessa tarinaa Crocodile nauttii myös kuningaskunnan kuninkaan, Cobran, kiitollisuutta. Aineistoimerkistä seuraavassa kohtauksessa kuvataan kuningasta, joka tiedon tapahtuneesta vastaanotettuaan toteaa, että

”Tärkeintä on, että kansalaiset ovat kunnossa. Hän tekee paljon vuoksemme.”⁷

Jos siis tarkasteltaisiin sankaria sen kautta, että hän osallistuu aktiivisesti ympäröivän yhteiskunnan sosiaalisten käytäntöjen tuottamiseen ja on myös osoitus sen yhteiskunnan sisäisistä arvoista, loisi se sankaruuden olemassaololle merkittävän roolin. Sankari edustaisi jotain sellaista piirrettä, kuten avuliaisuutta, vapaaehtoisuutta tai rohkeutta, joka olisi eduksi yhteiskunnassa sen muille jäsenille. Sankareiden vaikutusvallan ja sosiaalisen näkyvyyden myötä heillä olisi mahdollisuus vaikuttaa näiden piirteiden lisääntymiseen yhteiskunnassa – niin sanotusti, sankarit tuottaisivat lisää sankareita.

Täten jos ajatellaan sankaruuden kokemusta kollektiivisena ilmiönä, modernissa yhteiskunnassa voisi, ja todennäköisesti esiintyykin enemmän hajontaa siinä, kuka tulee nähdyksi sankarina. Sankareilla kuitenkin, huolimatta roolin ristiriitaisuudesta, oli merkittävä sija siinä, millaisia yhteiskunnan ja sen jäsenten nähtiin olevan (Ellwood 1999, 24). Sankarit

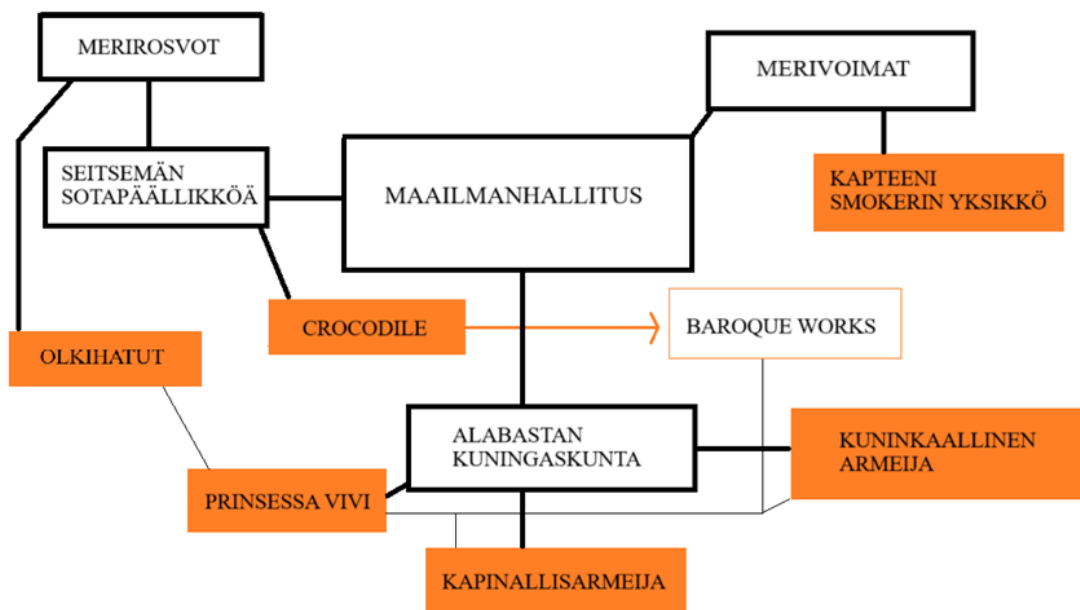
⁷ ” – it’s fine as long as the citizens are okay. He does a lot for us.”

omalla läsnäolollaan luovat yhtenäisyyttä – tai vastakkainasetteluita – ympäröivässä yhteiskunnassa, riippuen siitä, tulevatko he nähdyiksi tyypillisen sankaruuden määritelmän kautta vai liittykö siihen piirteitä tai muita asianhaaroja, jotka voivat muuttaa tätä näkemystä. Aineistossa tarinan päähenkilö on hyvin epätyypillinen sankari ja tämä voidaan todeta tarkastelemalla niitä 1) syitä, joilla henkilö perustelee omaa toimintaansa; 2) tai toimia, joita hän ottaa; tai jopa 3) kriittisesti arvioimalla hänen toimijuuttaan kyseisessä yhteiskuntajärjestyksessä. Aineistossa päähenkilö perustelee kuningaskunnan prinsessalle tarjoamaansa apua sillä, että he ovat ystäviä eikä sillä, että tietyllä tavalla toimiminen olisi jollain tapaa moraalisesti oikein tai jopa edellytettyä. Vaikka päähenkilön tavoite on siis jollain tapaa nähtävissä 'hyvänä' ja 'hyvä' puolestaan monesti yhdistetään sankaruuteen, päähenkilön syy toimia on hänen suhteensa avun tarpeessa olevaan ystävään. Päähenkilö tämän lisäksi jakaa osittain saman päämäärän ystävänsä kanssa, eli hänen motiivinsa on päihittää yksi Seitsemästä sotapäälliköstä, jotta voisi jokin päivä tulla merirosvojen kuninkaaksi. Tämä liittyy tutkimuksessani läheisesti solidaarisuuden diskurssiin, jonka esittelen tarkemmin luvussa 6.

Poliittisen yhteisön selviämiseksi ei ole pelkästään oleellista se, että torjutaan ulkopuoliset uhat ja vihollisuus, vaan poliittisen järjestyksen ytimessä on jaettu, yhteinen identiteetti siitä, keitä 'Me' olemme. Sen lausuminen, mitä 'Me' emme ole paljastaa paljon myös sen kautta, ketkä ja millaiset ihmiset näyttävät 'Meille' mallia, ottavat sosiaalista vastuuta ja pyrkivät osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun (ks. Kitchen & Mathers 2019, 21–22). Jotta yhteiskuntajärjestys olisi stabiili, edellyttää se sitä, että kansalaiset tuntevat merkityksellisyyttä ja halua kuulua yhteiskuntaan. Tämä toisaalta voi kertoa myös yhteiskunnan yhtenäisyydestä, eli mikäli siinä ilmenee sankareita, jotka eivät tule oikeutetuiksi kaikkien puolesta, voivatko järjestelmä ja sen sisäinen kulttuuri olla yhtenäisiä? Tässä yhteydessä on oleellista pohtia, minkä takia erilaisten sankareiden olemassaolo voi olla merkityksellistä yhteiskuntajärjestykselle.

Tutkielman ensimmäinen diskurssi on altruismin diskurssi, jota tässä alaluvussa käsitellään auttamisen diskurssin kautta. Syy, minkä takia otan puheeksi erityisesti vihollisuuteen pohjatuun ryhmittelyyn, juontuu siihen, mikä on *auttajan* ja *autettavan* välinen suhde. Aineistosta on muodostettavissa ryhmittelyä, joka voidaan havaita tarkastelemalla hahmojen eleitä, tekoja ja sanoja. Seuraavaksi esittelen kaavion 1., jonka tarkoitus on selkeyttää aineistossa esiintyviä ryhmittelyjä. Ryhmän sisäinen avun tarjoaminen on aineistossa tyypilli-

sempää kuin ryhmän ulkopuolisille avun tarjoaminen. Se, kuinka ryhmittelyä toteutetaan asioiden merkityksellistämisen kautta, vaikuttaa oleellisesti sen ilmenemiseen, nähdäänkö auttaja tai apua tarvitseva vihollisena. Merirosvojen ja rikollisten diskurssiin yhdistetään käsitteitä, kuten epäluotettavuus, julmuus, väkivaltaisuus ja itsekkyyys. Merivoimien diskurssiin sen sijaan yhdistetään käsitteitä, kuten oikeudenmukaisuus, rehellisyys ja lojaalius. Kaaviossa 1. voidaan havaita, että kapinallisarmeija ja Alabastan kuningaskunta jakavat saman ryhmän, eli kuuluvat Alabastan kuningaskuntaan. Olkihatut ja tarinan antagonistti Crocodile sen sijaan kuuluvat samaan ryhmään, eli he ovat merirosvoja. Crocodile kuuluu tämän lisäksi myös Seitsemän sotapäällikön ryhmään, joka yhdessä Merivoimien ja Kapteeni Smokerin yksikön kanssa kuuluu Maailmanhallituksen alaisuuteen. Alabastan kuningaskunta on yksi Maailmanhallitukseen kuuluvista valtioista. Prinsessa Vivi kuvataan aineistossa osaksi Olkihattuja, mutta hän samalla kuuluu Alabastan kuningaskuntaan ja on yhteyksissä kapinallisarmeijaan, kuninkaalliseen armeijaan sekä Baroque Works -rikollissyndikaattiin.



Kaavio 1. Aineiston ryhmittymät pääpiirteittäin. Tarinan edetessä ryhmittymissä tapahtuu muutoksia.

Käsittelen tarkemmin nimenomaan toimijuuden diskurssiin liittyvää sankaruuden ilmiötä myöhemmin luvussa 6, mutta näiden ryhmittymien ja valtasuhteiden hahmottaminen on oleellinen osa myös auttamisen diskurssin ymmärtämisessä. Tämä voidaan todeta muuta-

man esimerkin kautta. Jaksossa 92. Olkihatut auttavat hukkumaisillaan olevaa henkilöä ja nostavat hänet laivaansa. Mies osoittaa kiitollisuuttaan saamastaan avusta, todeten että

”En tule koskaan unohtamaan kiltteyttäni koko loppuelämäni aikana!”⁸

Olkihatut ystävystyvät nopeasti tämän tuntemattoman henkilön kanssa, joka on aikaisemmin syönyt paholaisenmarjan. Henkilö esittelee paholaisenmarjansa voimaa, jonka avulla hän voi muuttaa ulkomuotonsa kehen tahansa näköiseksi, jota on koskenut. Samaan aikaan, kun Olkihatut nauttivat saamastaan esityksestä, prinsessa huomaa, että tämä henkilö vaihtoi kasvonsa kuningas Cobran kasvoihin. Olkihatut eivät ole tavanneet kuningasta, joten he eivät tee samaa huomiota kuin prinsessa. Olkihatut hurraavat esitykselle ja tanssivat uuden ystävänsä kanssa. Pian kuitenkin uusi ystävä valmistautuu eroamaan Olkihatuista, nähdesään oman laivansa miehistöineen lähestyvän horisontista. Hän lausuu hyvästinsä Olkihatuille, kertoen, kuinka ”sillä, kauanko he ovat tunteneet, ei ole merkitystä ystävydessä.”⁹

Kun henkilö pääsee oman laivansa kannelle, miehistö tervehtii häntä, jolloin paljastuu, että tuntemattoman nimi on Herra 2. (eng. *Mr. 2*), Bon Clay. Hra 2. on Baroque Worksin, eli Alabastan kuningaskuntaa uhkaavan rikollissyndikaatin agentti. Kun Olkihatut tajuavat tämän, he järkyttyvät siitä, että kyseessä olikin heidän vihollisensa ja että he pääsivät ongelmallisen tyyppin pakenemaan. Tämä osoittaa, että Olkihatut suhtautuivat neutraalisti autettavaan ennen kuin saivat tietää tämän henkilöllisyyden. Sen perusteella on mahdollista teorioida, olisivatko Olkihatut auttaneet häntä, jos olisivat tienneet hänen henkilöllisyytensä tai päinvastoin, olisiko Bon Clay otettu vangiksi.

Myöhemmin Olkihatut ja Bon Clay tapaavat uudelleen sen jälkeen, kun ovat saaneet tietää olevansa vihollisia ja he taistelevat uskollisina omalle ryhmälleen. Myöhemmin jaksossa 129. sodassa hävinnyt Bon Clay kuitenkin auttaa Olkihattuja pakenemaan merisotilaita ja uhrautuu heidän puolestaan. Kohtausta ennen Bon Clay yritti saada Olkihattuja pakenemaan, koska Merivoimat on tulossa, mutta Olkihatut kertoivat olevansa menossa tapamaan ystävää eivätkä siksi voineet paeta. Bon Clay herkistyy Olkihattujen omistautumisesta ystävilleen ja tekee päätöksen auttaa Olkihattuja. Bon Clayn päätöksen seurauksena Olkihatut pääsevät pakenemaan, mutta Bon Clay miehistöineen jää itse kiinni ja ajautuu taisteluun Merivoimien kanssa. Tästä voidaan tehdä kaksi havaintoa: ryhmittely voi osakseen selittää auttamisen diskurssin ilmentymistä, mutta suurempi rooli on toimijalla itsellään ja

⁸ ”I will never forget your kindness for the rest of my life!”

⁹ ”Friendship... has nothing to do with how long we've each other.”

hänen omalla motiivillaan – yksilö voi päättää poiketa hänen ryhmäidentiteetistään ja jopa auttaa vihollista.

Jakson 93. alussa Olkihatut saapuvat Alabastan kaupunkiin, Nanohanaan, jonka Crocodile on juuri pelastanut merirosvojen iskulta. Joukon on tarkoitus hankkia tarvikkeita kaupungista ennen kuin he jatkavat matkaansa kohti Alubarnaa. Kaupunkiin päästyään Olkihattujen jäsen kysyy prinsessalta, mikä tätä vaivaa ja prinsessa kertoo avoimesti, että on helpotunut, koska ehti palata ennen kapinan syttymistä. Tässä yhteydessä Olkihattujen jäsenet varmistavat prinsessalta, mitä heidän pitäisi tehdä seuraavaksi, josta prinsessa on hämmennyt tästä, koska Olkihatut lupasivat ainoastaan tuoda hänet Alabastaan.

Zoro: ”Mitä aiot tehdä nyt? Mitä meidän pitäisi tehdä?”¹⁰

Prinsessa Vivi: ” – mutta sovimme ainoastaan siitä, että tuotte minut Alabastaan –”¹¹

Nami: ”Älä viitsi! Vieläkö jatkat tuon sanomista? – Olemme matkustaneet näin kauas yhdessä. Emme voi vain jättää sinua nyt.”¹²

Olkihatut vakuuttavat prinsessan siitä, että he eivät aio jättää häntä pulaan. Prinsessa oli alun perin tehnyt sopimuksen Olkihattujen kanssa siitä, että he saisivat palkkion siitä, että toisivat prinsessan kuningaskuntaan. Kohtauksessa yksi Olkihattujen jäsen huomauttaa sivulauseessa, että mikäli kuningaskunta tuhoutuisi, eivät he myöskään saisi palkkiotaan siitä, että toivat prinsessan Alabastaan. Kyseessä ei kuitenkaan ole enää yksiselitteisesti vain hyötymismielessä tehty sopimus, vaan he osoittavat halua auttaa prinsessaa samalla kun päähenkilö tavoittelee merirosvona kilpailijansa – Crocodilen – päihittämistä. Sillä vaikka Crocodile nähdään kansan silmissä sankarina, hän on tarinankerronnassa rikollisyndikaatin perustaja sekä merirosvo, joka päähenkilön tulee päihittää saavuttaakseen oma unelmansa. Olkihatut eivät ole tyypillisesti motivoituneita auttamaan vain koska se olisi moraalisesti oikein (etenkään oman etunsa laiminlyömisellä), vaan heidän auttamisensa on lähtöistä itsestä ja perustuu haluun auttaa.

Vastaavasti, jaksossa 114. prinsessa juoksee sisällissodan keskellä, etsien kapinallisjoukkojen johtajaa Kozaa. Prinsessa on tehnyt kaikkensa päästäkseen kuningaskuntaan ja voittanut monet vastoinkäymiset vain saapuakseen paikalle liian myöhään. Häntä kuvataan samaan aikaan epätoivoisena, mutta sinnikkäänä, kun hän yrittää löytää Kozan ja pysäyttää

¹⁰ ”What will you do now? What should we do?”

¹¹ ”- but the agreement was only to bring me to Alabasta -”

¹² ”Come on, now! Are you still saying that? – We traveled this far together. We can’t just leave you now.”

alkaneen taistelun. Kohtauksessa prinsessa muistelee isäänsä ja Olkihattuja, jotka ovat inspiroineet ja auttaneet häntä:

”Muista että, ihmiset muodostavat valtion.”¹³

”Jos sinä olet ainoa toivo kapinan estämiseen, silloin sinun täytyy selvitä huolimatta mistään muusta. Huolimatta siitä, mitä meille muille saattaa tapahtua.”¹⁴

”Haluat niin ettei kukaan kuole tässä taistelussa. Eikö se ole mielestäsi hieman pehmeäsydämistä? Ihmisiä kuolee.”¹⁵

Prinsessa kuvataan fyysisesti ja henkisesti uupuneeksi, mutta ajattelemalla ystäviänsä, perheensä ja heihin kohdistuvaa uhkaa, hän kerää voimansa ja jatkaa matkaansa. Hän kuulee antagonistin sanat päässään ja vannoo pysäyttävänsä sodan kansalaisten välillä.

*Crocodile: ”Ainut joka tulee kuolemaan, on tämä pieni sääliittävä kuningaskunta.”*¹⁶

Prinsessa Vivi: ”Minä pysäytän tämän. Ihan sama mitä minun täytyykään tehdä!”¹⁷

Prinsessa Vivin osalta aineistossa toistuu jatkuvasti pyrkimys ensin estää sisällissota, ja sen jälkeen pysäyttää alkanut taistelu. Hän osoittaa halua ja aikomusta auttaa kuningaskuntaa ja pelastaa se Crocodilen käsistä. Jakson 114. kohtauksessa prinsessa muistelee myös tarinan päähenkilöä, Luffya, joka sankarillisesti pelasti hänet jaksossa 110. Crocodilen yrittäessä kaapata hänet. Luffy uhrautui auttaakseen prinsessaa pääsemään kuningaskunnan pääkaupunkiin, jotta hän voisi pysäyttää arastelevan sodan. Jakson 110. kohtauksessa Olkihatut tottelevat Luffyn käskyä viedä prinsessa Alubarnaan ja vakuuttelevat prinsessalle, että heidän kapteeniinsa voi luottaa. Kun muut Olkihatut pääsevät pakenemaan prinsessan kanssa, Luffy kohtaa Crocodilen ja haastaa hänet kaksintaisteluun. Luffy puolustaa prinsessan auttamista sillä, että tuo yrittää aina auttaa muita, vaikka ei kykene edes auttamaan itseään.

¹³ ”Remember, the people are the country.”

¹⁴ ”If you are the one and only hope for preventing the rebellion, then you have to survive no matter what. No matter what might happen to any of us here.”

¹⁵ ”You want it so that nobody dies in this fight. Don’t you think that’s too soft-hearted? People die.”

¹⁶ ”It will be this pathetic little kingdom that dies.”

¹⁷ ”I’ll stop this. No matter what I have to do!”

Luffy: ”Näetkös, hän yrittää auttaa jokaista, huolimatta siitä, kuinka heikko hän itse olisi. Hän ei kestä minkään asian hylkäämistä, joten hän aina kärsii. Hän ei usko, että kenenkään täytyy kuolla tässä kapinassa.”¹⁸

Crocodile: ”Tuollaisia tunteellisia, rauhaa rakastavia hölmöjä on olemassa. Se johtuu siitä, etteivät he tiedä mitä oikea taistelu on. Olet samaa mieltä, etkö olekin?”¹⁹

Luffy: ”Kyllä. Mutta niin kauan kuin sinä olet täällä, hän tulee haastamaan sinut kuolemaansa saakka. Siksi minä pysäytän sinut, tässä ja nyt!”²⁰

Crocodile kritisoi Luffyn järjettömyyttä ja kutsuu tätä hölmöksi, koska Luffy on muiden Olkihattujen tavoin tullut läheiseksi prinsessan kanssa ja nyt tulee kuolemaan hänen tähtensä. Kohtauksessa Luffy korostaa sitä, kuinka prinsessa yrittää jatkuvasti auttaa muita ja estää turhat kuolemat. Toimimalla näin Luffy myös itse auttaa prinsessaa saavuttamaan tavoitteensa ja toteuttaa sankarillisena nähtävän teon, eli uhrautuu jotta prinsessa pääsisi jatkamaan matkaansa ja täten estämään sisällissodan syttymisen. Havaintoni mukaan Crocodile osoittaa kriittisyyttä auttamisesta, silloin kun se perustuu kiintymiseen eikä toisesta henkilöstä hyötymiseen. Jaksossa 92. Nanohanan kansalaiset kiittivät Crocodileä hänen avustaan ja ylistivät häntä, mutta hän ei osoittanut lainkaan kiinnostuneisuutta heitä kohtaan. Tutkielman kannalta oleellisemmin sanottuna Crocodile auttoi heitä, koska se oli myös hänelle eduksi. Tämä eroaa niistä syistä, joiden takia Luffy auttaa aineistossa muita. Jaksossa 109., joka edelsi aikaisempaa aineistokatkelmaa, Luffy ja Olkihatut olivat kapteeni Smokerin kanssa suljettuina selliin. Crocodile oli jättänyt Olkihatut ja kapteenin odottamaan kuolemaansa selliin, kun vesi alkoi virrata huoneeseen. Olkihatut kuitenkin onnistuivat pelastautumaan sellistä viime hetkellä, mutta veden valtaan joutunut kapteeni olisi kuollut ilman Olkihattujen apua. Luffy määräsi toverinsa pelastamaan kapteenin, perustellen sitä sillä, että muussa tapauksessa tuo kuolisi. Vastaavassa tilanteessa, jossa huone olisi täyttymässä vedestä ja rikollinen olisi hukumassa, olisi hyvin epätodennäköistä, että merisotilaat määräisivät häntä pelastettavaksi (ainakaan omien henkiensä uhalla). Luffy kuitenkin teki päätöksen auttaa kapteenia, vaikka hän ei voinut olla varma päätöksensä seurauksista.

¹⁸ ”She tries, you see, to help everyone she sees, despite how weak she might be. She can’t bear to abandon anything, so she’s always in pain. She doesn’t think that anyone needs to die in this revolt.”

¹⁹ ”There are many maudlin, peace-loving fools like that. That’s because they don’t know what a real fight is. You think so too, don’t you?”

²⁰ ”Yeah. But as long as you’re around, she’s going to go at you, until she dies. So, I’m going to put you down, right here!”

Tässä vaiheessa voidaan palata ajatukseen, jonka Cicero esitti sosiaalisesta sankaruudesta. Sosiaalinen sankaruus on ainoastaan mahdollista politiikassa ja se edellyttää yksilöltä halukkuutta toimia yhteiskunnan hyväksi. Yksilö haluaa toimia yhteiskunnan hyväksi, koska hän noudattaa moraalista ja sosiaalista velvollisuutta tehdä niin. Sankari olisi siis sellainen henkilö, joka ottaa sosiaalista vastuuta ja pyrkii näin toimimalla tuomaan ihmisiä lähemmäksi toisiaan. Katkelmissa Luffy ei ole perustellut toimintaansa niin, että haluaisi nimenomaan tuoda ihmisiä lähemmäksi toisiaan, mutta hänen voidaan nähdä toimivan sosiaalisen velvollisuuden takia – Luffy itse tekee päätöksen auttaa vastustajaansa, koska ilman heidän apuaan tämä toinen menehtyisi. Luffy kuvataan aineistossa huolettomaksi hauskanpittäjäksi, joka vakavoituu vasta niissä tilanteissa, kun jotain hänelle tärkeää uhataan. Luffylle kapteeni ei ole 'Vihollinen' vaan pikemminkin Smoker kuvastaa kilpailevaa merkityssysteemiä, Toiseutta, jonka kuolema ei ole välttämätön.

Siinä yhteiskuntajärjestyksessä, jota kapteeni Smoker ja Merivoimat edustavat, merirosvoja tai pahantekijöitä ei olisi tai heidät vangittaisiin, jotta voidaan suojata tavallisten kansalaisten elämä. Olkihatut asettuvat aineistossa vastustamaan ainoastaan Crocodilen aiheuttamaa uhkaa, eivätkä ole halukkaita ottamaan yhteen kapteeni Smokerin yksikön kanssa. Ilman prinsessa Vivin vaikutusta Olkihattuihin, Luffyn voisi argumentoida kokevan Crocodilen vain kilpailijanaan. Prinsessan suhde Olkihattuihin muuttaa myös Luffyn suhtautumisen Crocodileen, jolloin Crocodilestä tulee kilpailijan sijaan vihollinen. Toisin sanoen, jotta voidaan puhua yhteiskunnasta tai sankaruudesta, tulee tietää ”keneen nämä sanat on konkreettisesti määrä kohdistaa, ketä vastaan niiden avulla on määrä taistella, kenet kiistää ja ketä vastustaa” (Schmitt 2015, 37). Ilman taistelun mahdollisuutta ei olisi sotaa eikä vastakkainasetteluita, mikä puolestaan päättäisi kaiken olemassa olevan politiikan, jolla näitä pyritään kitkemään.

4.2 Sankarin valmius pelastaa ja uhrautua

Mircea Eliade (1954) on esittänyt, että ihmiselämä olisi uusiutuvaa ja hän käyttää tästä termiä ylönousemus. Ylönousemuksella Eliade viittaa ihmiselämän kärsimyksen loputtomaan kiertokulkuun. Pelastamalla yhden pelastamme toisemme. Samaa voidaan hyödyntää ajatukseen sankaruudesta: sankaruus ei ole kadonnut maailmasta, koska sankareiden välittämä sosiaalinen viesti on tavoittanut muut. Sankarit syntyvät olosuhteiden tarjoamien mahdollisuuksien tai pakotteiden seurauksena, ja heihin kohdistetaan velvoitteita, joilla pyritään takaamaan heikompien ja pulaan joutuneiden selviytyminen. Sankarit vastaavat avunhuutoihin ja ovat valmiita tekemään sen, mitä vaaditaan, vaikka se saattaisi asettaa heidät itsensä vaaraan.

Yhteiskunnassa pelastamisen ja valmiuden uhrautua voidaan nähdä kuuluvan poliittiseen sankaruuteen, sillä se mahdollistaa yhteisöjen selviytymisen. Kaikkia ulkoisia tai sisäisiä uhkia ei ole mahdollista torjua, minkä vuoksi on ehdotonta, että yhteiskunnasta löytyy valmiutta auttaa ja pelastaa hädässä olevat. Jos ajatellaan tilannetta, jossa ulkoinen uhka horjuttaa yhteiskunnan rakenteita ja aiheuttaa vaaran kyseisen yhteiskunnan jäsenille, sankarillisten tekojen merkitys korostuu. Sankaruuden ja erityisesti pelastamisen diskurssin poliittiseen ulottuvuuteen tulee yhdistää tarkoituksenmukaisuus. Tarkoituksenmukaisuudella viitataan siihen, että yksilö tekee päätöksen toimia tietyllä tavalla sellaisesta syystä, joka liittyy henkilökohtaisiin tai sosiaalisiin tavoitteisiin (moraalinen velvollisuus), eli teon seuraamukseen. Tässä voidaan kuitenkin joutua kyseenalaistamaan sitä, voivatko sellaiset teot, jotka eivät ole tarkoituksenmukaisia, olla poliittista sankaruutta?

Poliittiset sankarit ovat heitä, jotka uskaltavat ottaa toimia ja puhua kestävän yhteistyön puolesta. Sankarin kantama ideologia voi saavuttaa uuden sukupolven, jonka seurauksena ideologia voi tulla toteutetuksi samanlaisena tai muuntua ajan ja tulkitsijan myötä erilaiseksi. Poliittinen sankaruus ei lakkaa yksilön kuolemaan, jos sankari onnistuu tavoittamaan sanoillaan, ajatuksillaan tai teoillaan edes yhden ihmisen, joka välittää sankarin sanoman eteenpäin. Tässä sankaruuden ikuisuuden olemuksessa piilee omat vaaransa kuitenkin siinä, ettei koskaan voida tietää, kuka on kuulemassa ja kuinka tämä tulkitsee kuulemaansa. Ideologiat muuttuvat niiden käyttäjien myötä, jotka niitä hyödyntävät, ja erityisesti kollektiiviseen muistiin istutetut vaikutukset voivat näkyä vielä vuosikymmenien tai -satojen päästä tulevaisuudessakin. Tällaisissa tilanteissa poliittisen sankarin menestystä voitaisiin arvioida hänen jättämänsä perinnön kautta.

Samoin poliittinen sankaruus ja vihollisuus hahmotetaan kontekstin kautta, olipa sitten kyseessä vuorovaikutus- tai kulttuurinen konteksti. Poliittinen sankari toimii tavalla, joka vetoaa muihin ihmisiin ja inspiroi näitä. Poliittisen sankarin teon ei ole välttämätöntä olla tarkoituksenmukaista siinä mielessä, että sen tavoite olisi vedota muihin ihmisiin. Poliittisen sankarin teko kuitenkin voi olla tarkoituksenmukaista tässä tapauksessa, jolloin teon tarkoituksenmukaisuus liittyy henkilökohtaisiin sekä sosiaalisiin tavoitteisiin. Analyysin kannalta on kuitenkin tärkeää erottaa perinteiset sankarilliset teot poliittisesta sankaruudesta, jossa sankarin tekojen tai sanojen seurauksena ympärillä olevat ihmiset inspiroituvat toimimaan samoin. Sen, mikä ei ole poliittista sankaruutta, määritelmää tehtäisiin diskursusin ykseyden määrittelemisen ja poissulkemisen kautta. Tällöin tulisi meidän tarkastella niitä seikkoja, joiden kautta henkilön sankaruutta tai vihollisuutta voitaisiin sosiaalisesti puoltaa tai vastustaa.

Aiemmassa luvussa esittelin aineiston jakson 92., jossa tarinan antagonisti auttoi kansalaisia merirosvojen uhatessa. Tässä kontekstissa antagonisti, Crocodile, tunnustettiin kansan silmissä sankariksi, koska hän auttoi kansalaisia ja pelasti heidät, saaden kansalaisissa aikaan helpottuneisuuden ja turvan tunteita. Sen sijaan kuninkaallinen armeija, joka on aiemmin nauttinut kansan luottamusta, ei kyennyt tarjoamaan suojaa ja pelastamaan asukkaita merirosvojen kohdistamalta uhalta riittävän nopeasti. Tästä asetelmasta, jossa Crocodile on sankari, poiketen jaksossa 96. Olkihatut saapuvat Erumalun kaupunkiin, joka paljastuu Crocodilen vuoksi aavikoituneeksi. Prinsessa kuvailee, kuinka Crocodile ja Baroque Works ovat aiheuttaneet kaupungin tuhon, ja samalla lavastaneet kuningas Cobran syyliseksi siihen sekä monen muun alueen aavikoitumiseen. Prinsessan kuvauksessa todennetaan jälleen kollektiivisesti vallitsevaa uskomusta siitä, että Crocodile on kansan sankari (ks. alaviite 5.) Tutkielman näkökulmasta tämä liittyy hänet sankaruuden diskurssiin.

Prinsessa Vivi: ”Samaan aikaan, yhtenä Seitsemästä Sotapäälliköstä, hän esittää olevansa kansan sankari. Kukaan ei tajua, että hän hämää koko valtiota. En voi antaa hänen selvitä tästä!”²¹

Aineistossa toistuu säännöllisesti puhe auttamisesta ja pelastamisesta, ja tämä puhe voidaan liittää pääsääntöisesti koskettamaan heitä, jotka ovat henkilökohtaisesti sidoksissa Alabastan kuningaskuntaan. Prinsessa, kuningas, kuninkaallinen armeija ja kapinallisarmeija kaikki omien sanojensa mukaan tavoittelevat kuningaskunnan pelastamista. Yhteis-

²¹ ”All the while, as one of the Seven Warlords, he pretends to be a hero of the people! No one realizes he’s deceiving the entire country! I can’t let him get away with this!”

sestä päämäärästä huolimatta heidän keinonsa tavoitella kuningaskunnan pelastamista ja toimet sen toteuttamiseksi vaihtelevat. Crocodile on onnistunut asettamaan nämä toimijat toisiansa vastaan, lavastamalla kuningas Cobran syylliseksi laittoman sadepulverin (eng. *rain powder*) käyttöön ja lietsomalla sotaa kapinallisten kanssa. Prinsessa ja Olkihatut ovat kuitenkin ainoat, jotka tietävät totuuden tapahtumista ja siksi he yrittävät estää sisällissodan syttymisen. Prinsessa luottaa täysin Olkihatuilta saamaansa apuun ja osoittaa aikomuksensa tehdä kaikkensa, jotta valtio ja sen kansalaiset pelastuisivat;

”Jos jatkan yhteistyötä heidän kanssaan, niin me saatamme saada aikaan muutoksen. Toivon valo on täällä! Pelastamme Alabastan!”²² (J105.)

”Minä aion pelastaa tämän valtion.”²³ (J121.)

Kapinallisarmeija sen sijaan luottaa heidän omien joukkojensa voimaan, jonka avulla he aikovat korjata korruptoituneen vallan ja pelastaa kuningaskunnan;

”Meidän, kapinallisarmeijan, täytyy muuttaa tämä valtio!”²⁴ (J93.)

”Ainoat, jotka voivat pysäyttää tämän sodan, olemme me.”²⁵ (J103.)

Siinä missä prinsessa puhuu valtion pelastamisesta Crocodilen vallankaappausyritykseltä ja kapinallisarmeija tavoittelee kansalaisten ja kuningaskunnan pelastamista korruptoituneelta vallalta, kuningas Cobran voitaisiin kuvailla suhtautuvan arastelemaan sisällissotaan varsin luottavaisesti ja kärsivällisesti. Hän ei ole huolestunut siitä, että kapinallisarmeija uhkaa syöstä hänet valtaistuimelta, koska hän luottaa siihen, että kansan tahto toteutuu joka tapauksessa. Jaksossa 105. kuninkaan neuvonantajat puhuttelevat kuningasta ja yrittävät saada tätä vastaamaan kapinallisarmeijan asettamaan paineeseen. Kuningas kuitenkin kieltäytyy tappamasta omia kansalaisiaan.

Neuvonantaja: ”Herra! On vain ajan kysymys, milloin kapinallisarmeija hyökkää Alubarnaan. Meidän täytyy toimia ennen kuin on liian myöhäistä.”²⁶

Kuningas Cobra: ”Hiljaisuus! Sanoin ei. Tämä ei ole lasten kiista! Kostoako haluatte?”²⁷

²² ”If I continue to work with them, we may make a difference in this kingdom. The light of hope is here! Alabasta will be saved.”

²³ ”I will save this country.”

²⁴ ”We the Rebel Army must change this country!”

²⁵ ”The only ones who can save this country is us.”

²⁶ ”Sire! It’s only a matter of time until the rebel army attacks Alubarna! We must take action before it’s too late. ”

²⁷ ”Silence! I told you no. This is not a children’s quarrel! Is it retaliation what you want?!”

Neuvonantaja: ”Mutta herra! Valtion olemassaolo on vaakalaudalla.”²⁸

Kuningas Cobra: ”Entä sitten? Sadepulverivälikohtauksen jälkeen on ollut selvää, että joku yrittää tuhota valtiomme. Ehdotatko, että tuhoamme kansalaisemme ennen kuin opimme, kuka todella vetää naruista? Se olisi valtiomme loppu. Kuunnelkaa! Valtio on sen kansa.”²⁹

Kun kuningas saa tietää, että Crocodile on kaiken takana, hän määrää neuvonantajansa valmistautumaan sotaan Crocodilea vastaan välittömästi. Nämä ovat vastentahtoisia marsimaan sotaan, koska he tietävät, että Crocodilen puolella on enemmän kansalaisia kuin mitä kuninkaan puolella. Tämä ei kuitenkaan ole ainut syy, vaan he ovat peloissaan myös siksi, koska he pelkäävät kapinallisarmeijan hyödyntävän tilaisuuden ja tuhoavan palatsin sillä välin, kun he taistelevat Crocodilea vastaan. Kuningas arvottaa oman kansansa, jopa kapinallisarmeijan, henget kuninkaallisen armeijan ja palatsin säilymisen yläpuolelle. Aineistokatkelmassa 30. kuningas valaa uskoa ja voimaa heidän tavoitteeseensa päihittää kuningaskunnan rauhaa uhkaava Crocodile.

”Mitä sitten, jos kapinallisarmeija tuhoaa tämän palatsin?! Kerroin teille jo. Valtio on sen kansa. Vaikka kuninkaallinen armeijamme kukistuisi, niin kauan kuin Crocodile päihitetään, niin valtio syntyy uudelleen ihmisten toimesta!”³⁰

Kitchen ja Mathers muun muassa korostavat, että sankarillinen narratiivi vaatisi ensinnäkin 1) vastustajan ja toisekseen 2) uhrin, joka on todellinen tai kuvitteellinen ja joka sankarin tulee pelastaa (Kitchen & Mathers 2019, 213; 216). Molemmista tapauksista on hahmotettavissa vastustaja ja uhri, jonka sankari pelastaa, mutta ainut mikä erottaa nämä sankarikuvaudet toisistaan, on, kuka niiden tulkinnan tekee. Aineiston poliittisessa järjestelmässä sankaruuteen liitetään henkilökohtaisten ominaisuuksien lisäksi myös tiettyjä rooleja, jotka sosiaalisesti yhdistetään luottamuksen ja vahvuuden diskursseihin, kuten Merivoimat. Yksi sarjan tarkasteltavista sankareista, Merivoimien kapteeni Smoker, edustaa aineiston alku-
puolella selkeää vastustusta ja vastenmielisyyttä merirosvoja kohtaan: ”Merirosvo on merirosvo, huolimatta mitä hän tekee”³¹ (J95). Tarinan edetessä kapteeni tulee vangituksi yhdessä päähenkilön ja muutaman Olkihatun kanssa selliin antagonistin toimesta. Antagonisti

²⁸ ”But, Sire! The country’s existence hangs in the balance.”

²⁹ ”So what? Ever since the Dance Powder incident, it has been clear that someone is trying to destroy our country. Are you suggesting we destroy our countrymen before learning who’s really pulling the strings? That would be the downfall of our country. Listen! A country is its people.”

³⁰ ”So what if the rebel army destroys this palace?! I’ve told you before. A country is its people. Even if our royal army falls, as long as Crocodile is defeated, the country will be reborn by people!”

³¹ ”A pirate is a pirate, what ever he does.”

aikoo murhata nämä ja estää prinsessan aikeet pysäyttää sisällissota (J109.) Tila, jossa selli sijaitsee, alkaa täyttymään vedestä. Olkihatut onnistuvat selviytymään ja päähenkilö käskää toveriansa pelastamaan kapteenin, joka on hukkumaisillaan.³² Kun kapteeni herää kivilta maalta, hän kyseenalaistaa, miksi merirosvot pelastivat hänet:

Kapteeni Smoker: ”Roronoa! Miksi pelastit henkeni?”³³

Olkihattujen jäsen muistelee tapahtunutta samalla, kun kertoo sen kapteenille:

--

Luffy: ”Hei, Zoro! Pelasta hänet!”³⁴

Zoro: ”Häh?! Hän on vihollisemme! Jätä hänet!”³⁵

Luffy: ”Jos jätämme hänet siihen, tiedät, että hän kuolee! Hän ei osaa uida!”³⁶

Zoro: ”Niin, tiedän sen, mutta hän ...”³⁷

--

Zoro: ”Seurasin vain kapteenin käskyjä. En usko, että sinun välttämättä täytyy kiittää minua. Se oli yksi hänen päähänpistoistaan. Älä välitä.”³⁸

Kapteeni: ”Sitten sinulla ei varmaan ole valitettavaa, kun suoritan velvollisuuteni täällä, eikö niin?”³⁹

Sanji: ”Näetkö? Mitä minä sanoin? Tuon siitä saa, kun pelastaa merisotilaan.”⁴⁰

Tämän tapaamisen jälkeen kapteenin mielipide merirosvoista, tai tarkalleen ottaen Olkihattuista muuttuu, vaikka hän pitäytyykin tehtävässään vangita merirosvoja. Jaksossa 111. kapteeni antaa käskyn alaiselleen, pursimies (eng. *sergeant major*) Tashigille, että tämän tulee matkustaa Olkihattujen ja Crocodilen perässä kuningaskunnan pääkaupunkiin Alubarnaan. Kun pursimies kysyy, mitä hänen tulisi tehdä, kun ottaa heidät (Olkihatut) kiinni, käskää kapteeni häntä seuraamaan omaa oikeudentajuaan. Näin sen tulkinta, kuka nähdään sankarina, voi muuttua kokemusten kautta. Huolimatta siitä, että Merivoimien kapteeni on jaksoja aikaisemmin epäsuorasti vannonut sen nimeen, että merirosvot ovat pahoja (J95),

³² Lisätietona, että päähenkilö ja kapteeni ovat molemmat syöneet paholaisenmarjan, minkä seurauksena he eivät voi uida.

³³ ”Roronoa! Why did you save my life?”

³⁴ ”Hey, Zoro! Save him!”

³⁵ ”Huh?! He’s our enemy! Leave him be!”

³⁶ ”If we leave him there, he’s gonna die, you know! He can’t swim!”

³⁷ ”Yeah, well, I know that, but he’s...”

³⁸ ”I was just following the captain’s orders. I don’t think you necessarily have to thank me. It was one of his whims. Pay it no mind.”

³⁹ ”Then, you’d have no gripes with me carrying out my duties here, right?”

⁴⁰ ”See? Didn’t I tell you? That’s what you get for saving a marine.”

hän tunnustaa Olkihattujen hänen vuokseen tekemän teon. Tapahtumien seurauksena kapteenista tuli uhri, joka tarvitsi pelastamista, ja Olkihatuista tuli sankareita, joiden apua kapteeni tarvitsi pelastuakseen.

Frisk esittää julkaisussaan Thomas Carlylen (2001) ja Max Weberin (1978) risteävät näkemykset siitä, kuinka suuret sankarit saavat alkunsa. Molemmat Carlyle ja Weber näkivät sankarin edistyksellisenä voimana historiassa, mutta Carlylen mukaan sankarin ottama muoto olisi riippuvainen siitä ajasta ja ympäristöstä, josta sankari nousee. Weberin mukaan sankari – tai kuten Weberin kuvataan tästä puhuvan, karismaattinen johtaja – nousisi valtaan epätoivon hetkellä. (Frisk 2019, 90–91.) Carlyle ja Weber molemmat uskoivat siihen, että sankari nousee järjestyksen ulkopuolelta ja että hän toimii tavalla, joka sosiaalisesti muuttaa yhteiskuntaa (eng. *transforming*) eli sankari olisi sosiaalisen muutoksen aiheuttaja (emt.). Lord Raglanin (1949) mukaan tärkeämpää olisi kiinnittää huomiota nimenomaan sankaritarinoiden ja laajemman yhteiskunnan järjestyksen väliseen suhteeseen. Jos tähän haluttaisiin vielä lisätä tarkennus, niin Glazerin ja Glazerin (1999) mukaan sankaruus harvoin perustuisi ”yksittäisen ihmisen spontaaniin päätökseen.” (Frisk 2019, 94.) Carlylen, Weberin, Raglanin ja molempien Glazereiden ajatukset kokoavat yhteen tämän tutkielman merkityksellisyyden, eli poliittisen sankaruuden yhteiskunnallisen vaikuttamisen ymmärryksen – sankaruus ei ole vain yksilön teko, vaan sankaruus on ilmiönä osoitus jostain yksilöä suuremmasta. Mikäli tämän oletetaan pitävän paikkaansa, olisi poliittinen sankari yhtä aikaa sosiaalisen järjestyksen tuottaja sekä sen tuotos, ikään kuin organismi, joka selviytyy muutoksen kautta.

Politiikassa ja yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa muutokset ovat yleisiä. Valtioiden päämiehet, puolueet ja ideologiat vaihtuvat tai uudistuvat, äärimmillään konfliktien tai sotien kautta. Jos vastakkain on kaksi kilpailevaa merkityssystemiä, jotka eivät pääse yhteisymmärrykseen esimerkiksi resurssien jaosta tai poliittisesta päätöksenteosta, poliittinen erimielisyys voi edetä aseellisiin konflikteihin. Taistelussa sankaruus saa merkityksensä sen kautta, onnistuuko sankari puolustamaan omaa kotimaatansa ja voittamaan vihollisen. Kitchen ja Mathers argumentoivat, että jotta taistelu voitaisiin voittaa, tietyn määrän sankareita olisi kaaduttava antaessaan henkensä pelastaakseen muut (Kitchen & Mathers 2019, 4). Sankareita tarvitaan taistelussa, jotta selviytyminen on mahdollista. Kitchen ja Mathers osoittavat tällaisesta sankarista esimerkiksi Homeerisen sankarin, joksi Ari Kohen (2013) on sitä kutsunut.

Homeerista sankaria voi kuvailla myös sotasankarina, joka ”tavoittelee kunniaa” (Kitchen & Mathers 2019, 5; ks. Kohen 2013, 5–6). Homeeriselle sankarille voisi pitää tyypillisenä sankarillisten tekojen suorittamista siitä saatavan sosiaalisen palkkion takia. Kuten Kitchen ja Mathers esittävät, homeeriseen sankaruuteen kuitenkin liittyy vaatimus siitä, että yhteiskunta hyväksyy sankarin takaisin yhteiskuntaan (Kitchen & Mathers 2019, 7). Tämän voisi sanoa erottavan Homeerisen sankarin rikollisista ja murhaajista, joiden mahdollisesti väkivaltaiset teot eivät tule yhteiskunnallisesti hyväksytyiksi ja anteeksiannetuiksi. Sankarit nauttivat yhteiskunnan luottamusta ja tästä syystä heillä voitaisiin väittää olevan muista ihmisistä poikkeava oikeus käyttää voimaa pahuuden vastustamiseen. Tähän oikeuteen kuitenkin liitetään velvollisuus voimankäytöstä *oikeaan* tarkoitukseen, kuten viattomien henkien pelastamiseksi.

Homeerisen sankarin vastakohtana voidaan pitää Sokraattista sankaria, joka tunnetaan myös epäitsekäänä sankarina. Epäitsekään sankarin syy toimia ei perustu sosiaalisesti saatavaan palkkioon, vaan hän on valmis antamaan oman henkensä pelastaakseen muut. Kitchen ja Mathers esittelevät Allisonin ja Goethalin tutkimuksen, jossa he hahmottavat sankaruuden kaavaan kuuluvaksi jopa kahdeksan piirrettä (Kitchen & Mathers 2019, 5; ks. Allison & Goethal 2010, 62). Näistä piirteistä erityisesti epäitsekyyden, välittämisen ja vahvuuden voitaisiin nähdä liittyvän niin pelastamisen kuin myös kokonaan altruismin diskurssiin. Jos hahmotetaan sankarin kuvaa Sokraattisen sankarin kautta, tulee sankarin ensiksi olla halukas pelastamaan toinen ihminen eli hänellä täytyy olla motivaatio. Tässä tilanteessa motivaation tulisi perustua sellaisen päämäärän tavoitteluun, josta ei välttämättä hänelle seuraisi palkkiota. Toisekseen sankarilla tulee olla kyky pelastaa toinen ihminen. Tätä ehtoa kuitenkin voitaisiin pitää yleispätevänä sankarityypistä huolimatta. Jaksossa 127. kuningas Cobra kantaa sateessa tajutonta Luffya ja kohtaa muut Olkihatut sekä tyttärensä prinsessa Vivin. Luffy onnistui aikaisemmassa jaksossa päihittämään Alabastan tuhoa suunnitelleen Crocodilen, ja huolimatta pahoista ruhjeistaan, pelastamaan ennen tajuntansa menettämistä kuninkaan ja Nico Robinin sortuvasta temppeleistä.

Kuningas Cobra: ”Yhdessä vaiheessa olin jo valmistautunut kuolemaan, mutta hän pelasti minut... Kun hän oli väsynyt taisteltuaan Crocodileä vastaan, hän kantoi kaksi ihmistä ja kiirehti maan päälle. Mikä uskomaton voima.”⁴¹

⁴¹ ”I prepared myself to die at one point, but he saved me.. When his body was exhausted after the fight with Crocodile, he carried two people and rushed above ground. What unbelievable strength.”

Olkihatut kannustavat kuningasta ja prinsessaa menemään edeltä kaupungin-
aukiolle, koska nyt kun kapina on päättynyt, heidän (kuninkaan ja prinsessan)
tehtävänsä on puhua kansalle. Kun kuningas ja prinsessa katoavat näköpiiris-
tä heidän näköpiiristään, taistelussa väsyneet Olkihatut viimein romahtavat
maahan.

Sankarillisten tekojen osalta Frisk puolestaan kiinnittää huomion siihen, että ne ovat tyypil-
lisesti tavallisten ihmisten suorittamia. Aineistossa tavallisten ihmisten osuus sankareista
puoltaa tätä huomiota. Frisk lainaa tämän yhteydessä tunnettua psykologia, Philip G. Zim-
bardoa ja tämän ajatuksia sankarillisista teoista: ”Pahuuden banaalisuutta vastustaa sankar-
uuden banaalisuus. [...] Molemmat syntyvät tiettyissä olosuhteissa tiettyinä hetkinä, jolloin
tilanteen pakosta yksilöt joutuvat siirtymään toimimattomuudesta toimintaan.”⁴² (Frisk
2019, 93; Zimbardo 2007, 275). Zimbardon mukaan sankarilliset teot vaativat yksilön
omaa sisäistä motivaatiota, lähtökohtia ja sellaisia edellyttäviä piirteitä, joiden pohjalta
sankarillisia tekoja ei voitaisi kutsua altruismiksi.

Palaten Kitchenin ja Mathersin erontekoon sankaruuden ja altruismin välillä, altruismiin
yleensä liittyy moraalinen velvoite tehdä oikein. Aineiston ensimmäistä päädiskurssia kui-
tenkin nimitän altruismin diskurssiksi, koska tarkoitukseni on korostaa sillä sankarin pyy-
teetöntä halua asettaa toisen ihmisen etu oman etunsa edelle. Altruistisen sankarin voitai-
siin kuvitella olevan Sokraattinen sankari, epäitsekäs. Sen sijaan Homeerinen sankari on
egokeskeinen eikä hän todellisuudessa aseta toisen ihmisen etua oman etunsa edelle, vaika
päällisin puolin vaikuttaisi siltä. Tällöin kuitenkin pitäisi tietää Homeerisen ja Sokraatti-
sen sankarin sisäiset motivaatiot toteuttaa sankarillisia tekoja. Aineistossa prinsessa Vivia
tai kuningas Cobraa voidaan pitää Sokraattisena sankarina, kun taas tarinan antagonistin
Crocodilen voitaisiin tulkita olevan kansalaisten näkökulmasta Homeerinen sankari. Läpi
aineiston prinsessa asettaa oman henkensä vaaraan pelastaakseen kuningaskunnan ja es-
tääkseen miljoonia kuolemasta verenvuodatuksessa. Kun Crocodile on vanginnut jaksossa
108. Olkihatut ja kapteeni Smokerin, Crocodile painostaa prinsessaa valitsemaan joko ys-
täviensä henget tai kuningaskunnan pelastamisen. Prinsessa haluaa auttaa ystäviänsä ja
asettaa oman henkensä vaaraan pelastaakseen heidän henkensä. Prinsessan sankari-
identiteetin keskiössä ovat hänen halunsa ja kokemuksensa pelastajan roolista. Ainoa, jon-
ka voitaisiin sanoa osoittavan samaa diskurssia yhtä voimakkaasti, on Koza.

⁴² eng. ”[t]he banality of evil is matched by the banal-ity of heroism. [...] Both emerge in particular situations
at particular times, when situational forces play a compelling role in moving individuals across the line from
inaction to action”

Crocodile: ”Miljoona viatonta kansalaista vai neljä merirosvoa, joilla ei ole tulevaisuutta? Voit pelastaa vain toisen, vaikka mahdollisuudet kumpaankin ovat pienet. Sinun tunteesi ovat panoksesi, Miss Wednesday.”⁴³

Prinsessa Vivi: ”Kuningaskunta vai ystäväni, niinkö?!”⁴⁴

Prinsessa romahtaa hetkellisesti, itkien ja vaipuen epätoivoon, koska hän kokee olevansa voimaton tekemään mitään. Luffy yrittää kannustaa prinsessaa tekemään jotain, että he pelastuvat.

Crocodile: ”Viimein rukoilet henkesi puolesta, Olkihattu-Luffy?”⁴⁵

Luffy: ”Jos me kuolemme, kuka sitten päihittäisi sinut?!”⁴⁶

Prinsessa rohkaistuu ja voimistuu Luffyn sanoista, saaden takaisin kykynsä toimia. Crocodile vapauttaa huoneeseen alligaattorin, kehottaen prinsessaa pakenemaan, kun vielä voi.

Crocodile: ”Tämä on mahdollisuutesi hylätä heidät, miss Wednesday. Jos siis haluat pysäyttää kapinan.”⁴⁷

Prinsessa päättää taistella suurta alligaattoria vastaan, huolimatta siitä, että hänen mahdollisuutensa tuon voittamiseen tai ylipäätään selviytymiseen ovat pienet. Prinsessa yrittää paeta ulos hakeakseen apua, mutta Crocodile iskee tämän tajuttomaksi.

Crocodile: ”Jos rakastat ystäviäsi noin paljon, niin voitte kuolla täällä yhdessä.”⁴⁸

Kun siirrytään sankarityypeistä sankari-instituutioihin, Frisk korostaa, että kyse on sosiaalisesta konstruktivismista, jossa huomio keskittyy kieleen sisällytettyyn sankarin rooliin. Kuten aineiston tapauksessa Maailmanhallituksen ja Merivoimien odotetaan vastaavan oikeudenmukaisen ja lainmukaisen sankarin määritelmää. Tällaisella kielenkäytöllä pyritään säilyttämään yhteiskuntajärjestys, hallitsemaan yksilöitä ja luomaan merkittäviä rituaaleja (Frisk 2019, 95). Ernest Beckerin (emt.; Becker 1973, 4–5) mukaan kyse onkin kulttuurillisesta sankarisysteemistä (eng. *cultural hero-system*), jossa yhteiskunta jakaa sen jäsenille korkean (Winston Churchill) tai matalan sankaruuden (tavallinen pappi) rooleja. Aineistossa korkean sankaruuden roolista voitaisiin pitää esimerkkinä kapinallisarmeijan johtajaa Kozaa ja matalan sankaruuden roolista perinteistä merisotilasta, joka turvaa kansalaisia sisäisiltä ja ulkoisilta uhilta. Tämä rakentaa näkemykseni mukaan sankaruudesta il-

⁴³ ”One million innocent citizens or a mere four pirates with no future? Only one choice can be saved, though the odds are low for both. Your feelings are your ante, Miss Wednesday.”

⁴⁴ ”The kingdom or my friends, you say?!”

⁴⁵ ”Finally starting to beg for your life, Straw Hat Luffy?”

⁴⁶ ”If we die, then who’s going to kick your ass?!”

⁴⁷ ”Well, this is your chance to abandon them, Miss Wednesday. If you wish to stop the rebellion, that is.”

⁴⁸ ”If you love your friends that much, you can all die here together.”

miötä, joka voi ilmentyä makro- ja mikrotasolla ja jota voidaan hyödyntää yhteiskuntien politiikassa. Jos oletetaan, että sankaruutta rakennetaan poliittisen kerronnan avulla, niin sosiaalisen vallankäytön merkitys korostuu – kuka nimittää, kenet nimittää ja miksi nimitetään? Mikäli kansan näkemys poliittisesta sankarin kuvaamisesta ei kohtaa, niin hypoteettisesti tällaisen tilanteen voisi nähdä johtavan vastakkainasetteluihin ja kansan jakautumiseen. Jos poliittinen sankari ei onnistu vakuuttamaan saman yhteiskunnan jäseniä omasta sankaruudestaan – joko tietoisesti tai tiedostamatta – voiko sen olettaa kertovan jotain kyseisen yhteiskunnan yhtenäisyydestä?

Käsitellessään yhteiskuntajärjestystä perustavana poliittiselle vallankäytölle Harle on todennut, että usein poliittiset johtajat saavuttavat legitimitetin – minkä voitaisiin myös nähdä olevan edellytys menestyksekkäälle johtamiselle. Jos kuitenkin poliittisten johtajien legitimitetti ei riitä tai se tulee kyseenalaistetuksi, todennäköisesti järjestys hajoaa lopullisesti tai se voidaan pyrkiä rakentamaan uudelleen. Kansannousu voi toteutua tilanteessa, jossa kansa kokee tyytymättömyyttä hallinnon tai sen johtajan kykenemättömyyteen tai moraalittomuuteen – jos kansannousu onnistuu, voidaan kokeilla uuden hallinnon johdolla valtion uudelleen muodostamista. Aineistossa tästä esimerkkinä voidaan pitää kapinallisarmeijan nousemista vastena tyytymättömyyteen kuningas Cobran oletettuja toimia vastaan. Jos uusi hallinto 1) ei kykene tähän tai 2) kansannousu epäonnistuu, mutta johtaja tai hallinto eivät vaihdu, kansa voi menettää yhtenäisyytensä ja hajota lopullisesti. Jaksossa 105. kuningas Cobra kohtaa neuvonantajansa huolen, kun tämä kertoo prinsessan kirjeen lukemisen yhteydessä, että kansalaiset ovat Crocodilen puolella. Kuningas Cobra vastaa siihen tyynesti:

”Valtio on sen kansa, ja vaikka Kuninkaallinen armeija kaatuu, valtio syntyy uudelleen.⁴⁹

Argumentoin, että yhteiskunnallisesti sosiaaliseen velvollisuuteen, epäitsekkyteen ja viisauteen perustuva sankaruus on kansan yhtenäisyyden kannalta oleellista. Mikäli yhteiskunnassa voidaan nähdä olevan sankareita, mutta nämä sankarit toimivat vain oman etunsa vuoksi, voidaanko heidän olettaa asettavan oma henkensä alttiiksi muiden puolesta? Aineistossa kapinallisarmeija ja kuninkaallinen armeija molemmat taistelevat pelastaakseen Alabastan kansalaiset. Näiden joukkojen johtajat tulevat nähdyiksi auttajina ja pelastajina – sankareina – jotka yhdistävät samanmielisiä ihmisiä. Molemmat puolet perustelevat omaa

⁴⁹ ”Country is its people, even if Royal army falls, country will be reborn.”

toimintaansa sillä, että he pyrkivät takaamaan kuningaskunnan tulevaisuuden. Kapinallisarmeijaa ja kuninkaallista armeijaa voitaisiin pitää kilpailevina tai rinnakkaisina merkityssysteemeinä, jotka ovat toistensa vihollisia olosuhteiden pakosta. Tilanteissa, joissa poliittisten sankareiden merkitys korostuu, ovat ne hetket, jolloin he kykenevät vakuuttamaan muut asiastaan. Altruismin diskurssin osalta tämä merkitsee sitä, että sankarin on tehtävä auttaminen ja pelastaminen sosiaalisesti tavoiteltaviksi ihanteiksi.

Jos muistellaan, miten Cicero hahmotti sankaruuden, niin hän piti sankaruuden merkittävänä piirteenä sitä, että sankari kantaa sosiaalisen vastuunsa ja tuo ihmiset lähemmäksi toisiaan. Jatkuvasti aineistossa Luffy tekee valintoja, jotka perustuvat hänen haluunsa auttaa hänen ystäviänsä ja päihittää antagonistit. Toisin kuin esimerkiksi Hra 2, joka puhui prinsessan tappamisesta, Luffy ei missään vaiheessa aineistoa sano, että hän haluaisi tappaa Crocodilen (tai ketään muutakaan). Sen sijaan Luffy toistaa sanontaa ”minä aion piestä Crocodilen”⁵⁰. Sankarin menestys ei kuitenkaan perustu täysin siihen, kuinka kykenevä hän on päihittämään viholliset – harvoja sankareita syntyy pelkästään tappamisen meriitillä, vaikka tietenkään tämäkään ei ole poissuljettu vaihtoehto. Aineistossa sankareina nähtävät henkilöt saavuttavat asemansa sen kautta, mitä tekevät muiden eteen auttamalla ja pelastamalla.

Kuten totesimme Homeerisen sankarin tapauksessa, jotta sodassa sankarillisia ja hirmutekoja tehnyt henkilö voi tulla nähdyksi sankarina, yhteiskunnan tulee uudelleen hyväksyä hänet ja oikeuttaa toteutettu voimankäyttö sankaruuden nimissä. Poliitiikassa ja modernissa valtiossa väkivaltaan voidaan nähdä turvauduttavan vain silloin, kun muut tavat ratkaista vastakkainasettelut ja ristiriidat ovat epäonnistuneet. Aineistossa tämä voidaan todentaa tarkastelemalla kapinallisarmeijan, kuninkaallisen armeijan ja kuninkaallisen perheen välistä vuorovaikutusta – kapinallisarmeija alkuun yritti vakuuttaa kuningasta asiansa tärkeydestä, mutta kun he kokivat, ettei sanoilla saanut aikaan muutosta, he tarttuivat aseisiin. Heidän perustelunsa tarttua aseisiin oli se, ettei kuningas enää auttanut, suojellut ja pelastanut kansalaisiaan vaan sen sijaan altisti heidät köyhyydelle, kurjuudelle ja kuolemalle.

⁵⁰ ”I will kick Crocodile’s ass”

5 ”PÄIHITÄN TEIDÄT HEIDÄN VUOKSEEN JA KUOLEN SANKARINA!”

Poliittiseen sankaruuteen liitetään tyypillisesti ajatuksia vahvuudesta tai maskuliinisuudesta, soturiuudesta, rohkeudesta ja suojelemisesta. Sankari ei ole pelkästään epäitsekäs ja hyväntahtoinen, vaan halun (eng. *willingness*) ottaa osaa yhteiskunnallisiin haasteisiin lisäksi sankarilla on rohkeutta puuttua asioihin sekä hänellä on kyky tehdä niin. Tätä tutkielmani toista päädiskurssia kutsun *rohkeuden diskurssiksi*. Ciceron mukaan sosiaalinen sankaruus ilmenee haluna ottaa osaa politiikkaan, eikä osana sotaa, mutta väistämättä sodat ovat osa poliittista valtakamppailua. Toisinaan poliittisessa valtakamppailussa ei riitä, että keskustellaan rationaalisesti siitä, miten erimielisyys voitaisiin ratkoa niin, että päätös olisi molemmille osapuolille eduksi. Konfliktitilanteissa osapuolet saattavat turvautua väkivaltaan, jos he kokevat, ettei diplomatialla voida ratkaista tilannetta.

Carl Von Clausewitzin mukaan ”sota on väkivaltainen toimi, jonka tarkoituksena on pakottaa vastustaja noudattamaan meidän tahtoamme” (Clausewitz 2005, 15). Eronteko vihollisuuden ja sankaruuden välillä tehdään myös sodissa ja se, ketkä tulevat nähdyiksi sankareina, riippuu usein siitä, kumpi osapuolista voittaa ja saa vallan päättää totuudesta. Tämä totuus, huolimatta siitä, onko se täysin tosi vai osittain väritetty, usein kuitenkin päättyy vallitsevaksi näkemykseksi. Voittajapuolen – sankareiden – sotarikoksista ei välttämättä puhuta muuna kuin oikeutettuna voimankäyttönä, mutta sen sijaan häviöjää joutuu vastuuseen suorittamistaan rikkomuksista, vaikka ne saattaisivat luonteeltaan olla hyvin samanlaisia sankareiden tekojen kanssa. Vaikka rikkomukset voisivat olla keskenään samanlaisia molemmilla osapuolilla, kaikki sodat eivät kuitenkaan ole luonteeltaan samanlaisia. Kuten Clausewitz toteaa, ”mitä rajummasta jännityksestä sota syttyy – sitä selvemmin kyse on vihollisen nujertamisesta” (emt., 28). Siksi, kun puhutaan poliittisesta sankaruudesta, tulee kiinnittää huomiota voimankäytön oikeutukseen.

Tämä selviää tutkimalla sitä, miten henkilö (sankari) toimii ja oikeuttaa toimintansa tai kenen toimesta hänen tekonsa tulevat oikeutetuiksi; ketä tai mitä kohtaan toimet kohdistetaan. Poliittisesta sankaruudesta puhuttaessa ei voida puhua yhdestä ilman toista (vihollista). Erityisesti poliittisessa sankaruudessa korostuvat erilaiset vastinparit, kuten hyvä – paha, rauha – sota ja suojella – tappa. Emme tiedä, mitä on ’hyvä’, jos emme osaa poisulkea siihen kuulumatonta ’pahaksi’ ja samoin rauhan merkitys ymmärretään sodan kontekstin kautta. Vallitsevan käsityksen mukaan kukaan ei tule sankariksi nimenomaan sen takia, että tappa vaan tappaminen oikeutetaan sen kautta, mitä sankari pyrkii suojelemaan.

5.1 Sankari ylläpitää turvaa ja suojelee pahuudelta

Sankaruuden toimenkuvaan usein liitetään auttaminen, pelastaminen ja suojeleminen. Erottellen nämä kolme toisistaan niin, että auttaminen luonnollisesti liittyy avun tarpeeseen ja avun tarjoamiseen eli jonkin asian tekemistä toisen vuoksi. Cambridgen sanakirjan mukaan pelastaminen (eng. *to save*) on ”jonkun tai jonkin kuoleman, loukkaantumisen tai tuhoutumisen estämistä” (Cambridge Dictionary 4.5.2024). Suojeleminen (eng. *to protect*) tästä hieman poiketen perustuu Cambridgen sanakirjan mukaan siihen, että ”pidetään joku tai jokin turvassa loukkaantumiselta, vahingolta tai menetykseltä” (Cambridge Dictionary 4.5.2024). Suojelemisen tavoite olisi turvata jokin asia tai joku henkilö. Molemmat, pelastaminen ja suojeleminen, olisivat täten aktiivista avuntarpeeseen vastaamista ja toimintana yhteiskunnallisesti merkityksellistä. Tässä luvussa käsiteltävää rohkeuden aladiskurssia nimitän *suojelemisen diskurssiksi*. Sankarit tyypillisesti saavuttavat sosiaalista tunnustusta nimenomaan sen kautta, mitä he voivat tehdä muiden hyväksi ja että he onnistuvat sen tekemisessä. Sodassa taistelleet sotilaat saavuttavat sosiaalista tunnustusta ja kunnioitusta sen kautta, että he ovat esimerkiksi taistelleet kotimaansa puolesta tai suojelleet heikompia pahantekijöiltä. Tällainen sankarillinen toiminta vetoaa ihmisiin ja *inspiroi* heitä. Vahvuuden lisäksi kaksi muuta Allisonin ja Goethalin tunnistamasta kahdeksasta sankarille tyypillisestä piirteestä ovat muun muassa resilienssi ja inspiraatio (Kitchen & Mathers 2019, 5.) Aineistossa sankareiden kuvataan olevan vahvoja ja heidän synnyttämänsä inspiraation osoitetaan perustuvan nimenomaan tähän vahvuuteen. Resilienssi puolestaan on kykyä palautua vastoinkäymisistä, joka ilmenee esimerkiksi silloin, kun sankari kohtaa häviön, mutta nousee ylös entistä vahvempana ja jatkaa valitsemallaan polulla.

Kitchenin ja Mathersin mukaan tyypillisin keino tulla sankariksi on soturiksi ryhtymisen kautta (emt., 3). Tämän kautta Kitchen ja Mathers pyrkivät omassa teoksessaan avaamaan soturin roolia ja kuinka siihen kuuluvat piirteet tai tehtävät, kuten muiden ihmisten tai korkeampiarvoisten suojeleminen ja puolustaminen, antavat yksilölle mahdollisuuden tulla nähdyksi sankarillisena. Palaten Ari Kohenin kolmeen sankarityyppiin, epäitsekkään Sokraattisen sankarin ja Homeeerisen sotasankarin ohella kolmas sankarityyppi tunnetaan Odysseialaisena sankarina. Odysseialaisen sankarin tarina perustuu siihen, että kärsimyksistä huolimatta sankarille on tärkeintä kotiinpaluu eikä hän hylkäisi omia (miehiään) vaaran uhatessa. (Emt., 5–6.) Näistä kolmesta sankarityypistä tunnetuin ja suosituin on epäitsekkäs Sokraattinen sankari. Kitchen ja Mathers argumentoivat, että selvittämällä millainen

sankarityyppi on yhteiskunnan jäsenten keskuudessa suosituin, voitaisiin ymmärtää, millaisia sankarin piirteitä kyseisessä yhteiskuntajärjestyksessä suositaan.

Aineistosta on toistuvasti havaittavissa, kuinka konfliktin eri osapuolet pitävät itseään Alabastan kuningaskunnan suojelijoina ja puolustajina: kuninkaallinen armeija pyrkii suojaamaan Alabastan kuningaskuntaa kapinallisarmeijalta ja kapinallisarmeija haluaa vapauttaa Alabastan sen kuninkaan hirmuvallan alaisuudesta. Prinsessa Vivi sen sijaan pyrkii tuomaan rauhan näiden kahden välille ja suojelemaan Alabastan kansalaisia, jotka ovat tulleet Crocodilen huijaamiksi. Teoksessaan Carl Schmitt käsittelee valtion *jus belliä* eli reaalista mahdollisuutta määrittää kansakunnan viholliset ja päättää sodista. Schmitt muotoilee asian näin: ”Merkitsevää on vain se, että poliittisesti yhtenäinen kansa on valmis taistelemaan olemassaolonsa ja riippumattomuutensa puolesta määrittäen omalla päätöksellään riippumattomuutensa ja vapautensa luonteen.” (Schmitt 2015, 51.) Kapinallisarmeija on aineistossa asettunut vastustamaan kuningaskunnan johtoa, tarkemmin ottaen sen kuningasta, jonka he uskovat aiheuttaneen monien kuningaskunnan alueiden kuivumisen. Kapinallisarmeija on yhtenäinen joukko erilaisia ihmisiä, jotka haluavat taistella oikeuksiensa puolesta ja suojella kuningaskunnan jäseniä. Kuningas suhtautuu kapinallisarmeijan uhkaan varsin lievästi ja toistamiseen viittaa siihen, että mikäli vallankaappaus suoritetaan, on se silloin kansantahto.

Aineistoviitteissä 29. ja 30. (J105) kuningas Cobra toteaa, että valtio on yhtä kuin sen kansa ja mikäli kuninkaallinen armeija kukistuisi, valtio syntyisi uudelleen. Kuningas on täysin vakuuttunut siitä, että kansa kykenee itse parantamaan itsensä eikä siksi haluakaan asettua vastoin oman kansakuntansa jäseniä. Hän luottaa kapinallisarmeijan johtajaan Kozaan ja siihen, että kapinallisarmeija ei halua mitään pahaa kansalle vaan päinvastoin vapauttaa Alabastan kuningaskunnan. Koza, tietämättä Crocodilen juonista, kokeekin hänen velvollisuudekseen ja heidän (kapinallisarmeijan) tehtäväksi suojella Alabastan kansalaisia. Tässä asetelmassa kuningas pyrkii säilyttämään rauhan ja tasapainon yhteiskunnassa, hyväksyen kuitenkin vallankaappauksen mahdollisuuden. Koza puolestaan haluaa palauttaa yhteiskuntaan oikeudenmukaisuuden ja tasapainon, joiden kokee tulleen loukatuiksi nykyisen hallinnon alaisena – hän siis tavoittelee kapinan avulla poliittisen ja legitimiin elvyttämistä. Tässä tulee ottaa huomioon se, että molemmilla näistä henkilöistä on legitimizeettiä, ja ilman legitimizeettiä tai sen ollessa puutteellinen, eivät henkilöiden teot tulisi samoin oikeutetuiksi.

Jaksossa 100. kerrotaan katsojalle prinsessa Vivin ja kapinallisarmeijan johtajan lapsuudesta. Jaksossa korostetaan erityisesti sitä, kuinka poliittiset sankarit voivat saavuttaa legitimitetin, ja millainen suhde sankaruuden ja johtajuuden välillä on. Jakson alussa nuori Koza ryntää kuninkaalliseen palatsiin ja vaatii kuningas Cobralta vastauksia siihen, miksi tämä ei auttanut hänen kotikyläänsä, joka kärsi kuivuudesta. Kuningas kertoo Kozalle, ettei ihminen voi vaikuttaa säähän ja siksi hän ei voinut pelastaa kylää kuivumiselta. Kuningas kuitenkin päätyy lupaamaan Kozalle ja tämän isälle, että kuningaskunta aikoo väliaikaisesti taata kaikkien kuivuudesta kärsineiden kyläläisten toimeentulon. Kuningas kertoo, että kyläläiset voivat asua Alubarnassa ja suunnitella tulevaisuuttaan sieltä käsin. Isä on tästä äärimmäisen kärsivällinen ja kumartaa kiittolisuudessaan kuninkaalle, pakottaen poikansa myös kumartamaan tälle. Koza ei kuitenkaan ole tyytyväinen kuninkaan sanoihin vaan haastaa kuninkaan päätöksen.

Koza: ”Ihan sama! Ihan kuin sinä muka ymmärtäisit kyläläisten tunteita!”⁵¹

Koza pakenee tämän jälkeen paikalta, mutta kuningas pyytää vielä isän huomiota.

Kuningas Cobra: ”Hän on hyvä poika. Hän puhui kyläläisten tunteista. Hän ryntäsi tänne kyläläisten vuoksi.”⁵²

Kohtauksen jälkeen yksi kuninkaan neuvonantajista, Igaram, kertoo kuninkaalle, ettei kuningaskunnalla ole varoja elättää kaikkia näitä, joille kuningas tuli juuri luvanneensa apua. Kuningas iskee Igaramia päähän ja kertoo, että silloin heidän (kuningaskunnan) tulee karsia omista elinkustannuksistaan (jotta näitä kyläläisiä voidaan auttaa). Tätä tarkastellessa voidaan tehdä muutama havainto, joiden avulla sankaruus näyttäytyy. Kuningas tarjosi kuningaskunnan apua ja suojaa kuivuuden takia kärsineille kyläläisille. Sen sijaan tuleva kapinallisarmeijan johtaja ryntäsi palatsiin hakeakseen selvitystä kuninkaalta, miksi kuningas ei ole auttanut kyläläisiä heidän kärsimyksessään. Näiden kahden hahmon asemat omassa yhteisössään ovat hyvin erilaiset ja Kozan osalta korostuu nimenomaan suojellisuus, soturillinen sankaruus. Kuningas oli epäonnistunut suojelemaan kyliä kuihtumiselta ja kansalaisia nälkiintymiseltä, joten tarpeen niin vaatiessa kansalainen (Koza) kohosi puhumaan muiden puolesta. Huolimatta nuoresta iästään hän asettui vastakkain kuninkaan kanssa, jotta kyläläiset tulisivat pelastetuiksi ja suojelluiksi.

⁵¹ ”Whatever! As if you’d understand the feelings of the villagers!”

⁵² ”He’s a good boy. He spoke of the villager’s feelings. He stormed in here for the sake of the villagers.”

Jakso on erinomainen valtasuhteiden ja hierarkioiden tarkastelemiseen, koska siinä luodaan jatkuvasti sosiaalisen statuksen perusteella tapahtuvaa luokittelua. Tästä hyvänä esimerkkinä on, kun Koza viitteessä 51. kyseenalaistaa sen, että kuningas muka kykenisi ymmärtämään (tavallisen) kyläläisen tunteita. Kuten olen aikaisemmin maininnut tässä tutkielmassa, Friskin mukaan nimenomaan tavalliset ihmiset olisivat heitä, jotka suorittavat sankarillisia tekoja. Tässä eronteossa Koza erottaa kuninkaan tavallisesta ihmisestä ja sen sijaan identifioi itsensä tavalliseksi ihmiseksi, minkä takia ”hän pystyykin puhumaan heidän (kansan) puolesta”. Kun prinsessa Vivi ja Koza ystäväystyvät ja prinsessa Vivi alkaa leikimään Kozan kaveriporukan kanssa, ihmettelevät kyläläiset, kuinka kuningaskunnan prinsessa hengailee aatelittomien (eng. *commoners*) kanssa. Tämä symbolisoi jo aiemmin tehdyssä asetelmassa rikkoumaa, sillä prinsessa Vivi ei ole pelkästään enää kuninkaallinen vaan hänet myös koetaan ’Meihin’ kuuluvaksi. Myöhemmin samassa jaksossa kaksi rosvoa yrittää kaapata prinsessan, jolloin Koza ja hänen kaveriporukansa – jotka kutsuvat itseään Hiekkaklaaniksi (eng. *Sand-Sand Clan* – taistelevat rosvoja vastaan, yrittäen suojella prinsessaa. Koza ja muut lapset käskevät Vivin paeta, koska rosvot ovat hänen perässään. Koza asettuu Vivin ja rosvojen väliin, vedoten siihen, että Hiekkaklaanin tulee suojella Viviä, vaikka se olisi heidän loppunsa.

Koza: ”Suojelkaa häntä kuolemaanne saakka, Hiekkaklaani!”⁵³

Hän tekee sankarillisen teon ja ilmentää sankarille tyypillisiä ominaisuuksia – rohkeutta, vahvuutta, resilienssiä ja välittämistä. Vahingoittuneet Hiekkaklaanin jäsenet nousevat maasta ja asettuvat Kozan rinnalle vastustamaan rikollisia. Seuraavaksi näytetään, kuinka lapset taistelevat kahta rosvoa vastaan. Samaan aikaan kolmas rosvo saapuu paikalle ja tarttuu takaapäin kiinni Vivistä. Vivi puree rosvoa sormeen ja juoksee itkien karkuun. Kun rosvot toteavat, että Vivi juoksee raunioita kohti ja he voivat ottaa hänet kiinni siellä, Koza pyrkii estämään näiden pääsyä Vivin luokse. Myöhemmin paikalle saapuvat Igaram ja kuningas järkyttyvät nähdessään lapsijoukon makaamassa maassa pahoin vahingoittuneina. He kuulevat, että ”pahat tyypit” (eng. *bad guys*) tulivat hakemaan Vivin ja että Vivi pakeni raunioille, mutta Koza meni heidän peräänsä. Toisaalla kun prinsessa on jäämässä kiinni rosvoille, Koza saapuu paikalle ja asettaa jälleen oman henkensä alttiiksi suojellakseen prinsessaa.

⁵³ ”Protect her to the death, Sand-Sand Clan!”

Koza: ”Älä aliarvioi Hiekkaklaania, konna! Lähde tästä kylästä heti!”⁵⁴

Vaikka Vivi yrittää suostutella Kozaa pakenemaan hänen kanssaan ja sanoo Kozalle, että miehellä on miekka, Koza kieltäytyy pakenemasta ja kertoo, ettei häntä pelota. Koza ja rosvo ottavat yhteen vielä kerran, jolloin Koza saa viiltohaavan miekasta kasvoihin mutta onnistuu iskemään rosvoa takaisin. Kun heidät saadaan pelastettua rosvojen armoilta, Igar ram ihastelee sitä, ”kuinka rohkeita lapsia” he ovat. Myöhemmin Koza paljastaa, että hän oli peloissaan tilanteessa, vaikka ei näyttänyt pelkoansa. Yksi sankarin hyveistä, rohkeus, on selkeästi havaittavissa hänen toiminnassaan. Niin yksilönä kuin kapinallisarmeijan johtajana Koza toimii sankarin tavoin, pyrkien suojelemaan Alabastan kansalaisia ja vastustamaan kuningaskunnan uhkia – oli sitten kyse ulkoisista tai sisäisistä uhista. Kuningas osoittaa kiitollisuutensa Kozalle, mihin Koza vastaa vaatimattomasti sanomalla:

”Vivi on ystävä. Se oli vain luonnollista.”⁵⁵

Kohtauksen päätteeksi kuningas ja Koza jakavat yhteisen tulevaisuuden näkymän, jossa he pyrkivät tekemään kaikkensa Alabastan kuningaskunnan eteen, koska rakastavat sitä. Palaten ajatukseen poliittisesta sankaruudesta, jaksossa korostuvat erilaiset tavat, joilla hahmot pyrkivät tavoittelemaan yhteistä hyvää. Kuningas ja Koza molemmat haluavat Alabastan parasta ja taata paremman tulevaisuuden sen kansalaisille. Jaksossa erityistä huomiota annetaan nuorelle Kozalle ja hänen ystäväjoukolleen, jotka nuoresta iästään huolimatta olivat valmiita taistelemaan ystävänsä puolesta ja estämään pahuuden tapahtuminen. Tämä teko tulee huomioiduksi muiden hahmojen toimesta ja sille annetaan sosiaalista arvoa. Tutkielman näkökulmasta tätä voidaan hahmottaa sosiaalisen konstruktionismin kautta ja kuinka esimerkiksi katsojalle luodaan merkityksiä siitä, että sankaruus lähtee yksilöstä itsestään eikä se katso ikää tai asemaa. Tietysti on huomioitava, että kohtauksessa pääsääntöisesti vastakkain ovat miespuoliset henkilöt ja vaikka se välittää viestiä siitä, että jokainen voi päättää tehdä sankarillisen tai rohkean teon, siitä voi virheellisesti tehdä päätelmän, että miehen tehtävä on suojella ja taistella naisen puolesta. Tätä ei kuitenkaan aineistossa itsessään tuoda ilmi nimenomaan Vivin puolustamisena, koska ”hän on tyttö”, ja siksi moisen päätelmän tekeminen olisi virheellinen.

Tätä jaksoa ja kohtausta voidaan verrata jaksoon 99., jossa valekapinallissotilaat käyttivät hyväkseen hyväuskoista kylää oman etunsa vuoksi. Molemmissa jaksoissa on kaveriporu-

⁵⁴ ”Don’t underestimate the Sand-Sand Clan, villain! Leave this city at once!”

⁵⁵ ”Vivi’s a friend. It was only natural.”

kat, joista yksi henkilö tilanteen niin vaatiessa rohkaistuu, ylittää itsensä ja inspiroi muita tekemään samoin. Muut seuraavat hänen esimerkkiään ja vastustavat ulkoista uhkaa yhteisenä rintamana. Jos he onnistuvat suojelemaan pulassa olevia, kuten tässä tapauksessa molemmat onnistuivat, he ja heihin yhtyneet henkilöt saavat sosiaalista tunnustusta. Erityisesti valekapinallissotilaiden tapauksessa he tulevat hyväksytyiksi kyläläisten toimesta ja saavuttavat heidän luottamuksensa. Kuten Harle on esittänyt, yhteiskuntajärjestyksen tulisi tuottaa siihen kuuluville ihmisille tuntemus merkityksellisyydestä ja suojata näitä tyhjyydeltä (Harle 1998, 4.). Mikäli yksilö ei tunne kuuluvansa yhteiskuntajärjestykseen, tämä todennäköisimmin ajautuu kauemmas yhteiskunnasta ja on vaarassa syrjäytyä. Poliittisen sankaruuden avulla ihmisiä voidaan tuoda lähemmäksi toisiaan tai väärinkäytettynä, ajaa kauemmaksi toisistaan, sillä politiikka on yhteisistä asioista päättämistä. He – poliittiset sankarit – ovat eräänlaisia tiennäyttäjiä muille tavallisille ihmisille, joilla on potentiaalia tulla myös sankareiksi. Jos valekapinallissotilaat olisivat päättäneet paeta ja hylätä kyläläiset oman onnensa nojaan, he olisivat todennäköisesti jatkaneet elämäänsä pelkureina ja huijareina. Jokaisella olisi potentiaali tulla sankariksi, mutta tämän syvemmän identiteetin – joksi Ellwood ja Campbell sitä kutsuvat – herääminen riippuisikin vain oikeasta tilanteesta ja mahdollisuudesta.

Jaksossa heidän kuvataan ihailleen lapsina senhetkisiä sankareita, toivoen, että voisivat olla yhtä vahvoja kuin nuo ovat. Pienen, mutta merkityksellisen päätöksen ansiosta he onnistuivat pääsemään lähemmäksi omaa lapsuuden haavettaan – ja ilman tätä päätöstä voi olla mahdollista, että kyläläiset olisivat jääneet ilman suojaa, kun oikeat pahantekijät olisivat päättäneet hyökätä kylään. Syyskuun 11. päivän terroritekoja ja terrorisminvastaista sotaa tutkineen Mathersin mukaan Yhdysvallat eivät palkinneet eniten vihollisia tappaneita korkearvoisimmilla mitaleilla vaan nämä mitalit osoitettiin niille sotilaille, jotka olivat asettaneet oman henkensä alttiiksi suojellakseen muita ihmisiä (Kitchen & Mathers 2019, 10). Suojelemisen, vahvuuden ja soturiuuden diskurssi liittyvät läheisesti toisiinsa, koska armeijat ja sotilaat ovat olemassa ensisijaisesti jonkun tai jonkin suojelemista tai puolustamista varten, ja vasta toissijaisesti voimankäyttöön – tai näin sen ainakin pitäisi olla. Aineistossa Crocodile on koonnut Baroque Works -rikollissyndikaatin kokoon oman väkivaltaisen päämääränsä saavuttamiseksi. Hänen motivaationsa on löytää muinainen ase Pluton ja käyttää sitä Maailmanhallitusta vastaan uhkana, jotta voisi perustaa oman sotilasvaltionsa Alabastan kuningaskuntaan. Hänen tarkoitukseseen ei esitetä aineistossa minkäänlaista tarvetta suojeleluun tai puolustamiseen, vaan hänen ainoa syynsä on puhtaasti egoistinen ja

häikäilemätön. Päinvastaiseksi esimerkiksi tästä voidaan esittää kapinallisarmeija, joka on koottu Alabastan kansalaisista ja joka toimii Alabastan kansalaisten hyväksi. He asettuvat vastakkain tyranniksi uskomansa kuninkaan kanssa, jonka toiminnan seurauksena kansa on joutunut kärsimään. Heidän motivaationsa sodankäyntiin on kansallinen eikä tavoittele yhden ihmisen tai ryhmän etua.

Esittelen seuraavaksi kolme aineistoesimerkkiä suojelemisen diskurssista. Näissä esimerkeissä yhteistä on se, että sankarit pyrkivät aktiivisesti suojelemaan itselleen tärkeitä asioita tai ihmisiä. Jaksossa 110. päähenkilö on juuri pelastanut prinsessan ja muut Olkihatut antagonistin kynsistä ja auttanut näitä jatkamaan matkaansa kohti Alabastan pääkaupunkia. Sankarin tavoin Luffy taistelee Crocodileä vastaan, tarkoituksenaan voittaa tämä. Crocodile kuitenkin on ylivoimainen vastustaja aavikolla, koska tämä kykenee hallitsemaan hiekkaa.

Luffy: ”Vanha mies kertoi minulle, ettei Yuba tule antautumaan hiekalle.”⁵⁶

Luffy hyökkää Crocodilen kimppuun, kuitenkin epäonnistuen.

Crocodile: ”Kuole. Kuole yhdessä lannistumattoman Yuban kanssa.”⁵⁷

Crocodile saa aikaan suuren hiekkamyrskyn ja vihjaa Luffylle, mitä tapahtuisi, jos tämä hiekkamyrsky törmäisi pohjoisesta etelään matkalla olevaan tuuleen. Crocodile vihjaa, että mikäli niin kävisi, kasvaisi hänen luomansa hiekkamyrsky ja se törmäisi Yubaan.

Luffy: ”Miksi?! Mitä yrität tehdä?! Lopeta!” – ”Sillä vanhalla rupsahtaneella miehellä ei ole mitään tekemistä tämän kanssa!” – ”Lopeta, paskiainen!”⁵⁸

Kun Luffy yrittää vakuuttaa Crocodilen siitä, että tuo lopettaisi ja estäisi Yuban tuhon, antagonisti iskee koukulla sankarin lävitse.

Crocodile: ”Kuka luulet minun olevan? Kaltaisiasi tulokkaita on vaikka, kuinka paljon täällä Grand Linellä, jotka eivät osaa muuta kuin puhua, Olkihattu-Luffy.”⁵⁹

Kohtaus ja jakso päättyvät näkymään, jossa sankari roikkuu antagonistin kädessä olevasta koukusta ja vuotaa verta tajuttomana. Sankari yritti toiminnallaan suojella autioitunutta

⁵⁶ ”The old guy told me that Yuba wasn’t going to give in to the sand.”

⁵⁷ ”Die. You, along with the indomitable land of Yuba!”

⁵⁸ ”What?! Hey, you! What are you doing?! Stop it!” – ”That dried-up old man has nothing to do with this!” – ”Stop, you bastard!”

⁵⁹ ”Who do you think I am? There are any number of rookies like you, who are nothing but talk, Straw Hat Luffy, here in the Grand Line.”

Yubaa ja siellä olevaa vanhaa miestä, jonka on aiemmin aineistossa esitetty tekevän kaikkensa Yuban pelastamiseksi. Luffy epäonnistui estämään tai vakuuttamaan Crocodileä ja sen sijaan hävisi kaksintaistelun. Tämän taistelun ja kohtauksen myötä sankari on hetken poissa tapahtumien keskuudesta, ja palaa myöhemmin taistelukentälle viisastuneena. Antagonistin kysymys, ”kuka luulet minun olevan”, voidaan yhdistää aineiston ensimmäisessä jaksossa tehtyihin merkityksellistämisiin muiden toimesta: kansalaiset puhuivat Crocodilestä ”Alabastan suojelusenkelinä”, kun taas Alabastaan hyökänneet merirosvot puhuttelivat Crocodileä samanlaisena rikollisena, joka vain sattuu olemaan myös ”Maailmanhallituksen koira”. Crocodile ei missään vaiheessa aineistoa ole tekeytynyt sankariksi, mutta julkisesti hänen toteuttamiensa tekojen seuraukset (kuten kansalaisten pelastaminen merirosvoilta) ovat olleet positiivisia ja näin hän on saavuttanut kansalaisten silmissä sankarin tittelin. Kohtauksessa antagonistin voitaisiin kuitenkin nähdä muistuttavan protagonistia siitä, että he eivät ole samanlaisia ja ettei hän ole kiinnostunut siitä, mitä jollekin toiselle tapahtuu.

Toinen esimerkki on jaksosta 115., jossa taistelu kapinallisarmeijan ja kuninkaallisen armeijan välillä on meneillään. Prinsessa etsii isäänsä kuningasta, mutta tätä ei ole löydettävissä, koska Crocodile on kaapannut hänet. Prinsessa pyytää päästä kuninkaan neuvonantajien puheille, koska hänellä on suunnitelma taistelun lopettamiseksi. Prinsessa haluaa neuvonantajaa räjäyttämään kuninkaallisen palatsin.

Neuvonantaja: ”Oletko sekaisin, Vivi?! Jos teemme sen, niin...”⁶⁰

Prinsessa Vivi: ”Jos teemme sen, niin mitä? Tämä valtio saapuu loppuunsa? Ei se olisi tämän valtion loppu. Loppujen lopuksi, tämä paikka ei ole Alabasta. Alabastan kuningaskunta koostuu heistä, jotka satuttavat nyt toisiansa! Heidän ansiostaan tästä paikasta ylipäättään tuli valtio! Jos voimme lopettaa tämän sodan, niin se on tarpeeksi hyvä!” – ”Tuhotkaa tämä palatsi!”⁶¹

Kuninkaallisenkaartin sotilaat: ”Mitä yrität sanoa, prinsessa?! Tällä palatsilla on 4 000 vuotta vanha historia. Pyydämme, älä toteuta tätä hölmöä ideaa, Vivi!”⁶²

⁶⁰ ”Are you insane, Vivi-sama?! If we did that...”

⁶¹ ”If we did that, what? This land would be finished? It wouldn't be, would it? This place isn't Alabasta, after all. The Kingdom of Alabasta is the people who are hurting each other now! It's because of them that this place first became a country! If we can stop this war, then that's good enough!” – ”Destroy... this palace!”

⁶² ”W-what are you saying, Princess?! This palace has a 4,000-year history! Please don't go through with this foolish idea, Vivi-sama!”

Kuninkaankaarti on järkyttynyt prinsessan ehdotuksesta ja he rukoilevat, ettei neuvonantaja sallisi sen toteutuvan. Neuvonantaja kuitenkin muistelee kuninkaan toistamia samoja sanoja, joissa kuningas peräänkuulutti sitä, että valtio koostuu sen kansalaisista ja juuri kansalaisten tappaminen olisi se, mikä tuhoaisi kuningaskunnan. Kuninkaan sanoin, ”meidän tehtävämme ei ole suojella linnaa, vaan tämän kuningaskunnan ihmisiä.”

Neuvonantaja lopulta tunnustaa prinsessan päätöksen tuhota palatsi ja pyrkiä sen sijasta suojelemaan kansalaisia. Kohtauksessa korostuu poliittinen sankaruus tiennäyttämisen ja sosiaalisen vaikuttamisen kautta. Prinsessa on joutunut vaikean päätöksen eteen, mutta on valinnut toteuttaa uskaliaan suunnitelmansa, koska se saattaisi johtaa taistelun päättymiseen. Hän vakuuttaa neuvonantajan puheellaan siitä, kuinka kuningaskunnan selviytymiselle ei ole olennaista historiallisen palatsin vaan sen ihmisten pelastaminen. Sosiaalisen konstruktionismin kautta asioille annetaan merkityksiä ja luodaan tietynlaisia näkemyksiä siitä, miten asiat tulisi hoitaa ja minkä tulisi olla tärkeintä. Molemmat kuningas ja prinsessa puhuvat Alabastan kuningaskunnan kansalaisten puolesta, samoin kuin kapinallisarmeijan johtaja, joka tarvittaessa olisi valmis tuhoamaan kuninkaan ja palatsin pelastaakseen kyseiset kansalaiset. Vaikka he tekevät kaikkensa suojellakseen Alabastan kuningaskuntaa ja yrittävät välttää väkivallan käyttöä, kapinallisarmeija on osoittanut valmiutensa käyttää pakkovoimaa korruptoituneen kuninkaan syrjäyttämiseen ja kuninkaallinen armeija puolestaan olisi valmis nujertamaan kapinallisarmeijan, mikäli tällainen määräys annettaisiin. Jälleen kerran, sodankäynti on poliittisen keskustelun jatkamista väkivaltaisoin keinoin. Kaikki sankarit eivät kuitenkaan välttämättä ota osaa taisteluun, vaan he keskittyvät puolustamaan ja suojelemaan niitä asioita tai henkilöitä, mitkä ovat heille tärkeitä. Tästä hyvä esimerkki on kuninkaan vartija Pell, joka vannoo tekevänsä kaikkensa kuningaskunnan suojelusjumalana. Jakson 125. muistelmassa nuori prinsessa kysyy vartijalta, miksi tämä harjoittelee taistelemista ja ketä vastaan hän olisi taistelemassa. Pell vastaa,

”Olen vartija. Harjoittelen taistelemista joka päivä voidakseni puolustaa tätä valtiota. Minun täytyy olla vahva.” – ”Taistelemisen sijaan minä suojelen.” – ”Niillä (taisteleminen ja suojeleminen) on erilaiset tarkoitukset.”⁶³

Jakson päätteeksi Pell uhraa henkensä pelastaakseen muut räjähtävältä pommitilta. Ennen räjähdystä katsojalle toistetaan Pellin sanat,

*”Olen Alabastan suojelusjumala, joka tuhoaa kuningaskunnan viholliset.”*⁶⁴

⁶³ ”Because I’m a guard. I do it in order to protect this country. I have to be strong.” – ”Rather than fight, I protect.” – ”They have different purposes.”

Kolmas esimerkki on jaksosta 101., jossa Olkihatut ja Luffyn isovelji Ace kohtaavat kaksi lasta ja heidän isänsä. Kohtauksessa vastakkain asettuvat etsintäkuulutettu Ace, jota lapset ihailevat sankarina, ja heidän isänsä, joka on palkkionmetsästäjä. Siinä, missä lapsien näkemys Acesta sankarina perustuu heidän kuulemiinsa sankaritarinoihin, isä yrittää opettaa lapsillensa, että jokaisella pitää olla unelmia ja jopa kaikista suurin sankari voi tulla päihitettyksi.

Isä: ”Siellä sinä olet, Tulinyrkki-Ace! Olen Scorpion, lannistumaton sankari! Olen tullut kaukaa vain päihittääkseni sinut! Taistellaan reilusti ja tasapuolisesti!” – ”Sankaritarinasi, jota kerrotaan merellä, päättyy tänään!”⁶⁵

Isä kamppailee oman jännityksensä kanssa, yrittäen kerätä rohkeutta kohdata Ace. Hän viimein onnistuu voittamaan pelkonsa, koska hän ajattelee poikiansa.

Isä: ”*Tämä ei ole mitään! Olen haavoittumaton! En aio kuolla! En niin kauan kuin he ovat odottamassa minua!*”⁶⁶

Ace päihittää vaivatta lasten isän ja tämän jälkeen selviää, miksi lapset olivat etsimässä isänsä. Isä ja lapset olivat aiemmin olleet maanviljelijöitä, mutta huonon sadon takia he olivat nälkäisiä. Katsojalle näytetään muisto menneisyydestä, jossa lapset puhuvat nälästään ja isänsä vanhasta unelmasta olla palkkionmetsästäjä.

Lapsi (Dip): ”Isä hylkäsi meidän vuoksemme hänen unelmansa olla palkkionmetsästäjä.”⁶⁷

Lapsi (Chip): ”Merellä on uskomaton sankari suurella seikkailulla, odottaakohan meitäkin jokin yhtä jännittävä...”⁶⁸

Lapsi (Dip): ”Ei tietenkään! Me elämme elämämme ilman mitään mielenkiintoista. Jopa isä hylkäsi unelmansa meidän hyväksemme!”⁶⁹

Isä kuulee tämän ja yrittää lohduttaa poikiansa, sanomalla, että hän palaa takaisin palkkionmetsästäjäksi.

⁶⁴ ”I’m Alabasta’s guardian deity. The one who destroys the royal family’s enemies!”

⁶⁵ ”There you are, Fire Fist Ace! I’m Scorpion! The indomitable hero! I’ve come from afar to challenge you! Let’s fight, fair and square!” – ”Your heroic saga that’s told on the sea ends today!”

⁶⁶ ”This is nothing! I’m invulnerable. I won’t die! Not as long as they’re waiting for me!”

⁶⁷ ”Dad gave up his dream of bounty-hunting so he could support us!”

⁶⁸ ”There’s an incredible hero across the sea on a big adventure, so I wonder if there’s anything that exciting for us, too...”

⁶⁹ ”Of course there isn’t! We’re gonna live our lives without anything interesting! Even dad threw away his dream for us!”

Isä: ”Minä aion haastaa sen sankarin! Tulinyrkki-Acen! Aion taistella maailman suurimman taistelun ja palata sitten tänne!”⁷⁰

Nykyhetkessä lapset lohduttavat isäänsä ja kertovat, että tulivat hakemaan hänet takaisin kotiin. Kun isä valehtelee voittaneensa monia etsintäkuulutettuja, lapset tietävät, että hän valehtelee. Isä myöntää olevansa huono valehtelija ja huono isä.

Isä: ”Mutta siitä huolimatta (että hän on huono valehtelija ja huono isä), yksi asia on totta! Jopa kaikista merkityksettömin ihminen voi haastaa maailman suurimman sankarin, jos hän (mies) vain yrittää tarpeeksi! Sitä minä halusin. Halusin näyttää teille kahdelle suuren unelman! Ihmisillä pitää olla palavia unelmia sydämissään!”⁷¹

Huolimatta selkeästä häviöstään, lasten isä nousee vielä kerran ylös ja kannustaa lapsiaan muistamaan, että vastoinkäymisistä selvitään niin kauan kuin heillä on unelmia sydämessään.

Juuri silloin, kun isä on ampumassa Acea, lapset tarrautuvat häneen.

Lapsi (Chip): ”Kun olet luonamme, olemme täynnä rohkeutta!”⁷²

Tämän jälkeen isän ase laukeaa vahingossa ja osuu vierellä olevaan kallioon, joka sortuu heidän yllään. Isä suojelee omalla keholla lapsiansa, ja he selviytyvät.

Aineistokatkelmasta on hahmotettavissa samoja piirteitä, kuin muuallakin aineistossa – sankarit ovat henkilöitä, joilla on unelmia ja päämääriä. Sankarit inspiroivat omilla sanoiltaan ja teoillaan muita toimimaan samoin, eli unelmoimaan jostain ja tavoittelemaan sitä unelmaa. Tämä tekee poliittisesta sankarista yhteiskunnallisesti merkittävän. Kaikista näistä kolmesta aineistoesimerkistä voidaan havaita, että poliittiselle sankarille on ominaista haluta suojella jotain tai jotakin tuholta ja että hänellä on visio siitä, millainen maailman pitäisi olla. Poliittinen sankaruus korostuu etenkin sodanhetkinä, jolloin vastakkain ovat erilaiset visiot tulevaisuudesta – se, kuka onnistuu vakuuttamaan muut oman visionsa yliveraisuudesta ja omaa kyvyt sekä tilaisuuden tämän vision toteuttamiseen, pitää käsissään yhteiskunnallisen vaikuttamisen avaimet.

⁷⁰ ”I’m going to challenge that hero! Fire Fist Ace! Then I’m gonna fight the world’s greatest battle and come back here!”

⁷¹ ”But, there’s one thing that’s true! Even the most insignificant person can still challenge the world’s greatest hero if he tries enough! That’s what I wanted! I wanted to show you two a grand dream! Men need burning dreams inside their hearts!”

⁷² ”With you around, we’re filled with courage!”

5.2 Sankarin rohkeus ja soturillisuus

Sankarit hyveellisen luonteensa ohella toimivat myös järjestyksen ylläpitäjinä ja turvallisuuden lisääjinä, ja siksi sankaruuteen liitetään usein *soturin*, *taistelun* ja *vahvuuden* diskurssi. Historiallisesti tätä voi pitää tyypillisimpänä sankarin ilmentymä, lähtien antiikin Kreikan Akhilleuksesta aina 2000-luvun Marvel-universumin supersankareihin. Sankarit tyypillisesti taistelevat kanssaihmisten, hyveellisten aatteiden ja paremman huomisen puolesta ja tulevat näin kansan sankareiksi. Frisk esittää saman ajatuksen, vedoten siihen, kuinka klassisessa kirjallisuudessa sankarit ovat lähes poikkeuksetta toimintaan osallistuvia miehiä ja heidän sankarillisuutensa tulee havainnoiduksi nimenomaan fyysisen voiman tai julkisten saavutusten – kuten sotien – kautta. Nämä näkyvät esimerkiksi kilpailunhaluisuuden ja riskien ottamisen kautta. (Frisk 2019, 97.) Aineistossa kamppailua vallasta näkyy nimenomaan miesten välillä ja se keskittyy maskuliiniseen voimannäyttöön. Tarinan protagonistin haluaa päihittää Alabastan kuningaskuntaa uhkaavan antagonistin, koska he ovat molemmat merirosvoja ja voidakseen tulla merirosvojen kuninkaaksi hänen on voitettava itseään voimakkaammat merirosvot. Sen, voittaako sankari vai vihollinen, määrittää merkittävästi se, kummalla näistä on voima saavuttaa omat visionsa. Tämä tulee ilmi myös Kitchenin ja Mathersin teoksessa, kun he alleviivaavat sodassa loukkaantuneiden tai kaatuneiden tulemistä nähdyiksi sankareina maailmanlaajuisesti: ”Sodan hetkinä kärsivä sankarityyppi mahdollisesti yleistyy”⁷³ (Kitchen & Mathers 2019, 6).

Tästä poiketen nainen tulee usein klassisessa kirjallisuudessa nähdyksi henkilönä, joka esimerkiksi odottaa sankaria kotiin tai tulee pelastetuksi sankarin toimesta. Tai kuten Kitchen ja Mathers ovat tämän esittäneet, siinä missä miehet ovat valtion vahvuuden representaatio, naiset symboloivat kyseisen valtion biologista ja kulttuurillista lisääntymistä (emt., 11). Vaikka naisten asema sankareina on alkanut yleistymään 2000-luvulla, on sankaruus kuitenkin pitkälti nähty miesten roolina ja sankarilliset piirteet samaa linjaa noudattaen ovat maskuliinisia. Kun tarkastellaan johtoasemia ja poliittisia rooleja, joita yhteiskunnissa ilmenee, huomataan, että ne ovat myös miesvaltaisia. Tämän perusteella voitaisiin tehdä ainakin kaksi hypoteesia; a) sankarinaisten tulisi vähintään jonkin verran omata maskuliinisia piirteitä, jotta heidät nähdään sankareina, ja sen sijaan b) miehet, jotka välttämättä eivät omaa tällaisia maskuliinisia piirteitä, voisivat silti tulla velvoitetuiksi sankareina tilanteissa, joissa muut osapuolet ovat naisia ja lapsia. Jatkaen tätä, jos mies ei kykenisi (peolon tai fyysisen kyvyttömyyden) vuoksi astumaan ’sankarin saappaisiin’, tämä vahingoit-

⁷³ eng. ”In moments of war, perhaps, the suffering hero gains prevalence.”

taisi miehen maskuliinista julkikuvaa. Kitchen ja Mathers esittävät, että naissankareiden voitaisiin nähdä tulevan hyväksytyiksi kahdessa tapauksessa: joko 1) tilanteessa, jossa sankarin voitokkuus on ”rajallista tai kelpoista” tai 2) tietyn kontekstin kautta (emt., 11–12).

Kun puhutaan soturista, kuinka moni suomalainen vastaisi kuvittelevansa pitkähiuksisen naisen ja päinvastoin, kuinka moni jäljelle jäävistä kuvittelisi vahvan miehen samaiseen rooliin? Samaa ajatusjatkumoa noudattaen mietitään esimerkiksi suomalaista yhteiskuntaa. Suomessa miehet kuuluvat (ainakin vielä) yleisen asevelvollisuuden piiriin ja heidän tulee lain mukaan suorittaa palvelus sen jälkeen, kun he täyttävät 18 vuotta. Mikäli mies kieltäytyy suorittamasta (aseellista tai aseetonta) asepalvelusta, hän voi suorittaa saman velvollisuuden siviilipalveluksessa tai totaalikieltäytyjänä saada vankeusrangaistuksen. Päinvastoin naiseen ei (ainakaan vielä) kohdisteta samaa odotusta. Tällä rajauksella on historialliset pohjansa, ja jos tarkasteltaisiin sen puolesta tai vastaan argumentointia, voitaisiin todeta lukuisia ongelmakohtia. Oma argumenttini kuitenkin on, että myös Suomessa nainen ja mies asetetaan erilaisiin rooleihin ja heitä kohtaan osoitetaan erilaisia odotuksia. Miesten tehtävä on taistella ja kuolla suojellen kotimaatansa. Millaisena kuvailtaisiin miestä, joka (perustellusti) pelkäisi taistella ja kuolla suojellen kotimaatansa tai ei olisi kiinnostunut kuolemaan kotimaansa puolesta? Väitän, että tällaiseen mieheen kohdistettaisiin enemmän halveksuntaa kuin naiseen, joka kieltäytyisi samasta syystä tekemästä samaa asiaa. Samoin jaksossa 99. Ace huomauttaa kylää suojelleille valekapinallissotilaille, että näiden pelkuruus on halveksittava teko ’aikuisilta miehiltä’.

Camu: ”Noniin! Laitetaan häntämme jalkojemme väliin ja juostaan!”⁷⁴

Muut sotilaat: ”Juoksemme pakoon?! Mutta mitä tapahtuu, kun juoksemme pakoon? Elämme taas nälkiintymisen partaalla?”⁷⁵

Camu: ”Idiootti! Henkiinjäämisellä on ainoastaan väliä! On olemassa muitakin samanlaisia kyliä kuin tämä. Nyt otetaan hatkat.”⁷⁶

Ace: ”Teillä pelkureilla on todellista rohkeutta kutsua itseänne kapinallissotilaisiksi. Jos minulta kysytään, se on melko halveksittava asia neljältä aikuiselta mieheltä tehdä.”⁷⁷

⁷⁴ ”Alright! Let’s stick our tails between our legs and run!”

⁷⁵ ”We’re running away?! But what happens after we run away? Live on the edge of starvation again?”

⁷⁶ ”You moron! Staying alive is all that matters! There are plenty of other villages like this. Now let’s scam!”

⁷⁷ ”You cowards got real guts to call yourself rebel soldiers. If you ask me, it’s pretty despicable thing for four grown men to do.”

Kohtauksessa Ace on saapunut kylään, jota Camu ja hänen ystävänsä ovat suojelleet, kutsuen itseään kapinallisotilaiksi. Ace kutsuu näitä pelkureiksi ja heidän suunnitelmaansa paeta apua tarvitsevia kyläläisiä halveksittavaksi nimenomaan siksi, koska he ovat aikuisia miehiä. Tarinallisesti tämän sanoman merkitys eroaa siitä, millaisia merkityksiä sillä sosiaalisesti luodaan ja ylläpidetään – miesten ei kuulu paeta vaikeissa tilanteissa. Samalla kuitenkin voidaan tulkita sitä, mikä jää sanomatta: naisten ja lasten olisi hyväksyttävämpää paeta vaaran tieltä. Tämän esimerkin perusteella voitaisiin väittää, että sankaruuden määrittäminen maskuliinisin ja sukupuolittunein perustein voi olla ja suurella todennäköisyydellä onkin haitallista. Kokonaisuudessaan jos tarkastelemme aineistoa, niin siitä ei ole havaittavissa lukuisia naissankareita. Naissankareiden näkyvyys on vähäinen ja heidän roolinsa on hyvin erilainen kuin miessankareilla. Naisten osoitetaan aineistossa olevan lempeämpiä, herkempiä ja heikompia, jotka tarvitsevat vahvojen miesten suojelusta. Tästä esimerkkinä voidaan pitää kuningaskunnan prinsessa Viviä, joka toistuvasti aineistossa tukeutuu Olkihattujen – erityisesti sen miespuolisten hahmojen – tukeen ja turvaan, jota ilman hän ei voisi pelastaa kuningaskuntaa. Poliittinen sankaruus ei kuitenkaan ole ainoastaan sitä, kenellä on kyky jatkaa poliittisten erimielisyyksien ratkaisemista väkivallan keinoin vaan taidokas diplomatia ja sodankäynti vaativat osaamista hyödyntää käsillä olevia resursseja. Taidokas poliittinen sankari voi saada sosiaalista tunnustusta osaavan johtajuuden, karisman ja inspiroinnin kautta.

Siksi sillä, millaisia sankarimalleja lapsille, nuorille ja muulle väestölle esitetään, on vaikutusta myös siihen millaisia piirteitä poliittinen sankaruus saa sosiaalisen konstruktion kautta tulevaisuudessa. Tässä tietysti voidaan ottaa huomioon yhteiskunnallinen peruste, jonka mukaan (tiettyjä) ihmisiä tulee velvoittaa suojelemaan, pelastamaan ja taistelemaan heikompien puolesta, koska ilman heidän osallistumistaan heikommat voisivat ajautua kärsimykseen ja ahdinkoon. Mutta onko teko sankarillinen, mikäli se ei perustu vapaaehtoisuuteen? Sillä jos henkilö tulee kuvatuksi sankarina, häneen aletaan vastaisuudessakin kohdistamaan odotuksia ja velvollisuuksia. Mikäli tämä sankari ei kuitenkaan kykene täyttämään häneen kohdistuvia vaatimuksia, voisi hänen sankarikuvansa olettaa kärsivän tästä. Jos ajatellaan, että poliittisina sankareina nähtävät henkilöt saavuttavat sosiaalista valtaa ja tulevat tunnustetuiksi tietyn yhteisön tai kansakunnan silmissä, voivatko he menettää tämän sosiaalisen tunnustuksen, mikäli he eivät kykene vastaamaan kansan tarpeisiin? Väitän, että tämä on mahdollista ja myös hyvin todennäköistä, sillä se samalla selittää osakseen sitä, miksi kansan ihannoimat sankarikuvat vaihtelevat. Samoin poliittinen sankari voi

menettää sosiaalisen tunnustuksensa, jos hän tekee rikkomuksen, joka on sosiaalisesti tuomittavissa.

Poliittinen sankaruus ei perustu ainoastaan siihen, kenellä on rohkeutta ja voimaa. Poliittisuus ei ole Hyvän ja Pahan taistelua, vaan poliittisuus ilmaisee keskenään kilpailevien ideologioiden ja tavoitteiden välistä kamppailua vallasta. Aineistossa välitetään tiedostamatta tai tieteen tahtoen näkemystä sankarista henkilönä, jolla on fyysistä voimaa ja rohkeutta. Kuitenkin, kun tarkastellaan syvemmin sitä, miten toimintaa perustellaan ja kuinka kielenkäyttöä hyödynnetään kuvausten luomisessa, korostuu itsessään toiminnan poliittisuus – eli miksi ja miten *poliittinen sankari* tekee jotain. Clausewitzin mukaan rohkeus on ”kaikkein jaloin hyve, aitoa terästä, joka antaa aseelle sen terävyyden ja välkkeen” (Clausewitz 2005, 111). Rohkeus ei kuitenkaan yksistään riitä mitä korkeampaa johtoasemaa tarkastellaan. Clausewitz perustelee tätä sillä, että mitä korkeampi johtoasema on kyseessä, sitä suurempi merkitys on *harkitsevalla älyllä*. Yksittäisen henkilön rohkeus ei riitä sellaisessa tilanteessa, jossa edellytetään myös älykkyyttä ja tietämystä, sillä pelkkä rohkeus käydä sotaan tai kohdata vihollinen ei takaa toivottua päämäärää eikä suojaa sotajoukkoja tappiolta. (Emt., 111.) Tätä harkitsevan älyn avulla toteutettua rohkeutta Clausewitz kutsuu sankarin tunnusmerkiksi.

Miksi sitten fyysisen voiman ja rohkeuden merkitys korostuvat enemmän kuin hyvän tah-
toiset eleet ja diplomaattinen puhe, kun tarkastellaan poliittisia sankareita? Toisin kuin puheessa, toiminnassa korostuu suoraan ihmishengen arvokkuus ja sen hauraus – sodassa joko tulee tapetuksi tai tappaa vihollisen. Jos sodassa ovat vastakkain kaksi hyvin erilaista järjestelmää, joiden yhdessäelö sovussa olisi hyvin epätodennäköinen, olisi sille ainut mahdollinen tila *lopputulos*. Tila, jossa Vihollinen on päihitetty tai tehty kyvyttömäksi jatkamaan sotimista. Harlen mukaan ”Vihollisen määrittelevä suhde on kollektiivinen ilmiö, joka palvelee poliittisia tavoitteita, vallanpitäjien vallan säilyttämistä tai lisäämistä ja väestön mobilisointia sotaan ja tappamiseen” (Harle 2023, 45). Schmittin mielestä poliittisuuden olemassaololle on edellyttävää se, että vihollisen aiheuttama uhka on mahdollinen, eli todellisuus, jossa olisi poliittista mutta jossa ei olisi vihollisuuden uhan mahdollisuutta, olisi hyvin epätodennäköinen. Tästä syystä voitaisiin aineistossa kuninkaan sanoa olevan viisas ja harkitseva. Hän ei halua kansalaistensa taistelevan keskenään eikä varsinkaan halua radikalisoita taistelua antamalla kuninkaalliselle armeijalle luvan hyökätä kapinallis-

armeijan kimppuun, koska tässä lopputuloksessa kärsisivät Alabastan kuningaskunnan kansalaiset.

Aineistossa korostetaan toistuvasti sitä, kenellä on voima, on valtaa. Tarinan antagonistiksi Crocodile on Maailmanhallituksen alaisuudessa toimiva merirosvo, joka on saavuttanut menestyksensä takia aseman yhtenä Seitsemästä sotapäälliköstä. Hän on saavuttanut voiman avulla itselleen tittelin ja saamansa tittelin ansiosta hän on saanut mahdollisuuden tavoitella entistä suurempaa voimaa, omaa sotilasvaltiota ja muinaista asetta, jolla hallita maailmaa. Ne, keillä ei ole voimaa, ei myöskään todennäköisesti ole valtaa. Aineiston jaksossa 123., Crocodile kohtaa Merivoimien kersantin, joka on tullut juuri päihitetyksi etsintäkuulutetun Nico Robinin – antagonistin kumppanin – toimesta.

Crocodile: ”Häviäjät eivät voi puhua oikeudesta. Olemme sellaisella merellä. Palaa takaisin tukikohtaasi ja omista aikasi vain oikeudesta puhumiselle.”⁷⁸

Kohtauksessa Merivoimien pursimies oli ensin kykenemätön estämään Nico Robinia vievästä kuningasta ja sen jälkeen epäonnistui estämään Crocodileä seuraamasta noita. Nico Robin ja pursimies Tashigi ovat molemmat naisia, mutta erot heidän vahvuudessaan ovat huomattavat. Läpi aineiston pursimies pyrkii seuraamaan oikeutta sekä toimimaan oikeudenmukaisesti ja rohkeasti, mutta puuttuvan voiman seurauksena hän jää alakynteen voimakkaammille vastustajille. Myöhemmin, kun Luffy saapuu paikalle, pursimies ymmärtää, ettei hän kykene päihittämään Crocodileä tai Nico Robinia. Sen takia hän tekee poikkeuksellisen päätöksen ja ohjaa Luffyn oikeaan suuntaan, toivoen, että tämä kykenisi tekemään sen, mitä hän ei. Kun jaksossa 127. taistelu on päättynyt ja Olkihatut makaavat tajuttomina kadulla, pursimies kieltää merisotilaita vangitsemaasta näitä. Myöhemmin, kun kapteeni Smoker kiittää pursimiestä tämän tekemästä työstä, pursimies pahoittelee omaa riittämättömyyttään.

Pursimies Tashigi: ”Olen pahoillani... Autoin merirosvoja ja menetin mahdollisuutemme napata heidät. Tiedän, että tekoni merisotilaana olivat häpeällisiä.”⁷⁹

Kapteeni Smoker: ”Miksi pyydät anteeksi? Etkö seurannut oikeudentajuasi?”⁸⁰

⁷⁸ ”Losers can't talk about justice. We're in that kind of sea. Go back to your base and just devote your time to talking about justice.”

⁷⁹ ”I'm sorry... I helped the pirates and let our opportunity to capture them slip away. I know my actions were shameful as a marine.”

⁸⁰ ”Why do you apologize? Didn't you follow your justice?”

Pursimies: ”Minulla ei ollut muuta vaihtoehtoa... Vaikka tiesin, missä vihollinen on, en voinut muuta kuin kertoa hänelle sen... Vaikka tiesin, milloin isku tapahtuisi, en voinut muuta kuin avustaa heitä (sen pysäyttämiseksi) ... Minulla ei ollut oikeutta, mitä seurata...”⁸¹

Pursimies kävelee kapteenin ohitse, hiljaa murtuen itkuun.

Kapteeni: ”Senkin idiootti! Jos olet tarpeeksi turhautunut itkeäksesi, tule vahvemmaksi!”⁸²

Pursimies: ”Minä aion tulla!”⁸³

Aineistoesimerkissä korostuu vahvuuden diskurssi, sillä ilman voimaa toteuttaa haluaansa visiota, ei henkilöstä tule välttämättä sankaria. Pursimies ei kyennyt seuraamaan oikeudentajuaan, eli pysäyttämään pahantekijöitä, koska häneltä puuttui voima tehdä niin. Tässä Luffy astui kuvaan ja kykeni kuvainnollisesti täyttämään ne sankarin saappaat, jotka Merivoimien pitäisi Maailmanhallituksen valtuuttamina sotilaina täyttää. Kun sankari onnistui päihittämään antagonistin, kersantin oikeudentaju ei sallinut hänen vangita tuota, koska he olivat tehneet sankarillisen teon ja pelastaneet Alabastan kuningaskunnan tuholta. Samoin kuin jaksossa 109. kapteeni Smokerin kanssa, jolloin Luffy ei olettautunut päätöksensä pelastaa kapteenin johtavan siihen, että kapteeni antaisi heidän paeta, hän ei myöskään olettautunut samaa voitettuaan Crocodilen. Sen sijaan hänen teollaan oli positiivinen myötävaikutus pursimieheen, joka esimiehensä tavoin kieltäytyi vangitsemasta sankarillisina nähtäviä Olkihattuja. Pursimies tunsu olonsa musertuneeksi, koska hän ei kyennyt pysäyttämään mitään tai ketään, vaikka omasi tiedon, jolla olisi voinut niin tehdä. Häneltä puuttui fyysinen voima toteuttaa visionsa. Sotilaille häpeällisenä voidaan nähdä päihitetyn tuleminen, etenkin jos vastapuolena on vihollinen ja joka häviämisen takia kykenee jatkamaan hirmutöitensä. Tällöin, jos häviö on todennäköinen, olisi sotilaille kunniallisempaa kuolla tehden viimeinen urotyö ennen lopullista lepoa.

Samaa kaavaa noudattaen jaksossa 103. vanha mies Yubasta kertoo Olkihatuille ja prinsesalle, että mikäli kapinallisarmeijaa ei pysäytetä, he ovat valmiita kuolemaan määränpäänsä tähden. Olkihattut ovat juuri saapuneet Yubaan tavatakseen kapinallisarmeijan johtajan,

⁸¹ ”I just... didn't have any other choice... Even when I knew where the enemy was, all I could do was tell him where... Even when I knew the time of the attack, all I could do was assist them... There was... no justice that I could follow...”

⁸² ”You idiot! If you're frustrated enough to cry, become stronger!”

⁸³ ”I will!”

mutta sen sijaan he kohtaavat prinsessan menneisyydestä tutun vanhan miehen Toton, joka kertoo heille, että kapinallisarmeijan tukikohta on siirtynyt eri kaupunkiin.

Toto: ”Kapina ei lopu. He ovat valmistautuneita kuolemaan. Heidän vahvuutensa on saavuttanut rajat. He aikovat ratkaista asian lopullisesti seuraavassa iskussa. Heidän selkensä ovat vasten seinää... He ovat valmistautuneet kuolemaan!”⁸⁴

Jakson viimeisessä kohtauksessa kuvataan Katorean kaupunkia, jossa kapinallissotilaat pitävät tukikohtaansa. Kapinallisarmeijan sotilas tulee kertomaan kapinallisarmeijan johtajalle Kozalle, että kaikki sotilaat eri kaupungeissa ovat valmiita iskuun. Sotilas kertoo, ettei heillä ole tarpeeksi aseita. Tästä huolimatta Koza toteaa, ettei heillä ole muuta vaihtoehtoa:

”Me olemme ainoat, jotka voivat puolustaa tätä valtiota!”⁸⁵

Huolimatta siitä, että häviön mahdollisuus on olemassa, kapinallisarmeija ei suostu luovuttamaan vaan aikovat taistella Alabastan tulevaisuuden puolesta jopa henkensä uhalla. He osoittavat sankarillisuutta asettaessaan muiden elämän ja kuningaskunnan tulevaisuuden omien henkiensä yläpuolelle. Vaikka pidettäisiin edellytyksenä sitä, että henkilö onnistuu suunnitellussa teossaan tullakseen sankariksi, sankari voi kuitenkin myös epäonnistua tai olla kykenemätön seisomaan taistelun loppuun saakka antamaan viimeisen iskun. Tällöin tärkeä panos on sillä, kuinka hyvin poliittinen sankari onnistuu kannustamaan muut jatkamaan taistelemista ja uskomaan voittoon. Poliittinen sankari näkee mahdollisuuden siellä, missä muut näkevät umpikujan. Sankari uskoo siihen unelmaan, joka hänellä on ja saa muut uskomaan samaan unelmaan. Jaksossa 115. protagonistin kohtalo on epäselvä ja Baroque Worksin agentit väittävät antagonistin tappaneen hänet. Samalla, kun prinsessa yrittää pysäyttää kapinallisarmeijan ja kuninkaallisen armeijan yhteenoton, kaupungin ulkopuolella kaksi Olkihattua, Chopper ja Usopp, ovat haastaneet kaksi Baroque Worksin agenttia ja taistelevat näitä vastaan. Nämä pieksevät Usoppin pahasti, ja juuri, kun he oletavat hänen kuolleen, Usopp nousee sinnikkäästi ylös. Usopp on esimerkki tavallisesta ihmisestä, joka sankarin toiminnasta ja sanoista inspiroituneena nousee itsekin barrikadeille ja ryhtyy taistelemaan itselleen sekä läheisilleen tärkeiden tavoitteiden puolesta.

Usopp: ”Huolimatta siitä, kuinka kammottava hänen (miehen) vastustajansa saattaa olla, huolimatta kuinka pieni voiton mahdollisuus hänellä... – On

⁸⁴ ”The rebellion won’t stop. Their strength is at its limit, too. They intend to settle things once and for all in their next attack. Their backs are to the wall... They’re prepared to die!”

⁸⁵ ”The only ones who can protect this country are us!”

olemassa hetkiä, jolloin miehen ei pidä paeta taistelua, mistään hinnasta. Kuten silloin, kun hänen ystävänsä unelmalle nauretaan. Luffy ei ole kuollut. Hänestä tulee merirosvojen kuningas joku päivä. Olen varma siitä! Se on ainoa asia, jolle en anna teidän nauraa!”⁸⁶

Aineistossa puhutaan jatkuvasti unelmista ja siitä, kenellä on oikeus unelmoida. Tähän liittyy läheisesti vapauden käsitys, eli vapaus unelmoida jostain. Aineiston valossa voitaisiin väittää, että niin kauan kuin on uskoa ja unelmia, mikä vain on mahdollista. Poliittiset sankarit ovat heitä, jotka tekevät unelmoimisen mahdolliseksi myös niille, joille se ei aiemmin ole ollut mahdollista. Jaksossa 99. Olkihatut päättivät prinsessan päätöksellä painostaa valekapinallissotilaita, jotta he näkisivät, kykenevätkö ja ovatko valekapinallissotilaat todellisuudessa valmiita puolustamaan kylää oikealta uhalta. Kohtauksessa valekapinallissotilaiden johtaja kasvaa todelliseen potentiaaliinsa kylän suojelijana ja saa ystävänsä tuekseen.

Camu: ”Kyllä, olemme valekapinallissotilaita. Vaikka haluaisimme olla yhtä vahvoja kuin ne sankarit, jotka näimme lapsena, nyt olemme vain roistoja. Mutta vaikka minun unelmani ei koskaan tulisi todeksi, en voi ottaa pois niiden lasten unelmia! Vaikka minusta ei ole vastusta teille, taistelen, jotta nuo lapset voivat joku päivä päihittää teidät kaikki! Jos ainut vaihtoehtoni on jäädä noiden lasten muistoihin vain roistona, niin silloin kuolen mieluummin täällä sankarina!”⁸⁷

Toinen valekapinallissotilas: ”Minä taistelen myös! Sinun unelmasi on minun unelmani, isovehi! Olemme tehneet mitättömiä juttuja siitä lähtien, kun olimme lapsia, mutta sinä aina suojelit heikompiä, isovehi! Aion olla aina rinnallasi, isovehi! Aion olla sankari kanssasi!”⁸⁸

Tämän jälkeen kaksi muuta valekapinallissotilasta yhtyvät heihin, ja tämän nähdessään Olkihatut suunnitellusti pakenevat paikalta, antaen Camun ystäväporukan jatkaa kylän puolustajina. Prinsessan suunnitelma oli nähdä, puolustaisivatko nämä kylää, sillä mikäli he olisivat halukkaita ja kykeneväisiä suojelemaan kyläläisiä, silloin heidän alkuperäinen

⁸⁶ ”A man no matter how deathly hideous his foe might be, how slim a chance he has at beating them... – There are times... when a man... must not run from a fight... no matter what... Like when... Like when his friend’s dream... is laughed at... Luffy... isn’t dead... He’s gonna be... king of the pirates someday... I’m sure he will! That’s the one thing... that’s the one thing I won’t let you laugh at!”

⁸⁷ ”Yes, we’re fake rebel soldiers. Even if all we want is to be as strong as the heroes we saw as kids, we’re just a bunch of scoundrels now. But, even if my dream never comes true, I can’t take those kids’ dreams away! Even if I’m no match for you, I’m going to fight so that someday those kids can beat you all! If my only other choice is to remain a punk in those kids’ memories, then I’d rather die as a hero right here!”

⁸⁸ ”I’ll fight too! Your dream is my dream, Big Bro! We’ve done all sorts of petty things since we were kids, but you were always there to protect the weak, Big Bro! I-I’ll always be there with you, Big Bro! I’m gonna be a hero with you!”

rikkomuksensa olisi mitätön – ”sillä, miksi he kutsuisivat itseänsä, ei olisi merkitystä.” Ainoastaan sillä mitä olisi heidän sydämissään olisi merkitystä. Nähtyään heidän toimensa ja kuultuaan heidän sanansa, prinsessa luottaa kyläläiset heidän suojelunsa alle. Läpi aineiston korostetaan yksilön mahdollisuutta valita toisin ja unelmoida. Kuitenkaan epärealistisessa maailmassa kaikilla ei ole samoja mahdollisuuksia unelmoida ja saavuttaa unelmasa, joten sankareiden rooli on suojata se mahdollisuus myös heille ja ohjata heitä. Sankarit eivät pelkää synnyä luottamusta itseänsä kohtaan toimijoina, mutta myös niihin mahdollisuuksiin, jotka muutkin tavalliset ihmiset voivat saavuttaa. Joidenkin teorioitsijoiden mukaan (poliittisessa) sankaruudessa ei olisikaan olemassa vain ”yhden ihmisen päätöstä toimia sankarillisesti” vaan sankarillisella toiminnalla olisi aina kollektiiviset perustat.

6 ”MINKÄ PUOLESTA TAISTELET?”

Tähän saakka olen esitellyt poliittista sankaruutta sen kautta, millaisia piirteitä sankarilla on ja millaista toimintaa sankari toteuttaa tai millaisten asioiden puolesta sankari puhuu. Kaikki poliittiset sankarit eivät välttämättä ole sekä altruistisia että rohkeita, vaan heillä voi olla joko toista tai molempia piirteitä. Joissakin tilanteissa ei välttämättä kumpaakaan, vaikka se ajatuksen tasolla vaikuttaa epäluonnolliselta. Sankaruuden tyypit riippuvat myös tilanteista ja ovat täten kontekstisidonnaisia. Oleellista on tällöin tarkastella sitä, miksi tavallinen ihminen tekee päätöksen toimia sankarillisesti ja mihin nämä syyt perustuvat. Täten poliittisen sankarin havaitsemisessa tulee ottaa huomioon toimijan tavoittelema hyöty ja toimijan sosiaalinen luotettavuus. Tämän luvun osalta keskeisimmät kaksi diskurssia ovat *luottamuksen* ja *toimijuuden* diskurssit, ja ne muodostavat kolmannen päädiskurssin, jota kutsun *solidaarisuuden diskurssiksi*.

Kotimaisten kielten keskuksen mukaan solidaarisuus merkitsee yhteenkuuluvuutta, yhteisvastuuta ja myötämielisyyttä muita ihmisiä kohtaan (Kielitoimiston sanakirja 2022). Se eroaa altruismista, joka pohjautuu lähimmäisenrakkauteen ja epäitsekkyteen, ja korostaa viestiä yhdessä toimimisesta yhteisten asioiden vuoksi. Yhdessä toimiminen ei välttämättä tarkoita samaa kuin epäitsekkyys, sillä yhdessä toimivilla ihmisillä voi olla eri syitä osallistua yhteisistä asioista päättämiseen. Ajatellaan, että poliittinen sankari voittaisi sodan ja päättäisi nälänhädän. Mikäli sankarin syy toimia olisi ollut itsekeskeinen ja esimerkiksi todellinen päämäärä olisi ollut saavuttaa sosiaalista statusta tai valtaa, ei kyseistä sankaria välttämättä kuvattaisi altruistiseksi. Nämä kolme päädiskurssia – altruismi, rohkeus ja solidaarisuus – joita tutkielmassani olen hahmottanut, kuitenkin ovat osa niistä merkityksistä, mitä populaarikulttuuri luo poliittiselle sankaruudelle.

Poliittinen sankari on kiinnostunut osallistumaan yhteiseen päättämiseen ja välittää viestiä yhteenkuuluvuudesta sekä samalla siitä, keitä ’Meihin’ kuuluu. Poliittisen sankarin suhtautuminen yhteiskuntaan paljastaa sen, millaista ideologiaa hän edustaa. Epäitsekäs, muista kiinnostunut toimija voi jakaa omastaan heikko-osaisemmalle ja auttaa avuntarpeessa olevaa. Rohkea, fyysisesti vahva toimija kykenee suojelemaan ja turvaamaan vaarassa olevat sekä tarvittaessa puolustamaan yhteisöä ulkoisilta uhilta. Solidaarisuutta voidaan tarkastella kiinnittämällä huomiota siihen, milloin sankari toimii, mikä on sankarin ja tulkitsijan (sekä tarvittaessa kolmannen osapuolen välinen suhde toisiinsa), miten sankari luo toiminnallaan yhteisöllisyyttä ja onko hänen toimintansa läpinäkyvää/avointa.

6.1 Sankariin luottaminen ja turvautuminen

Henkilöt, joiden nähdään suorittavan sankarillisia tekoja ja ilmentävän sankarin luonnetta, usein nauttivat kansan luottamusta ja näin myös tulevat osin velvoitetuiksi tehtäväänsä heikompien puolustajina. Samoin armeijassa työskenteleviltä sotilailta oletetaan yhteisöllisyyttä, joka kattaa muun muassa oman turvallisuuden vaarantamisen tovereiden ja muiden apua tarvitsevien vuoksi (ks. Mathers 2019, 48). Sankarit nauttivat erityisesti näiden ihmisryhmien luottamusta, jotka uskovat siihen, että hän (sankari) auttaa ja suojelee heitä sisäisiltä tai ulkoisilta uhilta. Poliittiset sankarit usein saavuttavat legitimitettä, joka ilmenee sen kautta, että heillä nähdään olevan oikeus puuttua asioihin ja tehdä päätöksiä muiden puolesta. Luottamus ja usko sankareihin voivat auttaa kansalaista selviytymään vastoin käymisistä ja pelon tunteista, koska he luottavat sankarin tulevan apuun hädän hetkellä. Matthew Evans (2019) lainaa Jean-Jacques Rousseau'n ajatusta, jonka mukaan sankarit eläisivät sellaisessa tilassa, jossa he tasapainottelevat yksilönä olemisen ja yhteisön välillä. Tässä tilassa sankarit olisivat samaan aikaan itsenäisiä yksilöitä sekä ilmentäisivät sankaruuden yhteisöllistä merkityksellisyyttä. (Kitchen & Mathers 2019, 84.) Tätä solidaarisuuden aladiskurssia kutsun *luottamuksen* diskurssiksi.

Sankaruus tuo yksilölle velvollisuuksia ja vastuuta, mitä heille, jotka eivät ole sankareita, ei välttämättä osoiteta. Sankaruuden merkitys muuttuu ja sankarit muuttuvat, koska sosiaalinen ympäristö muuttuu. Sankaruus tästä huolimatta kuitenkin monella tapaa liitetään tiettyihin yhteiskunnallisiin rooleihin, kuten johtajiin, sotilaisiin, ensihoitajiin ja palomiehiin. Näihin rooleihin kuuluu nimenomaan vastuu moraalisen, oikeudenmukaisen ja rohkean esikuvan näyttämisestä muulle yhteisölle. Vaikka poliisin merkitys tuntuu olevan kansainvälisesti muutoksessa, Suomessa poliisiin vielä luotetaan. Mikäli poliisi jää kiinni rikollisesta toiminnasta, häntä paheksutaan pahemmin kuin vaikka kaupan työntekijää. Tämä johtuu siitä, että poliisin toimenkuvaan liitetään luottamusta ja ihailua, koska he toimivat yhteisön hyväksi ja heidän arvostuksensa yhteisössä on korkealla. Samoin aineiston jaksossa 94. ”Sankareiden jälleennäkeminen! Hänen nimensä on Tulinyrkki-Ace!”⁸⁹ Merivoimien kapteeni Smoker tapaa ravintolassa etsintäkuulutetun Valkoparta-merirosvojen toisen divisioonan komentajan, Acen.

Ace: ”No, mitä haluat minusta?”⁹⁰

⁸⁹ ”The Heroes’ reunion! His name is Fire Fist Ace!”

⁹⁰ ”So what do you want from me?”

Kapteeni Smoker: ”Anna minun vangita sinut ongelmitta.”⁹¹

Ace: ”Ei onnistu.”⁹²

Kapteeni: ”Niin vähän ajattelin. – Jos olen rehellinen, en ole kiinnostunut sinun vangitsemisestasi.”⁹³

Ace: ”Katso sitten toiseen suuntaan.”⁹⁴

Kapteeni: ”En voi. En niin kauan kuin minä olen merisotilas ja sinä olet merirosvo.”⁹⁵

Kapteeni Smokerin suhtautuminen aineiston edetessä muuttuu, ja hän alkaa ymmärtämään, etteivät kaikki merirosvot ole samanlaisia. Aineiston alkupäässä ja aiemmin esitetyssä kohdauksessa kapteeni kuitenkin vielä ilmentää omaa velvollisuuttaan nimenomaan merisotilaana kuin yksilönä – sillä mitä hän haluaa, ei ole merkitystä, vaan sillä mikä on ”oikein” ja mikä on hänen roolinsa. Hän toimii sen mukaan, miten merisotilaan ja täten myös sankareiden oletetaan toimivan eli suojaavan kansalaisia pahuudelta. Tämä tulkinta on johdonmukainen jakson 109. aineistokatkelman kanssa (ks. s.37), jossa Zoro pelastaa Luffyn käsystä kapteenin hukkumiselta. Katkelman päätteeksi kapteeni tekee merkittävän päätöksen, jonka ansiosta Olkihatut pääsevät pakenemaan. Tätä päätöstä seuraten kapteeni myös pi-dättäytyy vangitsemasta Olkihattuja ja kääsee alaistaan Tashigia jatkamaan näiden seuraamista, kehottaen tätä seuraamaan omaa oikeudentajuaan (J111).

Kapteeni Smoker: ”Mene. Mutta tämä on ainut kerta, kun annan teidän paeta. Seuraavan kerran, kun tapaamme, pitääkää itseänne kuolleina.”⁹⁶

Lähestyvät sotilaat: ”Siellä he ovat! Älkää antako heidän paeta!”⁹⁷

Sanji: ”No niin, mennään. Merijalkaväki on tulossa. Missä suunnassa on Alubarna?”⁹⁸

Kaikki muut Olkihatut, paitsi Luffy ja Zoro lähtevät juoksemaan Alubarnan suuntaan. Zoro pysähtyy ja kysyy Luffyltä, mitä tämä tekee. Luffy hymyilee kapteenille.

⁹¹ ”To let me capture you quietly.”

⁹² ”Nope. I think I’ll pass.”

⁹³ ”Yeah, I figured. – To be honest, I have no interest in taking you in”

⁹⁴ ”Then just look the other way.”

⁹⁵ ”Can’t. Not as long as I’m a marine and you’re a pirate.”

⁹⁶ ”Go. But this is the last time I’m letting you off. Next time we meet, consider yourselves dead.”

⁹⁷ ”There they are! Don’t let them escape!”

⁹⁸ ”Come on, let’s go. The marines are coming. Which way is Alubarna?”

Luffy: ”Tiesitkö, että et ole epämiellyttävä?”⁹⁹

Tämän jälkeen Luffy nauraa hyväntahtoisena, kapteenin punastuessa ja suutuessa hänelle. Kapteeni häätää Luffyn paikalta, ja Luffy pakenee Zoron kanssa muiden perään.

Aineistossa merirosvojen ja Merivoimien välinen polarisaatio on voimakas, ja merirosvot kuvastavat pahuutta, kun taas Merivoimat edustavat oikeudenmukaisuutta. Sankaruus kuitenkin on riippuvainen siitä näkökulmasta, josta ja kenen silmin sitä tarkastellaan. Kapteeni lakkaa ajattelemasta pelkästään Merivoimien näkökulmasta, jossa merirosvot ovat pahoja ja Maaailmanhallitus on hyvä. Myöhemmin jaksossa 127. kapteeni saa kuulla, että Merivoimat aikovat muuntaa Alabastan tapahtumien totuutta ja ylentää hänet sekä pursimies Tashigin hyvin tehdystä työstä. Kapteeni raivostuu tästä, minkä voidaan tulkita olevan kapteenin tunnustus siitä, että Olkihattujen teko oli sankarillinen ja he ansaitsisivat kaiken kiitoksen tekemästään uroteosta. Huolimatta siitä, että kapteenin tavoin kuningas ja prinsessa haluaisivat antaa Olkihatuille julkisesti tunnustusta näiden tekemästä urotyöstä, samassa jaksossa Olkihatut kieltäytyvät tästä ja muistuttavat olevansa ”pahamaineisia merirosvoja, jotka eivät aio sekaantua valtion asioihin” (J127.)

Sankaruuden ja vihollisuuden käsitteisiin liittyy jonkinlainen eronteko siihen, mitä sankaruus tai vihollisuus ei ole ja mitä se puolestaan on. Samoin yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuutta luodaan tyypillisesti ryhmän, yhteisön tai yhteiskunnan sisäisesti, minkä vuoksi siihen liittyy myös jonkin muun poissulkeminen. Yhteenkuuluvuutta kahden erilaisen ryhmän (jäsenten) välillä voi kuitenkin tapahtua, kuten tilanteessa, jossa henkilö tulee pelastetuksi vastustajansa toimesta. Tällöin yhteenkuuluvuutta voidaan rakentaa tiettyjen olosuhteiden ehdoin ja perustuen esimerkiksi saman lajin, ihmisyyden, edustamiseen. Jos vastustajan murskaaminen ei ole välttämätöntä itse tilanteessa, voivat ryhmien väliset rajat hälventyä.

Carl Schmittille poliittisen kriteerinä on erottelu, joka hänen mukaansa perustuisi *ystävän* ja *vihollisen* erottelulle (Schmitt 2015, 30). Aineistossa voimme hahmottaa tämän ystävän ja vihollisen erottelun sekä kuinka monin perustein tätä erottelua tehdään. Tyypillisesti politiikassa ystävä/vihollinen-erottelun tekee valtio, ja sen perusteella määritellään, ketkä ovat valtion ystäviä ja ketkä vihollisia (emt., 51). Aineistosta on kuitenkin havaittavissa, etteivät valtion tekemät määritelmät *ystävistä* välttämättä vastaa sitä näkemystä, joka sen jäsenillä on. Aineiston ensimmäisessä jaksossa (J92.) merirosvot hyökkäävät Alabastan

⁹⁹ ”You’re not unlikable, you know?”

kaupunkiin, Nanohanaan, ja heidät pysäyttää sarjan antagonisti. Hänet tullaan nähdyksi valtion ystävänä, kunnes paljastuu, että todellisuudessa hän on juoninut Alabastan kuningaskunnan tuhoa. Tämän jälkeen hänet tuomitaan kuningaskunnan vihollisena, jota vastaan aiemmin keskenään taistelleet ryhmittyvät liittoutuvat.

Siitä voitaisiin myös kiistellä, onko sankaruuden yksi ehto vastustajan, kilpailijan tai muun vastakkaisen toimijan olemassaolo, kuten Carl Schmitt pitää yhteiskuntien säilymiselle ehtona vihollisuuden uhan todennäköisyyttä. Oman näkemykseni mukaan yksittäinen sankari voisi olla olemassa ilman roiston tai vihollisen läsnäoloa. Se, riippuuko sankaruus vastustavasta voimasta, voisikin olla vahvasti sidonnainen kontekstiin – hyvää tekevä ei välttämättä tarvitse pahaa tekevää vastustajaa ollakseen sankari, mutta pahaa tekevän vastustajan kynsistä viattoman pelastaminen tekisi auttajasta sankarin. Onko luontoäiti riittävän konkreettinen, jotta sitä voitaisiin pitää vihollisena – tai kuten Schmitt käyttää termiä ihmistyden yhteisestä vihollisesta, *julkinen vihollinen*? Aineistossa sankarina pidetään niin sellaista henkilöä, joka on toiminut tilanteessa vapaaehtoisesti tavoin, jotka ovat nähtävissä sankarillisina mutta myös sellaista henkilöä, joka toimii aktiivisesti vastustavana voimana vihollisuudelle ja täten pelastaa jonkun (joltakin, jostakin), suojelee (joltakin) tai puolustaa (jotakin vastaan).

Sivuan seuraavaksi samaa aineistokatkelmaa kuin sivulla 28. Jaksossa 92. Olkihatut tapasivat Bon Clayn, joka osoittautui olemaan sen hetkisen tiedon perusteella heidän vihollisensa. Tapaamisen jälkeen Bon Clay pääsee viimein uudelleen kasvokkain Olkihattujen kanssa jaksossa 116., jolloin hän häviää kaksintaistelun yhden Olkihattujen jäsenen kanssa. Taistelun aikana Bon Clay kertoo Olkihattujen jäsenelle, että on hänen velvollisuutensa *tappaa* prinsessa – sankaruuteen on tähän saakka yhdistetty mainittavasti käsitteet 'pelastaa' ja 'auttaa'. Sankaruuden määritelmää voidaan siis tehdä myös poissulkemisen kautta, eli rajaamalla sitä, mikä ei ole pelastamista. Jos kapinallisarmeija kokee velvollisuudekseen suojella Alabastan kuningaskuntaa tai Yuban vanha mies velvollisuudekseen pitää huolta Yubasta kuninkaalle antamansa lupauksen tähden, voidaanko samalla tavalla pitää sankarina henkilöä, jolle velvollisuus olisi tappamista?

”Loppujen lopuksi, minun velvollisuuteni on tappaa prinsessa.”¹⁰⁰

¹⁰⁰ ”It’s my duty to kill the princess, after all.”

Tässä yhteydessä väistämättä korostuu kontekstin merkitys. Jos sankarin velvollisuus olisi tappaa vihollinen, jotta kuningaskunta pelastuu, sen nähtäisiin ainoastaan olevan sankarin rooli ja velvollisuus. Kun ajatellaan sankaruuden poliittisuutta ja sosiaalisen vaikuttamisen ulottuvuuksia, julkisesti tehdyillä sanavalinnoilla, kuvauksilla ja teoilla on merkitystä siinä, millaista yhteenkuuluvuutta rakennetaan. Aineistossa poliittisina sankareina nähdyt henkilöt rakentavat yhteenkuuluvuutta yksilö-, ryhmä-, yhteiskunta- ja kansainvälisellä tasolla. Käytän tässä yhteydessä, eli yhteenkuuluvuuden rakentamisessa, termejä *positiivinen* ja *negatiivinen vahviste*. Positiivisella vahvisteella viitataan yksilöiden välisen tai tietyn ryhmän sisäisen yhteenkuuluvuuden rakentamiseen keinoilla, joilla veloitetaan yksilöitä toimimaan yhteisen hyvän vuoksi. Tästä voidaan käyttää esimerkkinä ystävyysuhteita tai liittolaisuutta eli toiseen saman ryhmän jäsenen suhtaudutaan myönteisesti ja kannustavasti. Negatiivisella vahvisteella tarkoitan erontekoa ryhmän ulkopuolisiin toimijoihin, jossa yhteenkuuluvuus rakentuu sen mukaan, mitä 'Meillä' on ja mitä 'Heillä' ei ole. Tällaista yhteenkuuluvuuden rakentamista eronteon kautta muihin voidaan hahmottaa tarkastelemalla Merivoimien ja merirosvojen välisiä vuorovaikutussuhteita. Tästä syystä pursimies Tashigi pyytää anteeksi jaksossa 127. sitä, että auttoi merirosvoja eli heidän ryhmäänsä – Merivoimiin – kuulumatonta ulkoista toimijaa, joka normaaleissa olosuhteissa olisi heidän vihollisensa.

Yksilötasolla positiiviset vahvisteet voivat olla yhteisiä mielenkiinnon kohteita, tavoitteita tai muita sellaisia tapahtumia, jotka henkilöt ovat yhdessä kokeneet. Yksilöt voivat myös olla olleet tai olla vielä saman ryhmän jäseniä. Yksilötasolla negatiiviset vahvisteet voivat merkitä ideologioiden eroavaisuuksia, joiden myötä henkilö x ei tule tai halua tulla toimeen henkilön y kanssa ja siksi henkilö y koetaan kuuluvaksi 'Heihin'. Muilla kolmella sosiaalisella tasolla (ryhmä – yhteiskunta – kansainvälinen) positiiviset ja negatiiviset vahvisteet voivat ottaa samankaltaisia piirteitä, mutta niiden vaikuttavuusalueet ovat suurempia. Jos esimerkiksi kansainvälisesti käytetään negatiivisia vahvisteita, voi tämä merkitä tietyn ihmisryhmän, valtion tai liittouman sulkemista yhteistyön ulkopuolelle. Sillä taas on merkityksiä kansainväliseen politiikkaan ja pahimmillaan kyseinen erottelu voi johtaa konflikteihin tai jopa sotaan. Kansainvälisellä tasolla sen sijaan positiivisista vahvisteista kaksi hyvää esimerkkiä ovat diplomatia ja erilaiset sopimukset, joilla pyritään mahdollistamaan osapuolia osallistava, rauhanomainen keskustelu ympäristö.

Jakson 115. katkelmassa (ks. s. 63) Usopp puolustaa kapteeninsa unelmaa ja uskoo siihen, että tämä pystyy täyttämään prinsessa Viville antamansa lupauksen voittaa Crocodile. Kohtaus kuvastaa Luffyn ja Usoppin välistä yhteenkuuluvuuden tunnetta, mutta myös Usoppin yhteenkuuluvuutta Olkihattujen ryhmään. Huolimatta Luffyn erikoisesta ja varsin hupaisasta persoonasta, on hän (Luffy) onnistunut saavuttamaan poliittisessa mielessä merkittävän aseman, sillä hänen ajatuksiaan kuunnellaan, hänen tavoitteisiinsa uskotaan ja ennen kaikkea muut ovat valmiita toimimaan näiden asioiden puolesta. Johtaja tarvitsee legitimitteettiä, samoin kuin poliittinen sankari. Henkilönä Luffy ei identifioitu sankariksi, sillä kokee näiden olevan ihmisiä, jotka ovat toimissaan epäitsekkeitä. Luffy tulee kuitenkin muiden ihmisten toimesta nähdyksi sankarina, vaikka hän on sankarityypiltään hieman erilainen kuin esimerkiksi kapinallisarmeijan johtaja, kuningas tai prinsessa. Luffya voitaisiin pitää antisankarina (eng. *anti-hero*), joka eroaa tyypillisestä sankarista muun muassa kyseenalaisen moraalin, merirosvona olemisen ja usein naurunalaiseksi joutuvan luonteensa takia.

Antisankarit eivät ole selkeästi hyviä tai pahoja, vaan niiden luonto usein on sankarille monella tapaa poikkeuksellinen. Siobhan Lyons on esittänyt, että antisankarit nimenomaan esiintyisivät sellaisissa yhteiskuntajärjestyksissä, joissa hallinto rankaisee osaa rikoksenteijöistä ja suojelee toisia (Lyons 2021, 227). Tämä väittämä soveltuu aineiston poliittiseen järjestelmään, jossa Maailmanhallituksen alaisuudessa työskentelee häijyjä merirosvoja, jotka ovat suojassa vankeudelta vastapalveluksena tarjoamastaan avusta. Kun joku näistä merirosvoista, kuten aineistossa Crocodile, suorittaa rikoksen ja joku muu taho kuin Merivoimat onnistuvat pelastamaan kuningaskunnan, historiankirjoihin tapahtunut muutetaan hallinnon näkemyksen mukaiseksi. Tässä tapauksessa voittanut osapuoli, Alabastan kuningaskunta ja Olkihatut, eivät päättäneet vallitsevaa totuutta vaan Maailmanhallitus päätti sen heidän puolestaan. Lyons myös esittää, että tällaiset antisankarit, joissa on sekä sankareiden että antagonistien piirteitä, olisivat katsojille miellyttäviä (emt., 228). Jos sankareita ajatellaan ihanteellisina ihmisinä, jotka ovat epäitsekkeitä, rohkeita ja yhteisölleen omistautuneita, moiseen rooliin sitoutuminen vaatii henkilöltä tietynlaista nuhteettomuutta. Jatkuva epäonnistumisen pelko voi olla lamaannuttava, jos sankareiden suoriutumista mitataan heidän onnistumistensa kautta. Tällöin aidompi ja inhimillisempi hahmo, kuten Luffy, voi olla puoleensavetävämpi kuin täydellinen sankari. Kuten aineistossa prinsessa totesi, mitä kauemmin hän on Olkihattujen kanssa, sitä enemmän hän ymmärtää, miksi Luffy vetää ihmisiä puoleensa.

Luottamuksen ja toimijuuden diskursseihin liittyvät läheisesti vastakkainasettelut, kuten hyvän ja pahan määrittäminen. Vastakkainasetteluiden kautta on mahdollista ylipäätään käyttää tällaisia käsitteitä, jotka joiden avulla yksilöä voidaan kategorisoida kuuluvaksi yhteen ryhmään ja ulkopuoliseksi toiseen ryhmään. Campbell on kirjoittanut, että ”sankari nousee tuntemattomuudesta, mutta vihollinen on suuri ja huomattava vallanhaltija” (Campbell 1990, 288). Campbell viittaa tässä yhteydessä niihin rooleihin ja aseisiin, joita sankareilla ja vihollisilla voidaan nähdä olevan. Campbellin mukaan sankari taistelee tulevaisuuden asioiden puolesta, kun taas vihollisen voidaan nähdä turvautuvan menneisyydessä saavuttamaansa valta-asemaan. (Emt.)

Vaikka tarinan antagonisti nähdään moneen osoitteeseen aineistossa kansan sankarina, ei tarinankerronnallisesti samoja havaintoja voida tehdä: antagonisti on toistuvasti epäkiinnostunut kansalaisista eikä tavoittele heidän suosiotansa tai ota huomioon heidän tarpeitansa. Campbell kuvaa tällaista vihollista, tyrannia, seuraavalla tavalla: ”Tyranni on ylpeä, ja siinä piilee hänen tuhonsa. Hän on ylpeä, koska hän pitää voimaansa hänestä itsestään juontuvana – Hänen kohtalonaan on, että hänet petetään” (emt., 288–289). Aineistossa antagonistin tuhoksi koituu hänen ylpeytensä ja tunne voittamattomuudesta. Tarinan protagonistin, Luffyn, onnistuu sankarin tavoin selvittämään vihollisensa heikkouden ja voittamaan tämän, samalla pelastaen monta viatonta avuttomalta kohtalolta. Toinen, minkä voitaisiin nähdä määrittäneen antagonistin kohtalon myös aineistossa, on hänen liittolaistensa petturuus – Nico Robin pelasti tarinan sankarin, Luffyn, hengen ja kieltäytyi luovuttamasta saamiaan tietoja Pluton-aseesta sotilasvaltion perustamisesta haaveilevalle Crocodilelle.

Tässä vastakkainasettelussa henkilöiden välillä kuitenkin on jotain yhteistä: he määrittelevät itsensä ja tulevat muiden toimesta määriteltyiksi merirosvoina. He ymmärtävät kyseiseen rooliin kohdistuvat odotukset ja ennakkoluulot, eivätkä esimerkiksi Olkihatut halua tulla yhdistetyiksi kuningaskunnan prinsessaan, jotta heidän maineensa ei negatiivisesti vaikuttaisi prinsessaan. Toimijoina protagonistin ja antagonistin ovat hyvin erilaisia ja he kuvastavat erilaisia maailmannäkemyksiä. Kuten Campbell toteaa, ”hirviömäinen tyranni puoltaa kammottavaa todellisuutta, sankari toimii luovan elämän puolesta” (emt., 289). Luffyn persoonallisuus sankarina perustuu hänen aitouteensa, leikkisyyteensä ja mielikuviutukseensa. Antagonisti sen sijaan esiintyy kylmänä, laskelmoivana ja ylimielisenä vallantavoittelijana. Antagonistille tärkeintä on päämäärän saavuttaminen ja sankarille puolestaan tärkeintä on päämäärän saavuttaminen ystävien *kanssa* ja *heidän vuokseen*. Aineiston vii-

meisessä jaksossa Olkihatut osoittavat solidaarisuutta prinsessalle nostamalla kätensä taivasta kohden, kuin kertoakseen että prinsessa on yksi heistä – heidän *ystävänä*. Tätä elettä ei muu maailma ymmärrä, vaan se jää heidän välisekseen salaisuudeksi. Prinsessa ja Olkihatut osoittavat toisiaan kohtaan luottamusta ja sitoumusta. Kun Baroque Worksin agentit väittävät taistelun edetessä Olkihatuille, että Luffy on kuollut ja Crocodile tappoi hänet, he kieltäytyvät uskomasta noita. Heidän luottamuksensa ja uskonsa Luffyn paluuseen on suurempi kuin heille vihollisen antama tieto. Luffy on aineiston tarinan aikana ja ennen sitä osoittanut olevansa luottamuksen arvoinen ja epätäydellisestä sankaruudestaan huolimatta silti sankarillinen.

Merirosvot kuitenkin edustavat maailmassa rikollisuutta ja pahuutta, koska he eivät halua kuulua poliittiseen järjestelmään sellaisena kuin se on. Maailmanhallituksen ja Merivoimien rooleihin liitetään odotukset oikeamielisyydestä ja hyvästä, jonka tarkoitus on vastustaa tätä rikollisuutta ja pahuutta. Merirosvoihin, toisin kuin Merivoimiin, ei vallitsevan uskomuksen mukaan luoteta, sillä he ovat osoittaneet olevansa epäluotettavia. Teoksessaan Campbell toteaa, että muinaisilta ajoilta jääneiden hirviöiden ”lisäksi nousee ihmistyrannija, jotka anastavat itselleen naapuriensa omaisuutta, ja he aiheuttavat laajalti kurjuutta. Heidät on kukistettava. Sankarin on ensi töikseen puhdistettava toimintakenttensä” (emt.) Kun havainnoidaan aineistoa ja verrataan sitä Campbellin toteamaan, voidaan väittää kahden asian toteutuvan: 1) Huolimatta siitä roolista, joka sarjan protagonistilla on merirosvona, hän on ryhmässään (merirosvot) epätyypillinen eikä häntä voida täysin rinnastaa muihin aineistossa esiintyviin merirosvoihin; 2) Aineiston poliittisen järjestelmän oikeamieliset, eli Merivoimien joukot, pyrkivät aktiivisesti kukistamaan todistamansa pahuuden ja vangitsemaan pahantekijät. Kun oikeamieliset joutuvat kohtaamaan totuuden Alabastan tilanteesta, he kokevat olevansa pakotettuja toimimaan hetki sitten rikollisiksi tuomitsemiensa ihmisten rinnalla, jotta he voivat päihittää kuningaskuntaa uhkaavan vallantavoittelijan. Heidä ei yhdistä sama poliittinen vakaumus tai velvoite toimia ”oikein” vaan heidät yhdistää yhteinen vihollinen – yhteinen päämäärä.

Palaten ajatukseen sankarin roolista ja yhteiskunnan yhtenäisyydestä, mikäli sankarit menettävät luottamuksensa eikä kansa koe pystyvänsä enää turvautumaan sankarin apuun, sankarin tarpeessa ja puutteessa voivat uudet sankarit nousta. Jaksossa 98. esitetään katsaus menneisyyteen, jossa kuningas Cobra lupasi nuorelle pojalle, Kozalle, että jos jotain sattuisi Yubassa niin hän saapuisi välittömästi avuksi. Sen sijaan, koska kuningas ei kyennyt pitämään lupaustansa tai saapunut kansalaistensa avuksi, jaksossa 103. aikuisiksi varttunut

kapinallisarmeijan johtaja Koza toteaa, että ”ainoat, jotka voivat *pelastaa* Alabastan, ovat he.” Kuten olen jo aikaisemmin tässä tutkielmassa todennut, sankaruus osoittaa sen, missä sosiaalista (vaikutus)valtaa ilmenee ja kuka sitä käyttää. Kuningas on kuningas vain siksi, että hänet nähdään oikeutettuna johtamaan maata. Kuninkaan, tai tämän tutkielman tapauksessa sankarin, oikeutus perustuu luottamussuhteeseen, jonka henkilö on muodostanut kansalaisten kanssa. Tässä tapauksessa luottamussuhde ei välttämättä säily samanlaisena ja sankarin sosiaalinen status voi kärsiä tai lakata kokonaan.

Sankaruus näkyy sosiaalisesti luottamisen kautta. Aineistossa kansalaiset luottavat henkensä ja kylänsä tulevaisuuden Crocodilen käsiin, koska tämä on auttanut heitä aiemminkin. Toivottua lopputulosta tällöin puoltaa se, että koska Crocodile on aikaisemminkin auttanut heitä, niin miksi hän ei auttaisi vastaisuudessakin. Perustuen Maailmanhallitukselta ja Merivoimilta saamaansa titteliin yhtenä Seitsemästä meripäälliköstä Crocodile myös nauttii heidän luottamustaan, minkä takia Alabastan kuningaskuntaan ei ole lähetetty merisotilaita. Samoin prinsessa luottaa Olkihattuihin, koska nämä täyttivät hänelle antamansa lupauksen sekä jatkoivat auttamista tästä huolimatta. Samalla tavalla Olkihatut luottavat omaan kapteeniinsa ja toimivat hänen käskyjensä mukaan, vaikka ne kuulostaisivat kuinka hulluilta. Sankaruutta ei voi olla ilman luottamusta, ja päinvastoin, vihollisuuden voi nähdä kulkevan käsi kädessä epäluottamuksen kanssa. Tästä syystä eronteko ystävän ja vihollisen välillä on merkittävä, sillä sen avulla tiedämme, kehen voimme luottaa. Aineistossa antagonisti on lavastanut kuninkaan syylliseksi laittoman sadepulverin käyttöön, jonka käytön seurauksena monet kaupungit ja kylät ovat kuihtuneet pääkaupunkia lukuun ottamatta. Tästä huolimatta Yuban vanha mies luottaa kuninkaaseen.

Toto: ”Vivi. Minä uskon Hänen Ylhäisyyteensä. Hän ei ole sellainen, joka pettäisi kuningaskunnan. Oletko samaa mieltä?! Tämä kapina on naurettava. Ne hölmöt... Mitä sitten, vaikka ei ole satanut kolmeen vuoteen? Minä uskon Hänen Ylhäisyyteensä. Itse asiassa valtaosa kansasta uskoo.”¹⁰¹

Vaikka kapinallisarmeijan luotto kuninkaaseen on heikentynyt ja he väistämättä uskovat, että kuningas on aiheuttanut monen alueen kuihtumisen, Toto ei ole menettänyt uskoaan. Hän on pysynyt Yubassa, yrittäen itse pitää kuninkaalle antamansa lupauksen. Jaksossa 123. antagonistin vangitsema kuningas kieltäytyy antamasta tietoja Plutonista tuolle, ja suunnittelee kuolevansa maanalaiseen temppeliin yhdessä Crocodilen ja tuon päihittämän

¹⁰¹ ”Vivi-chan. I have faith in His Majesty. He’s not someone who would ever betray the kingdom. Don’t you agree?! This rebellion is ridiculous. Those fools... So what if it hasn’t rained for a mere three years. I have faith in His Majesty. Most of the country still does, in fact.”

Nico Robinin kanssa. Kun heitä ympäröivä temppeli alkaa yhtäkkiä tärisemään kuin olisi romahtamassa, Crocodile epäilee kuninkaan aiheuttaneen sen jotenkin. Kuningas vastaa tälle, että

”Tämä maanalainen siunattu temppeli on rakennettu niin, että vetämällä ulos yhden pienen pilarin temppelin rakenteiden tasapaino häiriintyy ja aiheuttaa temppelin tuhon. Te kaksi... kuollette täällä kanssani. Nefertari- perheen kahdententoistana kuninkaana en voi antaa tätä hiekkavaltakuntaa jollekin sinun kaltaisellesi.”¹⁰²

Kuningas osoittaa suurta epäluottamusta antagonistia kohtaan, koska hän on nähnyt, millaisiin hirmutekoihin tuo kykenee ja hän voi kuvitella, mitä tuo saattaisi Plutonin avulla saada aikaan. Kuningas on valmis kuolemaan, jos se tarkoittaisi sitä, että hän veisi mukanaan tiedot Plutonista ja että Crocodile kuolisi samalla hänen kanssaan. Päinvastaisena eleenä voidaan pitää jakson 128. kohtausta, jossa taistelusta toipuneet Olkihatut viimein juhlivat voittoansa kuninkaallisessa palatsissa. Juhlinta jatkuu yhteisestä aterioinnista kylpylään, jossa pyyhe yllään oleva kuningas kiittää Olkihattuja ja kumartaa pänsä näille.

Zoro: ”Hei, onko se ihan okei, jos kuningas tekee noin...?”¹⁰³

Neuvonantaja Igaram: ”Tämä on vakava tapaus, Cobra. Kuninkaan ei pitäisi kumartaa päätänsä kenellekään.”¹⁰⁴

Kuningas Cobra: ”Igaram... Auktoriteetti on jotain, mitä kannat vaatteidesi päällä.”¹⁰⁵

Aineistoesimerkistä on havaittavissa luottamuksen diskurssin lisäksi toimijuuden diskurssi. Kuvainnollisesti hän laskeutuu tavallisen ihmisen tasolle, korostaen sitä, kuinka vaatteiden ja auktoriteetin (kuninkuuden) takana myös hän on vain ihminen. Kuningas osoittaa kiitollisuuttaan ja luottamustaan Olkihattuja kohtaan eleensä ja sanojensa välityksellä. Sankarit nauttivat sosiaalisen luottamuksen lisäksi heidän auttamiensa ihmisten ja kansan kiitollisuutta. Jos ajatellaan Homeerista sotasankaria, joka tavoittelee kunniaa sankarillisten tekojen kautta, sankarille palkitsevaa voi olla myös muiden kokema kiitollisuudentunne. Mikäli henkilö suorittaa sankarillisen teon olettaen, että vastapuoli jäisi hänelle velkaa ja tuntisi olevansa kiitollisuudenvelassa, ei tekoa voida pitää epäitsekäänä. Tässä tilanteessa luot-

¹⁰² ”This underground sacred temple is built so that pulling just one small column out will cause the entire balance to be disrupted and destroy the temple. You two... will die here with me. As the 12th king of the Nefertari Family, I can't give this sand kingdom to someone like you. ”

¹⁰³ ”Hey hey, is it okay... for a king to do such thing...?”

¹⁰⁴ ”This is a serious incident, Cobra-sama. A king shouldn't bow his head to anyone.”

¹⁰⁵ ”Igaram... Authority is something you wear over your clothes.”

tamus sankariin voi riippua kontekstista, sillä jos sankarin motivaatio tehdä sankarillisia tekoja on egoistinen, ei ole mahdollista luottaa siihen, että sankari arvottaisi muiden ihmisten edun omansa ylitse kaikissa tilanteissa. Päinvastoin tällaisen sankarin voitaisiin olettaa omaavan antisankarillisia piirteitä.

Luottamuksen diskurssin keskeisenä piirteenä pidän sitä, että kansalaiset voivat luottaa sankarin eheyteen (eng. *integrity*). Poliittisella sankarilla ei tule olla sellaisia motivaation lähteitä, jotka ovat ristiriidassa autettavan kanssa. Mikäli tällaisia ristiriitoja sisältäviä motivaation lähteitä on, sankariin luotettavuus kärsii, koska autettava ei voi täysin luottaa sankarin tarjoamaan apuun. Aineistossa kapteeni Smoker on luottanut Merivoimien ja Maailmanhallituksen eheyteen ja oikeudenmukaisuuteen, mutta kuullessaan, että Olkihattujen uroteko peitellään ja sen sijaan julkisesti kiitos annetaan Merivoimille, kapteeni menettää luottamustaan työnantajaansa kohtaan. Poliittinen sankari saa suosionsa, kannatuksensa ja luottamuksensa kansasta ja ilman niitä ei ole poliittista sankaruutta. Tilanteessa, jossa poliittinen sankari ajaa pelkästään omaa tai tietyn ryhmän etua, ei sankaruus voi olla kestävä, koska yhteiskuntajärjestykset ovat dynaamisia. Kestävyys perustuu sosiaalisten suhteiden vahvuuteen ja niiden keskinäisiin sidoksiin, jolloin heikkosidoksiset tai rajoittuneet sosiaaliset suhteet eivät ole pidemmällä aikavälillä kestäviä.

6.2 Sankari yksilönä ja osana poliittisesta järjestelmästä

Tähän saakka olemme tarkastelleet poliittista sankaruutta sen kautta, millaisia oletuksia, velvollisuuksia ja vapauksia sankareihin yhdistetään. Tässä viimeisessä luvussa perehdyn siihen, kuka poliittinen sankari on toimijana ja minkälaisia motivaatioita sankarilla voi olla. Tätä viimeistä diskurssia kutsun *toimijuuden diskurssiksi*. Toimijuuden diskurssiin kuuluvat oleellisesti poliittisen sankarin sisäiset ja ulkoiset motivaatiot, millaisia asioita sankari edistää ja millainen hänen suhtautumisensa on poliittiseen järjestelmään. Luottamuksen diskurssi paljastaa meille, kuinka muut suhtautuvat sankareihin, millaisia oletuksia sankareihin yhdistetään ja millaista on luottamus sankareita kohtaan. Näitä kahta diskurssia voitaisiin pitää saman kolikon kääntöpuolina – kuinka muut (ulkomaailma) näkevät poliittisen sankarin ja kuinka sankari näkee itsensä ja tavoitteensa. Useimmiten sankaruutta tarkastellaan nimenomaan ulkomaailman kautta tutkimalla sitä, mitä tunteita sankarit saavat aikaan muissa. Kuitenkin haastatteluiden, tai kuten tässä tutkielmassa fiktiivisen maailman, avulla on mahdollista tarkastella sankareiden itse tekemää merkityksellistämistä ja kriittisesti arvioida niitä motiiveja, joita sankareilla esitellään olevan.

Frisk esittää teoksessaan Sibylle Scheipersin ajatuksen, jonka mukaan sankareiden tutkimisessa tulisi nimenomaan kiinnittää huomiota siihen, että sankaruus on osa jatkuvaa sosiaalisen konstruktion prosessia, eikä pelkästään yksilön rohkeita tekoja (Frisk 2019, 95). Campbellin monomyytti esittää sankarin syntymän tapahtuvaksi sellaisen muutoksen kautta, jossa sankaria koetellaan ja hänen täytyy kehittyä ylittääkseen haasteensa. Aineistossa Luffyn ja prinsessa Vivin molempien voidaan sanoa käyvän lävitse tämä kehityskulku. Molemmat tulevat tarinan aikana päihitetyiksi, mutta he onnistuvat nousemaan uudelleen ja palaamaan entistä vahvempina ja viisaampina takaisin. Kitchen ja Mathers esittävät omassa teoksessaan yhden mahdollisuuden, jonka mukaan tämä sankarin kokema muutos todellisuudessa toisi hänet lähemmäksi yhteiskuntaa ja motivoisi häntä toimimaan tavalla, joka on sosiaalisesti ”oikein” (Kitchen & Mathers 2019, 6; ks. Nakamura & Graham 2017; ks. Goranson & Gray 2017). Kun tarinan päätteeksi Luffy ja Olkihatut jättävät Alabastan taakseen, prinsessa olisi halunnut lähteä heidän mukaansa. Hän kuitenkin ymmärtää ja hyväksyy velvollisuutensa kuningaskunnan prinsessana ja sanoo hyvästit ystävilleen. Kaiken, mitä prinsessa teki – pakeni kuningaskunnasta, liittyi Baroque Worksiin, liittoutui Olkihatujen kanssa ja taisteli Crocodileä vastaan – hän teki sen kuningaskuntansa ja oman kansansa tähden. Hän kasvoi naiivista kuningaskunnan prinsessasta kansan sankariksi, osoittavan olevansa heidän luottamuksensa arvoinen.

Jos ajatellaan, että yksilön ei täten tarvitsisi syntyä tiettyjen ominaisuuksien kanssa tullakseen nähdyksi poliittisena sankarina, niin se merkitsisi sitä, että yksilö – periaatteessa kuka tahansa – voisi tulla ”kasvatetuksi” sellaiseen rooliin. Kapinallisarmeijan johtaja Koza osoittaa aineistossa jo lapsena halua ja kykyä puolustaa heikompiansa, kun hän suojelee prinsessaa rosvoilta. Kozan poliittinen sankaruus korostuu hänen persoonansa kautta, sillä hän aktiivisesti pyrkii vaikuttamaan vallanpitäjiin, auttamaan kansalaisia sekä on valmis vastustamaan sisäisiä tai ulkoisia uhkia. Aikuisena hän omaksuu roolinsa kuningaskunnan puolustajana ja asettuu vastoin kuninkaallista armeijaa, koska uskoo kuningaskunnan kuninkaan väärinkäyttävän valtaansa. Hän oikeuttaa kansannousun ja kapinallisarmeijan tärkeyden sillä, että ilman heidän puuttumistaan kuningaskunta tuhoutuisi.

Erilainen esimerkki sankarin rooliin kasvatetusta sankarista voisi olla Camu, joka esitti tovereidensa kanssa kapinallisarmeijan sotilaita ja huijasi pientä kylää oman etunsa vuoksi. Olkihatut kuitenkin onnistuivat puskemaan nämä ulos pelkurimaisista kuoristaan ja omaksumaan roolinsa kylän suojelijoina. Camu ei käy läpi samalla tavalla sankarin monomyyttejä, mutta hän joutuu kohtaamaan todellisuuden rajoitteet, omat unelmansa ja tekemään päätöksen sen pohjalta, mikä hänelle on tärkeintä. Camu korostaa aineistokatkelmassa lasten tulevaisuuden ja unelmien merkitystä, ja tekee päätöksen taistella heidän vuokseen. Ilman tätä prosessia Camu ei olisi saavuttanut sankarin potentiaaliaan, vaan hän olisi omien sanojensa mukaan jäänyt ”roistoksi”. Hypoteettisesti voitaisiin siis puhua yksilön ikään kuin ”kuntouttamisesta” yhteiskunnan tuottavaksi ja osallistuvaksi jäseneksi. Mutta jos puhutaan poliittisten sankareiden syntymästä ja tuottamisesta ”kasvattamisena” tai ”kuntouttamisena”, korostuu väistämättäkin poliittisen vallan käyttäminen: mitkä ajatukset ovat sallittuja, minkälaiset teot nähdään sankarillisina ja mitä ominaisuuksia sankareilta odotetaan.

Toimijuuden ja luottamuksen diskursseja on täydellisesti vaikea erottaa toisistaan, koska molemmat tarkastelevat sitä, minkä takia sankarillisia tekoja tehdään. Ne käsittelevät sankaria yhteiskunnan vaikuttajana, mutta myös päätöksentekijänä ja yhteiskunnan vaikutuksen kohteena. Molempiin näistä diskursseista liittyy myös sankarin tai vihollisen rooli ja tämän roolin tuomat velvollisuudet. Luottamuksen diskurssi tarkastelee sitä, millaisia velvollisuuksia muut kokevat siihen rooliin kuuluvaksi, kun taas toimijuuden diskurssi tarkastelee sitä, millaisina yksilö kokee ja miten yksilö omaksuu roolin tuomat velvollisuudet. Mainitsen tästä esimerkkinä jakson 116. kohtauksen (s. 73, aineistokatkelma 100.), jossa

Bon Clay toteaa, että on hänen velvollisuutensa tappaa prinsessa. Tämän velvollisuuden kautta, jonka henkilö omaksuu, paljastuu hänen roolinsa vihollisena. Bon Clay lopulta häviää taistelun, mikä noudattaa tyypillistä sankaritarinan kaavaa, jossa hyvä lopulta voittaa pahan. Vihollinen on pahasti loukkaantunut eikä pysty nousemaan. Hän pyytää vastustajansa, Olkihattujen jäsentä Sanjia, tappamaan hänet, koska hän hävisi. Tämä kuitenkin kieltäytyy tappamasta Bon Clayta, ja sen sijaan tarjoaa tälle auttavaa kättä.

Bon Clay: ”Sinä voitit. Tapa minut. Kohtaloni on joka tapauksessa tulla organisaation eliminoimaksi. Mitä odotat? Kiirehdi ja iske viimeinen isku...”¹⁰⁶

Sanji: ”Tuo oli hyvä taistelu. Meidän ei pitäisi tarvita sen enempää sanoja.”¹⁰⁷

Huolimatta siitä, että Sanji lopulta iskee viimeisen iskun, hän säästää Bon Clayn hengen ja poistuu paikalta sankarina. Bon Clay tulkitsee tämän, heidän välisensä hyvähenkisyyden, ”kilpailijoiden välisenä ystävyytenä”. Jos laajennetaan tämän ilmiön tutkimista, voidaan todeta, että aineistossa sankarit (Olkihatut) eivät tapa vihollisiaan. Jokaisessa taistelussa, jonka Olkihatut käyvät vihollisjoukkojen kanssa aineistossa, he jättävät viholliset eloon sen jälkeen, kun ovat voittaneet nämä. Sen sijaan, jos tarkastellaan vihollispuolta, he taistelevat tappaakseen omat vastustajansa eivätkä ole kiinnostuneita siitä, millaisia seurauksia heidän teoillansa on. Tästä mainitsen esimerkkinä jakson 122., jossa Luffy saapuu Alubarnaan aikaisemman häviönsä jälkeen ja kokee jälleennäkemisen muiden kanssa. Prinsessa Vivi ja Olkihatut yrittävät löytää kanuunaa, jonka on määrä räjäyttää koko kaupunki 5 kilometrin säteellä. Samalla kun Luffy kohtaa Crocodilen, muut yrittävät selvittää, missä kanuuna on, voidakseen pysäyttää Crocodilen suunnitelman. Prinsessa kertoo muille, että uskoo kanuunan olevan aivan kaupungin aukiolla.

Usopp: ”Mitä?! Miksi?! Jos näin on, niin tykkimies räjähtää myös...”¹⁰⁸

Nami: ”Sellainen mies Crocodile siis on...”¹⁰⁹

Chopper: ”Hän ei välitä, vaikka hänen omat miehensä kuolevat?!”¹¹⁰

Olkihattujen reaktio poikkeaa täysin siitä, mitä esimerkiksi Bon Clay piti täysin normaalina toimenpiteenä häviön jälkeen – häviäjät, petturit ja viholliset hävitetään, koska näille ei ole

¹⁰⁶ ”You’ve won. Kill me. I’m destined to be eliminated by the organization anyhow. What are you waiting for? Hurry up and strike the last bow...”

¹⁰⁷ ”That was a good fight. We shouldn’t need any more words than that.”

¹⁰⁸ ”What?! Why?! If that’s the case, the cannooner will also be blown up...”

¹⁰⁹ ”So that’s the kind of man Crocodile is...”

¹¹⁰ ”He doesn’t care if his own men die?!”

käyttöä. Bon Clay ei ole yksittäistapaus, vaan saatuaan tietää läheisen kumppaninsa Nico Robinin petoksesta, antagonisti aikoo tappaa hänet. Suunnitelma epäonnistuu Luffyn ansiosta, joka sankarillisesti voittaa vihollisen ja pelastaa tämän hengen. Sankarillisesta teostaan huolimatta Luffy ei ole kiinnostunut maailman valloittamisesta, kuuluisuudesta tai valuutasta – Luffy auttaa ystäviänsä ja heitä, jotka pyytävät hänen apuansa. Hän ei oikeudenmukainen samalla tavalla kuin moni muu sarjan hahmo ja suorittaa myös merirosvolle tyypillisiä tekoja, kuten varastaa tavaraa ja murtautuu kiellettyihin paikkoihin. Luffy ei toimi oikeudenmukaisesti, koska hänen täytyy tai koska häneltä sitä oletetaan, vaan ainoastaan koska hän haluaa. Luffy haluaa tulla merirosvojen kuninkaaksi, että voi olla maailman vapain ihminen. Monella tapaa Luffy on antisankarillinen, siinä missä kuningas Cobra, prinsessa Vivi ja Kapinallisjoukkojen johtaja Koza ovat tyypillisempiä tarinan sankareita – he haluavat toimia moraalisesti oikein ja auttaa pyyteettä heitä, jotka ovat pulassa. Rikollissyndikaatin johtajaa ja yhtä Merten Sotapäälliköistä, Crocodilea, sen sijaan ei voida kuvailla tyypillisen sankarin termein. Luffyn persoonassa korostuvat hänen itsekkyytensä ja sinnikkyytensä saavuttaa ne asiat, joita *hän* haluaa. Luffy pitää sankarillisesti ystäviensä tavoitteet ja toiveet mielessään, mutta aineiston valossa on epätodennäköistä väittää, että hän luopuisi omista unelmistaan muiden vuoksi. Hänen sankaruutensa ristiriidat ovat aineistossa jatkuvasti läsnä, välillä hänen perustellen auttamistaan sillä, että prinsessa on heidän ystävänsä ja välillä sillä, mitä hän haluaa. Seuraavaksi esitän muutama vuorolausetta, joilla pyrin havainnollistamaan Luffyn motivaation lähteitä.

”Me kuulemme sinun äänesi.”¹¹¹ (J121.)

”Varmistan, että Crocodile tulee maksamaan tästä... Hän pilkkasi Viviä... ja vanhaa miestä...”¹¹² (J112.)

”Kun olen päihittänyt Crocodilen, anna minulle ruokaa niin paljon ruokaa, että voisin kuolla!”¹¹³ (J105.)

”Minä olen se mies, kenestä tulee merirosvojen kuningas!” (J124.)

Aineistossa näkyy Luffyn oma motivaatio päihittää Crocodile, mutta hänen todistaessa kaikkea sitä tuskaa, minkä Crocodile aiheuttaa ”hyville ihmisille”, hän haluaa entistä enemmän päihittää Crocodilen. Jaksossa 109. hän sanoo, että ”en tarvitse tuollaista teko-

¹¹¹ ”Your voice is heard by us.”

¹¹² ”I’m going to make sure Crocodile pays for this... He made fun of Vivi... and that dried-up old man...”

¹¹³ ”After I kick Crocodile’s ass, gimme so much food I might die!”

syötä hänen päihittämiseensä!”¹¹⁴ Kohtauksessa kapteeni Smoker kertoo Olkihatuille, kuinka Crocodilen ja Nico Robinin liittouma voisi paisua maailmanlaajuisesti ongelmaksi. Kohtaus vahvistaa näkemystä Luffyn toimijuudesta itsekeskeisenä eikä altruistisena. Monesti hänet kuvataan jopa lapsellisena, taistelemassa ruuasta. Sankarina hän samaan aikaan on sekä ei ole täydellinen: niin kauan kuin hänellä on syy taistella jonkin puolesta ja tavoitella jotain unelmaa, hän nousee ylös eikä lannistu vastoinkäymisistä. Mutta häneen ei voi turvautua moraalisisissa kysymyksissä, sillä hän kuitenkin edustaa ja toteuttaa merirosvoille tyypillisiä rikollisia elämäntapoja. Luffy ei esimerkiksi tuominnut aavikolla tapaamaansa miestä, joka oli hankkinut itselleen lailla kiellettyä sadepulveria myyntitarkoitukseen, vaikka hän aluksi olettikin miehen hankkineen sadepulverin, jotta voisi auttaa kuningaskuntaa. Miehellä hän perusteli suhtautumistaan sillä, ettei voisi muutenkaan ilmiäntä tuota, koska on itsekin rikollinen.

Koska aineistossa tehdään selväksi yhteys sadepulverin käytön ja rikollisuuden välillä, esitän toisen esimerkin tilanteesta, jossa yksilön toimijuus ylittää hänen roolinsa velvollisuudet. Jaksossa 127. kapteeni Smoker käyttää sadepulveria vastoin lakia auttaakseen Alabastan kuningaskuntaa. Hän toimii edellä mainitulla tavalla, koska hän seuraa omaa oikeudentajuaan, mitä aikaisemmin aineistossa kehotti myös pursimies Tashigia noudattamaan. Tämä erottaa valtaosan aineiston sankareista tarinan antagonistista, joka ei seuraa samantilaista oikeudentajua vaan toimii tavalla, joka palvelee hänen omaa etuansa. Erityisesti kun tarkastellaan toimijuuden diskurssia, voidaan todeta, ettei Crocodile voi olla sankari. Hän nauttii kansan luottamusta, mutta tämän luottamuksen perusteet ovat kansan epätietoisuudessa ja naiiviudessa, jonka hän lopulta menettää, kun totuus paljastuu.

Jaksossa 124. Luffy saapuu romahtamaisillaan olevaan maanalaiseen temppeleihin ja kohtaa Crocodilen. Crocodile on epäuskoinen siitä, että sankari on vieläkin hengissä ja vaatii tietää, mitä tämä haluaa. Sankari kertoo antagonistille haluavansa takaisin sen, mitä tuo on vienyt.

Crocodile: ”Mitä vein? Onko se rahaa? Kunniaa? Luottamuksen? Elämiä? Sateen? Mitä haluat minun palauttavan? On olemassa paljon asioita, joita vein.”¹¹⁵

Luffy: ”Valtion!”¹¹⁶

¹¹⁴ ”I don’t need any excuse like that to kick his ass!”

¹¹⁵ ”What I took away...? Is it money? Fame? Trust? Lives? Rain? What do you want me to return? There’re so many things that I took away.”

Crocodile: ”Olen juuri valtaamassa tämän valtion tulemalla sen kuninkaaksi.”¹¹⁷

Sankari muistelee kaikkia niitä hetkiä, jolloin prinsessa on itkenyt ja kärsinyt kotimaansa tilanteen vuoksi. Sankari on raivoissaan kaikesta siitä kivusta, mitä antagonisti on aiheuttanut prinsessalle.

Luffy: ”Jos tämä on hänen valtionsa, niin hänen pitäisi hymyillä enemmän!”¹¹⁸

Aineistossa prinsessa oppii vähitellen luottamaan Olkihatuilta saamaansa tukeen ja ymmärtämään sen, että he seisovat yhtenäisenä rintamana Alabastan pelastamisen puolesta. Jaksossa 104. Luffy ilmaisee, että hän lopettaa. Vaikka Olkihatut painostavat Luffya sanoen, että ”he tekevät tämän Vivin vuoksi”, Luffy kieltäytyy auttamasta prinsessaa tuon haluamalla tavalla. Luffy argumentoi sen puolesta, etteivät he voi pelastaa kuolevia ihmisiä kuolemasta, mutta he voivat yrittää pysäyttää kapinan ja päihittää Crocodilen. Prinsessa on yrittänyt pelastaa kaikki asettamalla ainoastaan oman henkensä alttiiksi. Luffy ei ole tyyppinen sankarihahmo, joka tekee kaiken moraalisesti oikein ja väkivallattomasti. Kohtauksessa prinsessa lyö turhautuessaan Luffya, joka ottaa iskun vastaan ja lyö prinsessaa takaisin. Luffy pakottaa kohtauksessa prinsessan ymmärtämään, että jos hän haluaa pelastaa ihmiset, täytyy hänen olla valmis laittamaan myös heidän henkensä pantiksi. Yhden ihmisen panostus ei ole tarpeeksi kuningaskunnan pelastamiseen. Lopulta prinsessa ymmärtää, että Luffy ja Olkihatut auttavat häntä ja seisovat hänen rinnallaan, koska he ovat *ystäviä*. Seuraavassa jaksossa (J105.) prinsessa kiittää Luffya siitä, että tämä auttoi häntä jatkamaan.

Sankari ei ainoastaan auta ja suojele heikompia tai puhu heidän puolestaan, vaan poliittinen sankari myös tarvittaessa osaa kannustaa muita ajattelemaan itse ja puskemaan unelmiansa kohti. Poliittiset sankarit ovat yhteiskuntien voimavara, jonka avulla järjestyksen resilienssiä voidaan kehittää ja ylläpitää. Populaarikulttuurin avulla voidaan luoda poliittisen sankaruuden narratiivi niin, että yksilöllä olisi lähtökohdistaan riippumatta mahdollista tehdä päätös toimia sankarillisesti ja ettei hänen täytyisi olla homogeenisesti tietynlainen voidakseen tulla nähdyksi sankarina. Poliittisen sankaruuden ilmiön osalta tietynasteinen homogeenisyys on edellyttävää, jotta voimme tunnistaa ja nimetä poliittisen sankaruuden, mutta liiallinen homogeenisyys voi olla rajoittavaa ja haitallista, kuten olemme aikaisem-

¹¹⁶ ”The country!”

¹¹⁷ ”I’m just about to take this country... By becoming its king.”

¹¹⁸ ”If this is really her country... she should be... smiling more!”

min tässä tutkielmassa todenneet. Poliittinen sankari ei ole pelkästään tulkinnan kohde ja voimaton vaikuttamaan omaan toimijuuteensa, vaan poliittisilla sankareilla on myös sankaruutensa lisäksi henkilökohtainen identiteetti ja motivaation lähteet. Poliitiikka on valtakamppailua siitä, miten asiat tulisi hoitaa tai kuten Paloheimo ja Wiberg tämän muotoilevat, ”politiikka on toimijoiden tavoitteiden edistämiseen tähtäävää yhteisten asioiden hoitamista” (Paloheimo & Wiberg 1997, 15). Nimenomaan toimijoiden erilaisuus on politiikan liikkeelle ajava voima, koska jos toimijat olisivat arvomaailmaltaan ja käsityksiltään samanlaisia, niin politiikalle tai muihin ihmisiin vaikuttamiselle ei olisi tarvetta. Poliittinen sankaruus korostuu erityisesti siinä, kun pyritään vaikuttamaan niihin ihmisiin, jotka eivät ole kanssamme samaa mieltä jonkin asian suojelemisen tai pelastamisen puolesta tai päinvastoin, ovat halukkaita tuhoamaan jotain muille ihmisille suojelemisen tai pelastamisen arvoista. Poliittisen sankaruuden yhteiskunnallinen merkitys korostuu siinä, kuinka hyvin ihmiset saadaan tuntemaan olonsa merkityksellisiksi siinä yhteiskuntajärjestyksessä, johon he kuuluvat. Tämä merkityksellisyyden tunne voi suojata heitä tyhjyydeltä, joka muussa tapauksessa saattaisi ohjata heidät toimimaan yhteiskuntaa ja sen muita jäseniä vastaan, kuten omaksumalla Toiseuden tai vihollisuuden rooleja.

7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Populaarikulttuuri luo poliittiselle sankaruudelle institutionaalisia merkityksiä. Kun tarkastellaan sankaruuden politisoitumista tai poliittista sankaruutta, on aineiston valossa mahdollista erottaa ainakin kolme päädiskurssia, jotka ovat altruismin, rohkeuden ja solidaarisuuden diskurssi. Altruismin diskurssiin liittyvät vahvasti auttaminen ja pelastaminen; rohkeuden diskurssiin liittyvät suojeleminen, vahvuus ja soturiuus; ja solidaarisuuden diskurssiin liittyvät luottamus ja toimijuus. Näiden aladiskurssien yhteyteen voitaisiin liittää muitakin diskursseja, kuten uhrautumisen ja ystävyysdiskurssit, jotka korostuvat sankarillisessa perspektiivissä. Yhdessä nämä diskurssit liittävätkin poliittisen sankarin identiteettiin kuuluvaksi tiettyjä ominaisuuksia, velvollisuuksia ja oikeuksia, joiden avulla yksilö itse ja muut kykenevät arvioimaan henkilön toimijuutta suhteessa poliittiseen sankaruuteen.

Tutkimuskysymykseni tässä tutkielmassa olivat, mitä on poliittinen sankaruus ja millaisia yhteiskunnallisia merkityksiä populaarikulttuuri luo sille. Aineiston valossa poliittinen sankaruus esiintyy sellaisena toimintana tai puheena, joka kannustaa yksilöä ottamaan kantaa sosiaalisiin haasteisiin ja toimimaan tavalla, joka edistää yhteiskuntajärjestyksen kehitystä ja joko sen säilymistä nykyisen kaltaisena tai uuden tasapainon löytämistä. Jotta tämä on mahdollista, henkilöllä tulisi olla ideologia, unelma tai motiivi, jonka takia hän tekee päätöksen toimia sankarillisesti tai sankarille ominaisella tavalla tietyssä tilanteessa. Kun henkilöllä on syy toimia sankarillisesti, voidaan seuraavaksi tarkastella niitä toimia, joita hän päättää toteuttaa. Poliittinen sankaruus on tyypillisimmin tarkoituksenmukaista, eli yksilö pyrkii tiettyyn päämäärään. Poliittinen sankari ei pelkää auttaa hädässä olevia tai pelasta muita ihmisiä pahantekijöiltä, mutta myös kannustaa heitä vahvistumaan, ajattelemaan ja tavoittelemaan heille tärkeitä unelmia. Täten poliittisen sankaruuden voitaisiin nähdä kykenevän ylläpitämään toimivaa yhteiskuntajärjestystä ja torjumaan ulkoisia ja sisäisiä uhkia tai vaihtoehtoisesti, muodostamaan yhteiskuntajärjestys uudelleen esimerkiksi kansannousun kautta.

Poliittinen sankaruus, toisin kuin Vihollisuus, ei sulje pois moraalista paha. Poliittinen sankaruus liittyy yhteiskunnalliseen toimintaan ja ideologioihin, eikä välttämättä ota kantaa siihen, mikä on moraalisesti oikea ratkaisu yhteiskunnallisissa asioissa – sen sijaan vaihtoehtoisia ratkaisuja voi olla monia ja erilaisten toimijuuksien kautta lukuisat yhteiskuntajärjestykset ovat mahdollisia. Samoin kuin *poliittinen* on olemassa vastustaakseen vihollisuutta, poliittinen sankaruus on yksi yhteiskuntien jatkuvuuden mahdollistavista tekijöistä. Yh-

teiskuntien jatkuvuuden takaamiseen liittyy vahvasti uhkien torjunta, jossa oleellisessa osassa on eronteko nimenomaan Toiseuden ja vihollisuuden lajien kanssa – eli sen määrittelemisen, milloin kaksi merkityssysteemiä voi elää rinnakkain sovussa ja milloin Toisesta tulee vihollinen. Tämä liittyy läheisesti tutkimuskysymykseni toiseen osaan, eli millaisia yhteiskunnallisia merkityksiä populaarikulttuuri luo poliittiselle sankaruudelle.

Aineistossa sankaruuden kokemus perustuu tulkitsijan ja tulkinnan kohteena olevan väliin suhteeseen, ja on täten riippuvainen annetusta kontekstista. Kyseessä oleva aineisto – otos populaarikulttuurista – rakentaa kuvan sankaruudesta monitulkinnallisena, jota kuitenkin värittää moraalisen pahuuden (Vihollisen) ja perinteisen vihollisuuden sävyerot. Siinä missä Sankaruus voi olla moraalisen pahan, Vihollisen, aiheuttamaan uhkaan reagoimista, poliittinen sankaruus on yhteisiin asioihin vaikuttamista ja liittyy käsillä olevan asian (kuten yhteiskunnan) elinvoimaisena pitämiseen. Sen tarkoitus ei ole yksinomaan estää tai poistaa moraalista paha, mutta joka kuitenkin voi edesauttaa niiden poissulkemista prosessissa. Poliittinen sankaruus tarkoittaa sen asian tiedostamista, että on olemassa vihollisuutta, joka ei välttämättä ole yksiselitteisesti moraalisesti paha vaan jonka tulkinta riippuu kontekstista – milloin tappaminen on oikeutettua ja poliittisesti perusteltua ja milloin vastustajan tappaneesta tulee kylmäverinen murhaaja (ks. Schmitt 2015).

Poliittinen sankaruus liittyy läheisesti siihen, kenellä on oikeus ja mikä tulee oikeutetuksi – toisin sanoen, kenellä on sosiaalista valtaa. Väitän, että poliittista sankaruutta voitaisiin pitää yhtenä sosiaalisen vallan muotona, koska poliittiset sankarit nauttivat tyypillisesti kansan luottamusta ja he saavat oikeutusta omille ajatuksilleen ja teoilleen. Kaksi erillistä poliittista sankaria voivat edustaa kahta merkityssysteemiä, jotka pyrkivät kamppailun kautta määrittämään vallitsevan ideologian. Aineistossa tämä poliittisten sankareiden yhteenotto kulminoitui sodankäyntiin, jossa kamppailtiin siitä, kuka saa vallan. Antagonisti, joka aineiston alussa nautti kansan luottamusta, osoittautui kuningaskunnan ja Maailmanhallituksen viholliseksi pyrkimyksessään kaapata valtaistuin. Muut poliittiset toimijat, jotka olivat erillään kamppailleet yhteiskuntaa uhkaavaa vihollista vastaan, yhdistivät voimansa ja onnistuivat estämään vihollisen valtaannousun. Antagonistin rooli kansan sankarina ja suojelijana muuttui viholliseksi siinä vaiheessa, kun hänen todellinen motiivinsa paljastui ja hänet tuomittiin muiden toimesta rikolliseksi.

Toisin kuin todellisuudessa, jossa on mahdotonta konkreettisesti asettua toisen ihmisen asemaan ja nähdä maailma hänen silmiensä kautta, populaarikulttuuri mahdollistaa tällai-

sen asetelman luomisen ja siihen asettumisen (ks. Caso & Hamilton 2015; vrt. Kahn 2013). Populaarikulttuuri haastaa lukijan tai katsojan tulkitsemaan teosta ja siinä tehtyjä merkityksellistämisiä. Populaarikulttuuri antaa äänen erilaisille yksilöille, ihmisryhmille ja ideologioille ja mahdollisuuden määritellä tai olla määrittelemättä itseään tietyin rajaehdoin. Lukijalle tai katsojalle esitellään tyypillisesti yksi näkökulma, eli narratiivi, jonka kautta tapahtumia esitetään. Kuitenkin monesti sen lisäksi myös tarjotaan eriäviä näkökulmia, joiden avulla tulkitsija kykenee muodostamaan laajemman kokonaiskuvan ja täten tarkastelemaan kriittisemmin päähenkilön kautta avautuvaa näkökulmaa.

Toisinaan kuitenkin muut, kuin päähenkilön narratiivi, voivat puuttua tarinankerronnasta ja tällöin kertojan luotettavuutta todellisuuden kuvaajana voidaan kritisoida. Näiden näkökulmien välille on mahdollista muodostaa vuoropuhelu, josta ilmenee sankaruuden ja vihollisuuden dynaamisuus – kyseessä ei välttämättä ole pysyvä ominaisuus, vaan sen sijaan painotetaan enemmän poliittista sankaruutta yksilön valintana. Yksilö voi tehdä valinnan toimia tavalla, joka edistää yhteisiä asioita, tai sitten olla tekemättä. Kuten tässä tutkielmassa kuitenkin esitin, sankaruus ei koostu pelkästään yksilön päätöksestä tehdä sankarillisia tekoja, vaan sankaruudella on aina väistämättä sosiaalinen ulottuvuus.

Sillä jos ajatellaan yhteiskunnan olevan yhtä heikko tai vahva kuin jokainen sen yksilö, on ainut mahdollisuutemme panostaa tämän valinnan tekoon vaikuttaviin asioihin. Jos yhteiskunta kykenee kannustamaan yksilöä valitsemaan poliittisen sankaruuden – tai kuten Cicerro sitä kutsuu, sosiaalisen sankaruuden – yksilöstä tulee valveutuneempi tekojensa seurauksista ja hän kykenee ottamaan huomioon, kuinka ne vaikuttavat yhteiskuntaan. Aineistosta välittyvä viesti poliittisesta sankaruudesta on, että kuka tahansa voi tehdä sankarillisen valinnan eikä se ole jokin piirre, joka yksiselitteisesti joko on tai ei ole syntyessä yksilöllä. Tässä korostuu solidaarisuuden diskurssi eli se, millaisena toimija kokee poliittisen sankaruuden ja kuinka hyvin tai huonosti hän määrittelee tai jättää määrittelemättä itsensä suhteessa siihen. Ellwood on puhunut sankariyhteiskuntien merkityksestä, perustaen ajatuksensa sille, että ihmisluonnon hyvyys määräytyisi sen yhteiskuntajärjestyksen mukaan, johon yksilö kuuluu (ks. s. 7). Vaikka yhteiskuntajärjestyksen tilaa ei voida tämän tutkielman perusteella perustaa ihmisluonnon hyvyyteen, voitaisiin kuitenkin hypoteettisesti esittää, että se sosiaalinen ympäristö, jossa yksilö elää, väistämättäkin vaikuttaa hänen tekeksiinsä sanavalintoihin ja tekoihin. Poliittinen sankaruus on sosiaalinen ilmiö, joka on samaan aikaan osa menneisyyttä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta eli kaikella, mitä olemme teh-

neet, on vaikutusta siihen, millaisia olemme nyt ja sillä, mitä teemme nyt, on vaikutusta siihen, millaisia olemme huomenna. Kun käytämme poliittisia sankareita osana poliittista sankaria, se kertoo meille yhteiskunnan identiteetistä (Kitchen & Mathers 2019; ks. tämän tutkielman s. 10), eli siitä keitä me olemme ja mihin me uskomme. Tämän tutkielman perusteella uskon, että tulevaisuudessa yhteiskunnissa esiintyvää poliittista keskustelua tullaan kyseenalaistamaan enemmän ja epätyypillisemmät sankarikuvaukset tulevat yleistymään. Aineisto haastaa katsojan kyseenalaistamaan myös meille tutun maailmankuvan, jossa polarisaatio on lisääntynyt ja kamppailua geopoliittisesta vallasta ilmenee. Uskon, että tämän tutkielman kohteena olevan aineiston kaltaiset sisällöt tulevat vaikuttamaan siihen, miten politiikkaan ja kansainvälisiin suhteisiin suhtaudutaan sekä millaisia sankarikuvauksia tulevaisuudessa on. Tästä syystä yhteiskunnallisten motiivien kehityksen – kuten sen, miksi yksilöt kuuluvat yhteiskuntaan – tarkastelu on politiikkatieteellisesti merkittävää. Tutkimukset, joita populaarikulttuurin merkityksistä ja vaikutuksista yhteiskuntaan on tehty tähän saakka, ovat varmasti vasta pintaraapaisu merkitysten todelliseen syvyyteen. Tässä tulee kuitenkin ottaa huomioon se, että populaarikulttuuria tarkastelevat (etenkin laadulliset) tutkimukset kuvastavat tutkijan asettamien lähtökohtien ja oman tulkinnan lopputulosta. Jokainen tutkimus näin ollen osallistuu suuremman kokonaisuuden rakentamiseen ja tarjoaa siihen uutta erilaista näkökulmaa.

Tämän tutkielman aineisto koostui politiikkatieteellisesti erittäin rikkaasta asetelmasta, jossa korostuivat eri toimijoiden motiivit, kokemukset oikeudenmukaisuudesta ja siitä, millainen yhteiskuntajärjestyksen pitäisi olla tai miten siinä pitäisi toimia. Aineistosta ei voitu muodostaa vain yhtä tarkkarajaista määritelmää poliittisesta sankarista, vaan poliittinen sankari tunnistetaan tarkastelemalla yksityiskohtia. Populaarikulttuurin avulla voidaan levittää ideologioita ja sitä voidaan hyödyntää valtion tai kansakuntien hallitsemisessa. Eri-laiset sankaruuden representaatiot mahdollistavat sen, että katsojille tarjotaan mahdollisuus löytää omanlainen paikkansa yhteiskuntajärjestyksessä ja saavuttaa tuntemus omasta merkityksellisyydestä. Lyhyesti sanottuna; populaarikulttuurilla on suuri potentiaali yhteiskunnallisena vaikuttajana ja sankarikuvausten rakentajana, koska se luo merkityksiä epäitsekkydestä, rohkeudesta ja solidaarisuudesta sosiaalisina hyveinä. Jos ajatellaan, miten tästä tutkielmasta voitaisiin jatkaa analyysia, perehtyisin populaarikulttuurissa esitettyjen vaihtoehtoisten maailmojen ja todellisen maailmamme välillä tapahtuviin korrelaatioihin. Tästä antoisana esimerkkinä voisin pitää maailmanjärjestyksemme ja siinä ilmenevien valtasuhteiden tarkastelua One Piece -ulottuvuuden kaltaisten poliittisten järjestelmien kautta.

AINEISTO

Aineisto on saatavilla Crunchyroll -suoratoistopalvelusta. Osa suoratoistopalvelun sisällöstä on maksullista Premium -sisältöä, kuten myös tämän tutkielman aineistoon kuuluva One Piece -sarja. Aineistoon kuuluvat jaksot 92–130. Aineisto on saatavilla alkuperäiskielellä (japaniksi) sekä käännettynä englannin kielellä. Tutkielmassa on käytetty alkuperäisversiota, joka on tekstitetty englannin kielellä.

<https://www.crunchyroll.com/series/GRMG8ZQZR/one-piece>

LÄHTEET

Kirjallisuus

Aho, James A. (1981) *Religious mythology and the art of war: Comparative religious symbolisms of military violence*. Westport, CT: Greenwood Press.

Allison, S. T. & Goethals, G. R. (2010) *Heroes: What They Do and Why We Need Them*. Oxford and New York, NY: Oxford University Press.

Becker, Ernest (1973) *The Denial of Death*. New York: Free Press.

Campbell, J., & Virrankoski, H. (1990). *Sankarin tuhannet kasvot*. Otava.

Caso, F. & Hamilton, C. (2015) *Popular Culture and World Politics Theories, Methods, Pedagogies*. E-International Relations Publishing.

Clausewitz, C. v., Eskelinen, H., Pickert, W., Ritter von Schramm, W., Schramm, W. R. v., & Clausewitz, K. v. (2005) *Sodankäynnistä* (4. p.). Art House.

Cooley, C. (1902) *Human Nature and the Social Order*. New York: Scribner.

Ellwood, Robert S. (1999) *The Politics of Myth: A Study of C.g. Jung Mircea Eliade and Joseph Campbell*. Albany: State University of New York Press.

Eliade, Mircea (1954) *The myth of the eternal return or, cosmos and history / Mircea Eliade*; translated from the French by Willard R. Trask. Princeton University Press Princeton, N.J.

Foucault, M., & Kilpeläinen, T. (2005). *Tiedon arkeologia*. Vastapaino.

- Freeden, Michael (2006) Ideology and political theory. *Journal of Political Ideologies*, 11:1, 3–22, DOI: 10.1080/13569310500395834
- Frisk, Kristian (2019) What Makes a Hero? Theorising the Social Structuring of Heroism. *Sociology (Oxford)*, 53(1), pp. 87–103. doi:10.1177/0038038518764568
- Goranson, A. & Gray, K. (2017) ‘Moral Transformation: The Paths to Heroism, Villainy, and Victimhood’. In *Handbook of Heroism and Heroic Leadership*, edited by S.T. Allison, G.R. Goethals, and R.M. Kramer: 401–416. New York, NY: Routledge
- Harle, Vilhe (1998) Ideas of social order in the ancient world. Westport (Conn.): Greenwood Press.
- Harle, V. (2023) *Hyvä, paha, ystävä, vihollinen* (Toinen, uudistettu laitos.). Rosebud.
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (2016) Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö. Tampere: Vastapaino.
- Kahn, P. W. (2013) *Finding Ourselves at the Movies: Philosophy for a New Generation*. Columbia University Press. <https://doi.org/10.7312/kahn16438>
- Kellner, D., & Oittinen, R. (1998). *Mediakulttuuri*. Vastapaino.
- Kitchen, V. & Mathers, J.G. (Eds.) (2019) *Heroism and Global Politics* (1st ed.). Routledge.
- Kohen, A. (2013) *Untangling Heroism: Classical Philosophy and the Concept of the Hero*. London and New York, NY: Routledge.
- Luoma-aho, Tapio M. (2014) “Become Transfigured Forever”: Political Transcendence in Alan Moore and David Lloyd’s *V for Vendetta*. *Radical Orthodoxy: Theology, Philosophy, Politics*, Vol. 2, Number 2 (June 2014): 244–71. ISSN 2050-392X
- Lyons, Siobhan (2021) The (Anti-)Hero with a Thousand Faces: Reconstructing Villainy in The Sopranos, Breaking Bad, and Better Call Saul. *Canadian Review Of American Studies* 2021 51:3, 225–246. doi:10.3138/cras-2020–017
- Nakamura, J. & Graham, L. (2017) ‘The Impact of Heroism on Heroes and Observers: Stories of Elevation and Personal Change’. In *Handbook of Heroism and Heroic Lea-*

dership, edited by S.T. Allison, G.R. Goethals, and R.M. Kramer: 417–437. New York, NY: Routledge.

Paloheimo, H., & Wiberg, M. (1997) *Politiikan perusteet*. WSOY.

Scheipers S. (ed.) (2014) *Heroism and the Changing Character of War*. London: Palgrave Macmillan.

Schmitt, C., Kuusterä, A., Kuusterä, A. & Palmusaari, J. (2015) *Poliittisen käsite*. Helsinki: Tutkijaliitto.

Zimbardo, Philip G. (2007) The banality of evil, the banality of heroism. *Brockman J (ed.) What is Your Dangerous Idea? Today's Leading Thinkers on the Unthinkable*. New York: Harper Perennial.

Muut lähteet

Cambridge Dictionary (21.3.2023) Altruism.

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/altruism>

Cambridge Dictionary (5.4.2024) Protect

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/protect>

Cambridge Dictionary (5.4.2024) Save

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/save>

Kielitoimiston sanakirja (6.5.2024) Solidaarisuus

<https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/solidaarisuus>

Pederson, E. & Frost, C. (2024) Anime Awards: ‘Jujutsu Kaisen’ Dominates With Ten Awards; ‘Demon Slayer’ Other Big Winner – Full List. Artikkele. *Deadline* 02.03.2024.

Shiyu, Miao (2022) Sota ”fanittamista” vastaan – Kiinan populaarikulttuuri totalitarismin puristuksessa. Kolumni. *The Ulkopolitisk* 23.05.2022.